

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»
Кафедра «Іноземна філологія та переклад»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**АНГЛОМОВНА ТЕРМІНОЛОГІЧНА СИСТЕМА ДИЗАЙНУ ТА
ШЛЯХИ ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ**

Виконала	студентка групи ГФ-314м Полковникова Софія Миколаївна
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Керівник	к. філол. н, доц. І. В. Кузнецова

Запоріжжя – 2025

Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет гуманітарний
Кафедра «Іноземна філологія та переклад»
Ступінь вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 035 «Філологія»
Освітня програма (спеціалізація) 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. завідувачки кафедри
доц. Н. М. Жукова

« ____ » _____ 2025 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

Полковникової Софії Миколаївни

1. Тема кваліфікаційної роботи: **АНГЛОМОВНА
ТЕРМІНОЛОГІЧНА СИСТЕМА ДИЗАЙНУ ТА ШЛЯХИ ЇЇ
ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ**

керівник кваліфікаційної роботи Кузнєцова Ірина Володимирівна,
к. філол. н., доцент кафедри «Іноземна філологія та переклад»

затверджені наказом закладу вищої освіти від «13» листопада 2025 р. № 508

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи: 18 грудня 2025 р.

3. Вихідні дані кваліфікаційної роботи: теоретичні та критичні праці
вітчизняних та зарубіжних дослідників (М. Вакуленко, А. Д'яков, Ю.Зацний,
В. Карабан, Т. Кияк, Л. Симоненко, Р. Б'юкенен, П. Вайсенгофер, Ф. Дорнер
та ін.), а також суцільна вибірка термінів досліджуваної тематики з
відповідних текстів та лексикографічних джерел.

4. ЗМІСТ розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити): 1. Теоретико-методологічні засади вивчення
англомовної термінології сфери дизайну; 2. Структурно-семантична
специфіка англомовних термінів сфери дизайну. 3. Особливості перекладу
англомовної термінології сфери дизайну.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):

відсутній

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання
I	Кузнєцова І. В., к. філол. н., доцент		
II	Кузнєцова І. В., к. філол. н., доцент		
III	Кузнєцова І. В., к. філол. н., доцент		
Нормоконтроль	Лещенко Г. А., к. філол. н., доцент		

7. Дата видачі завдання «02» вересня 2025 року.

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів кваліфікаційної роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	вересень 2025	виконано
2.	Розробка завдання на кваліфікаційну роботу	вересень 2025	виконано
3.	Складання календарного плану кваліфікаційної роботи	вересень 2025	виконано
4.	Збирання матеріалу	жовтень 2025	виконано
5.	Підготовка розділу 1	жовтень 2025	виконано
6.	Підготовка розділу 2	жовтень 2025	виконано
	Підготовка розділу 3	листопад 2025	виконано
7.	Підготовка вступу	листопад 2025	виконано
8.	Написання вступу та загальних висновків роботи	листопад – грудень 2025	виконано
9.	Оформлення кваліфікаційної роботи	грудень 2025	виконано
10.	Проходження нормоконтролю	грудень 2025	виконано
11.	Рецензування кваліфікаційної роботи	грудень 2025	виконано
12.	Захист кваліфікаційної роботи	грудень 2025	виконано

Студентка

Полковникова С. М.

Керівник проєкту (роботи)

Кузнєцова І. В.

РЕФЕРАТ

КР: 190 с., 6 додатків, 174 джерела.

Об'єкт дослідження – англійська термінологія сфери дизайну.

Мета роботи – вивчення та опис структурних та семантичних особливостей сучасної англійської термінології дизайну, способів та трансформацій перекладу її одиниць українською мовою. У роботі були використані такі **методи дослідження:** описово-аналітичний структурний; тезаурусний; словотвірний; семантичний; контекстуальний; компонентний; етимологічний; історичний та перекладацький.

У **першому розділі** кваліфікаційної роботи викладено теоретичні основи визначення сутності понять «термін», «термінологія», «терміносистема» та їх властивостей, розглянуто етапи розвитку англійської терміносистеми дизайну та формування її термінології, зроблено аналіз методології вивчення зазначеної галузі. **Другий розділ** присвячено вивченню структурних та семантичних особливостей англійських термінів сфери дизайну, що зумовлює виявлення засобів і способів їх творення. На цьому етапі роботи з'ясовано, що превалюють прості однокомпонентні терміни, а серед термінів-словосполучень переважають двокомпонентні та трикомпонентні структури, чотирикомпонентні трапляються рідше. Семантичні відношення представлено полісемією, синонімами, антонімами тощо. У **третьому розділі** здійснюється докладний аналіз способів перекладу англійських термінів сфери дизайну з урахуванням структурних, семантичних особливостей; досліджуються лексико-семантичні трансформації, що застосовуються в перекладі речень із зазначеними одиницями, та розглядаються труднощі перекладу англійських дизайнерських термінів.

**ТЕРМІН, ТЕРМІНОЛОГІЯ ДИЗАЙНУ, ТЕРМІНОСИСТЕМА,
СТРУКТУРА, СЕМАНТИКА, ПЕРЕКЛАД, ЛЕКСИЧНІ
ТРАНСФОРМАЦІЇ, СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ**

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ДИЗАЙНУ	11
1.1. Загальна характеристика терміна та суміжних понять	11
1.2. Загальна характеристика термінології дизайну	21
1.3. Історія розвитку терміносистеми дизайну	26
1.4. Методології дослідження англомовної термінології.....	32
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА СПЕЦИФІКА АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ СФЕРИ ДИЗАЙНУ	36
2.1. Структурна специфіка англомовної термінології дизайну.....	36
2.2. Семантичні особливості англомовних термінів дизайну.....	45
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ДИЗАЙНУ	51
3.1. Переклад простих та складних англомовних термінів сфери дизайну ..	51
3.2. Переклад англомовних термінів-словосполучень у сфері промислового дизайну	59
3.3. Труднощі перекладу скорочень англомовної сфери дизайну	66
ВИСНОВКИ.....	77
SUMMARY	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84
ДОДАТКИ.....	102
Додаток А. Приклади англомовних термінів дизайну	102
Додаток Б. Приклади вживання англомовних термінів сфери дизайну в реченнях	111
Додаток В. Приклади вживання англомовних речень та їх переклад в україномовних виданнях.	119
Додаток Г. Глосарій англомовних термінів сфери дизайну	127
Додаток Д. Діаграми	165
Додаток Е. Публікації	173

ВСТУП

Термінологія є не тільки важливим інструментом наукової діяльності, пов'язаної безпосередньо з вербалізацією певних смислових концептів, а й одним із засобів у процесі комунікації задля обміну професійною інформацією, що надзвичайно актуально для фахівців різних галузей. У сфері дизайну, яка, хоча й ґрунтується на правильному візуальному мовленні, що має на меті донести думку, ідею, естетичний образ, зрозумілі потенційним реципієнтам різних країн, незважаючи на те, що кожен із яких живе у власному культурному просторі, спеціалісти послуговуються галузевою термінологією для опису об'єктів, обґрунтування практичних рішень, обговорення їх з колегами тощо, що є надзвичайно актуальним у сучасних умовах глобалізаційних процесів поширення інформації та пошуку конкурентних інноваційних підходів для забезпечення запитів світових спільнот. Відтак спеціальна/професійна термінологічна лексика сфери дизайну становить суттєву складову науково-фахових текстів.

У сучасній лінгвістиці мова розглядається як суспільне явище, пов'язане безпосередньо з ментальною культурою окремого народу та його історією. Вона є однією з когнітивних систем людини (до її складу належить мислення, сприйняття, пам'ять тощо), основна функція якої зберігання та трансляція інформації в процесі освоєння дійсності. Термінологія є важливим складником лексичної системи будь-якої мови, збагачення якої здійснюється з розвитком новітніх технологій у різних галузях знань, що й зумовлює широкий спектр наукових досліджень у цьому напрямку.

До проблем термінології в різних аспектах зверталися як вітчизняні лінгвісти (М. Вакуленко [9], А. Д'яков [20], Ю. Зацний [25], В. Карабан [27; 28], Т. Кияк [30; 31], Л. Симоненко [73; 74], Є. Скороходько [75] та ін.), так і закордонні (Р. Б'юкенен [89], П. Вайсенгофер [102], Ф. Дорнер [92] та ін.). Проте, незважаючи на низку досліджень, термінознавчий дискурс триває, порушуючи як теоретичні питання дефініювання ключових понять

термінології, так і функціональну специфіку терміносистем та термінологічної лексики у сферах наукової та професійної діяльності. Відтак вивчення лексичних компонентів галузевих термінологій англійської мови, їхньої частоти вживання, варіативності надзвичайно важливе. Англомовна термінологія сфери дизайну є достатньо розвиненою терміносистемою, тож буде цікавою з погляду вивчення тенденцій розвитку англійської мови загалом та умов ускладнення чи спрощення структури терміна зокрема; дослідження труднощів перекладу англомовних термінів дизайну, удосконалення перекладу термінологічних одиниць метамов. Англомовна термінологія дизайну ще не має належного опрацювання в сучасній українській науковій практиці. Тож вважаємо доречним її вивчення як з огляду на належність до базових людських потреб, так і на недостатність її дослідження. У окремих наукових розвідках дослідники торкаються певних проблем термінології сфери дизайну, зокрема екстралінгвальні чинники та лексико-семантичний склад термінології сфери дизайну студіювали О. Бойчук [4], А. Наконечна [56], М. Станкевич [76], Р. Шмагало [87] та ін.; специфіку формування та функціонування термінів різних напрямків дизайну (графічний дизайн, промисловий дизайн, архітектурний дизайн, ландшафтний дизайн) вивчали В. Голобородько [13], О. Гурко [17], А. Король [36], І. Кузнєцова [43; 44], Я. Мар'янюк [48; 49], І. Ментинська [52], С. Прищенко [67; 68], Н. Сергєєва [72], Ф. Христофоров [94] та ін. Проте структурна та семантична специфіка англомовної термінології сфери дизайну ще потребує більш докладних студій. Тож **актуальність теми дослідження** полягає у докладному вивченні особливостей англомовної термінології сфери дизайну, оскільки в лінгвістиці ця проблема ще недостатньо опрацьована, та появою нових галузевих терміноодиниць у зв'язку з активним розвитком проєктної індустрії, а також важливістю й особливостями міжмовних відносин, зокрема прагматичними потребами перекладу фахової термінології, текстів наукового та професійного

спрямування зі сфери дизайну. укладанням англійсько-українських та українсько-англійських фахових словників.

Зв'язок роботи з науковими темами. Дипломну роботу виконано в межах ініціативної наукової теми кафедри іноземної філології та перекладу Національного університету «Запорізька політехніка» № 06124 «Лінгвосеміотичні параметри міжкультурної комунікації». Тема роботи затверджена наказом ректора № 508 від 13 листопада 2025 р.

Об'єкт дослідження – англійська термінологія сфери дизайну.

Предмет роботи – історія розвитку терміносистеми сфери дизайну, структурні та семантичні особливості її термінології, а також способи та трансформації перекладу українською мовою.

Метою роботи є вивчення та опис структурних та семантичних особливостей сучасної англійської термінології сфери дизайну, способів та трансформацій перекладу її одиниць українською мовою.

Для досягнення поставленої мети в роботі виконуються такі **завдання**:

- визначити теоретичні аспекти вивчення поняття «термін», «термінологія»; «терміносистема» у контексті сучасних мовознавчих студій та здійснити системний опис англійської термінологічної лексики сфери дизайну;

- простежити етапи становлення англійської терміносистеми сфери дизайну та дослідити структурно-семантичні особливості англійської термінології сфери дизайну;

- виявити трансформації та активні способи відтворення англійських дизайнерських термінів українською мовою та скласти глосарій англійських термінів сфери дизайну.

Матеріалом дослідження слугував корпус термінологічної лексики обсягом 1100 одиниць, відібраних методом суцільної вибірки зі словників, зокрема Англо-український термінологічний словник з мистецтвознавства, автори О. Присяжнюк [109], Н. Коваль [109]; Словник-довідник за ред. М. Яковлева [106]; Словник основних дизайн-термінів, укладачі

Т. Шостачук, Н. Колесник [111]; а також із автентичних наукових видань, серед яких International Journal about Architecture; Art and Design; Designs та інші.

У роботі були використані такі **методи дослідження**: *описово-аналітичний* – для визначення загальної характеристики термінознавчих поняття та інтерпретації лексичного матеріалу; *тезаурусний* – для з'ясування змісту нових термінів сфери дизайну через словникові дефініції; *структурний* – для вивчення внутрішньої організації англійськомовної терміносистеми сфери дизайну й будови термінологічних одиниць, що входять до її складу; *метод суцільної вибірки* – для відбору й інтерпретації фактологічного матеріалу; *словотвірний* – для визначення структурних типів, шляхів, способів і механізмів творення англомовних термінів; *контекстуальний* – для визначення семантики досліджуваних термінів у конкретному синтагматичному оточенні; *семантичний* – для вивчення процесів перенесення значення; *компонентний* – для виявлення складників структури термінів; *етимологічний* – для встановлення зв'язків форм і слів різних мов, *історичний* – вивчення історії виникнення терміна, утворення та розвитку терміносистеми сфери дизайну, *перекладацький* – для виявлення способів перекладу та перекладацьких трансформацій англомовних термінів дизайну в контексті; *метод кількісного аналізу* – для підрахунку частоти вживання терміноодиниць певної структури та продуктивності різних способів відтворення англомовних термінів дизайну українською мовою.

Наукова новизна магістерської роботи зумовлена тим, що вперше вивчається специфіка формування та складу англомовної терміносистеми сфери дизайну та особливості відтворення галузевої термінолексики українською мовою.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що особливості походження, формування і функціонування англомовної термінології дизайну, виявлені під час дослідження, є певним внеском у розвиток термінознавства та термінографії, у загальну теорію мовознавства, а також

дозволяють зробити висновки щодо перспектив розвитку галузевої термінології цієї сфери.

Практичне значення результатів дослідження визначається можливістю застосування їх у курсах з перекладознавства, теорії та практики перекладу, практики основної іноземної мови та інших філологічних дисциплін. Робота буде цікавою не тільки для широкого кола філологів, але й для дизайнерів з метою ознайомлення зі специфікою перекладацького процесу, для виконання дипломних та курсових робіт, а також для укладання словників відповідної галузі.

Апробація роботи здійснювалася на науково-практичних конференціях «Тиждень науки-2025», I Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми дискурсології, перекладознавства та методики викладання». За результатами дослідження було опубліковано тези «До проблеми тлумачення поняття дизайн» [64], «Специфіка перекладу двокомпонентних терміносполучень промислового дизайну» [66] та фахову публікацію «Історія розвитку англomовної термінології сфери дизайну» [65].

Структуру роботи зумовлено науковою логікою дослідження, його метою та поставленими завданнями. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (174 найменування), шести додатків. Загальний обсяг роботи – 190 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ДИЗАЙНУ

1.1. Загальна характеристика терміна та суміжних понять

Мова має безпосередній зв'язок із поступом суспільства, у якому функціонує, забезпечуючи його потреби й зберігаючи інтелектуальні здобутки носіїв. Термінологія – сукупність термінів, що функціонують на понятійному, лексико-граматичному, семантичному, словотвірному рівнях – акумулює наукові досягнення людства, відображає динаміку їх розвитку, є одним із дієвих засобів комунікації. Вивчення та стандартизація термінології здійснюється в межах термінознавства як лінгвістичної науки про терміни. Для наукового й професійного мовлення терміни є лексичними засобом репрезентації спеціальних понять, важливим компонентом у структурі формування думки з метою обміну фаховою інформацією, поширенням її в колах зацікавлених користувачів, у сфері дизайну зокрема. З погляду термінознавства, їх дослідження багатоаспектне й, зважаючи на широкий дискурс, досі не втрачає актуальності.

До проблеми визначення характерних ознак терміна, термінології, терміносистеми як ключових понять термінознавства зверталися як вітчизняні лінгвісти (Н. Біян [3], М. Вакуленко [9], Л. Гошовська [15], А. Д'яков [20], Я. Житін [22; 23], Ю. Зацний [25], В. Карабан [27; 28], Т. Кияк [31], О. Коваль [35], М. Медведь [51], Л. Симоненко [73; 74], Є. Скороходько [75], Л. Томіленко [79], М. Філіппова [81], Н. Яцишин [88]), так і закордонні (Р. Б'юкенен [89], Ф. Дорнер [92], Х. Фельбер [93], Й. Сміт [96], Р. Тіммермен [100], П. Вайсенгофер [102] та ін.). Проте, незважаючи на низку теоретичних та прагматичних досліджень, у термінознавстві ще немає однозначного визначення цих понять.

Зі словникових джерел відомо, що лексема «terminus» («термін») у

латинській мові означала «кінець, межа, закінчення»; потрапивши в інші мови, вона змінює семантику. Зокрема «terme», у давньофранцузькій функціонувала зі значенням «слово, межа», набуває, як вважають Е. Літтре, В. фон Вартбург, П. Робер, у французькій та англійській мовах сучасного її тлумачення – термін [77, с. 112]. З такою ж семантикою в українській мові з XVIII ст. функціонує лексема «термін», яка, на думку Т. Панько, І. Кочан, Г. Мацюк [62, с. 79], потрапила в науковий обіг завдяки вченому Києво-Могилянської академії Г. Кониському, котрий, обґрунтовуючи власну теорію терміна, описав його властивості, доводячи подвійну природу цього явища.

В українському термінознавстві наразі сформувалось два протилежні підходи щодо розуміння терміна: 1) функціональний, у межах якого терміноодиниці розглядаються як «слова в особливій функції» [20, с. 15], висуваючи до них вимоги, що суперечать мовній природі, серед яких однозначність, дефінітивність, точність, відсутність синонімії, відтак змішують функціональне й субстанціональне уявлення про термінологічність; 2) структурно-субстанційний, згідно з яким терміни протиставляються загальноживаним словам за семантичними властивостями [22, с. 9]. Проте дослідники одностайні в тому, що властивості терміна виразно проявляються в разі порівняння його із загальноживаним словом.

Тож послуговуючись згаданими вище теоретичними здобутками структурно-субстанційного та функціонального підходів до визначення специфіки терміна, урахуємо неоднозначне бачення дослідників щодо порушеної проблематики у нашій роботі. Порівнюючи слово як мовленнєву одиницю, яка має певну форму вираження, наповнену змістом, та термін як лексему, що залучається в комунікативні процеси, переконуємось у їх спільних характеристиках. Із функціонального погляду щодо цих категорій, то загальноживане слово забезпечує насамперед побутову комунікації, виступає як засіб сугестії, виражає думку й ставлення мовця до суті мовлення, однак у спеціальному контексті воно термінологізується, набуваючи рис терміна й виконуючи притаманну йому роль.

Головна функція терміна – обслуговування сфер науки та фахового спілкування, проте поза ними, як доводять мовознавці, він утрачає характерні ознаки, тобто змінює властивості – детермінологізується. Відтак вважаємо хибною думку деяких дослідників, котрі стверджують, що, функціонуючи в літературних творах або побутовому спілкуванні, термін виражає побутове поняття чи загальне уявлення [5, с. 40]. Натомість схилиємось до поглядів науковців, котрі заперечують існування терміна в ненауковому контексті й доводять можливість його повноцінного функціонування тільки у певній терміносистемі, тобто в сукупності з іншими, пов'язаними з ним певними відношеннями, терміноодинацями [11, с. 135].

Міркуючи про властивості терміна, вважаємо доречним з'ясувати тлумачення суміжних понять, як-от: термінологія та терміносистема, які в українському мовознавстві активно вживаються, проте наразі не мають чіткого розмежування. Дослідники зауважують, що термінологія як дисципліна не новий напрям мовознавства, проте лише в останні десятиліття він набув системного розвитку з продуманими принципами, методологією, визначенням її суспільно-політичного значення у національному та міжнародному масштабах [95]. Проте ґрунтовні студії щодо функціонування спеціальної лексики в складі фахової мови починаються у ХХ ст. Основоположником загальної теорії термінології вважають австрійського вченого О. Вюстера (1898–1977), праці якого опубліковані в 1930-х роках, стали фундаментальними, засвідчивши особливість цього мовного прошарку та потребу його наукового опрацювання.

Стрімкий науково-технічний прогрес та інтернаціоналізація наукової сфери значно вплинули й на формування термінології. Зокрема І. Огієнко, розмірковуючи над проблемами термінологічної практики Інституту української мови, науковці якого активно працювали над розробленням теорії терміна, доречно зауважив: «Термінологія не повстає відразу, а звичайно витворюється самим життям упродовж віків духового життя, потребує державницької традиції для свого усталення» [59, с. 78]. Фахівці

доводять, що термінологія тісно пов'язана з розвитком структурно-функціональних стилів літературної мови насамперед наукового, публіцистичного, науково-технічного, професійно-виробничого, офіційно-ділового [38, с. 5].

У лінгвістиці існують різні погляди на місце термінології в системі мови: дехто вважає її частиною загальнолітературної мови [34], інші – окремою галуззю лексики, що перебуває поза межами загальнолітературної мови [10; 16], чи загалом штучно створеною системою знаків. Ми розглядаємо термінологію як складову частину загальнолітературної мови, оскільки спеціальна лексика формується на основі національних особливостей тієї чи тієї мови та функціонує для забезпечення суспільних запитів різного спрямування.

Термінологію як специфічний пласт лексики, який можна свідомо впорядковувати й регулювати, розглядали В. Русанівський та О. Тараненко [112, с. 683], Науковці стверджують: «термінологія є сукупністю термінів, що обслуговують певну сферу знань, пов'язаних із системою понять: мистецтво, техніку, виробництво тощо», а також зауважують, що термінологія – це «розділ лексикології, що займається загальнотеоретичними питаннями терміна, термінологічної номенклатури і термінографії» [112, с. 683–684].

Л. Васенко, В. Дубічинський, О. Кринець розглядають термінологію як «сукупність термінів, що обслуговують певну сферу знань, пов'язаних із системою понять: мистецтво, техніка, виробництво тощо» [11, с. 83]. У такому ж руслі термінологію розглядають й інші науковці, зокрема А. Загнітко – як «сукупність термінів, що позначають поняття конкретної наукової чи виробничої галузі» [107, с. 35], а О. Винник, вбачає в ній засіб «організації та репрезентації спеціальних знань у відповідній науково-професійній галузі» [12, с. 67]. І. Квітко, В. Лейчик та Г. Кабанцев, наголошуючи на тому, що терміни «виражають історично сформовані поняття ... спеціальної сфери людських знань чи діяльності» [29, с. 17], фактично доповнюють міркування зазначених вище дослідників. Т. Панько,

розвиваючи думку про термінологію як сукупність термінів, доводить, що вона входить до відповідної термінологічної системи [62, с. 148]. Проте, як слушно зауважує Я. Житін, терміносистема виникає в разі формування загальної структури і міжкомпонентних зв'язків [23, с. 121]. Г. Фогель звертає увагу на те, що розподілення понять за класифікаційними рівнями, тобто відповідно до понятійної структури термінологічної системи, сприяє визначенню її семантичної структури [82, с. 268]. Т. Добко переконує, що термінологія входить до складу спеціальної лексики і становить найактивнішу частину лексико-семантичної системи мови, де найбільш виразно простежується специфіка словникового запасу людей, які належать до однієї професійної групи, оскільки терміносистема – це природно-штучні, відкриті, динамічні системи, що розвиваються одночасно з наукою [18, с. 13]. Подібну думку висловив Т. Кияк, зауваживши, що терміносистему складає спеціальна лексика, що обслуговує окрему галузь науки та техніки [30, с. 77]. С. Єрмоленко вважає, що терміносистему формує система термінів певної галузі науки, техніки, мистецтва тощо, утворена на основі лексико-семантичних та словотвірних зв'язків між номінаціями-термінами [21, с. 183]. Л. Білозерська зауважує на ролі логічних та мовних зв'язків у наданні сукупності термінів системного характеру [2, с. 18]. М. С. Зарицький розглядає терміносистему як уніфіковану систему термінів, що включена до стандартизованого опрацювання [24, с. 43–44].

Дослідники відзначають цілісність термінології як частини мовної системи та співвідносять із професійною та науковою сферами; можливістю наукового опрацювання, упорядкування через уніфікацію та стандартизацію. Науковці вважають, що терміносистему, можна створити за умови достатньо сформованого теоретичного підґрунтя галузі, визначення основних її об'єктів та за наявності зв'язків між ними. Я. Житін зауважує: терміносистема прив'язана не до «окремої науки, як до певної теорії» [23, с. 120]. Тож термінологія і терміносистема досліджуються в дещо різних площинах і підставою для їх диференціації дослідники розглядають наукову теорію або

концепцію. Відтак під термінологією розуміємо сукупність лексичних одиниць, яка сформувалась відповідно до етапів розбудови наукової та професійної сфер, а терміносистему розглядаємо як впорядковану науковцями ієрархічну систему термінів. Тобто термінологія є складником терміносистеми.

У нашій роботі «термінологією» позначатимемо сукупність термінів певної мови / галузі, а для називання «організованої сукупності термінів певної галузі знання» [108, с. 67] вживатимемо термін «терміносистема», що пов'язано із системністю понятійної бази сфери дизайну.

Термінологія як спеціальна лексика є предметом вивчення мовознавців у аспекті розуміння терміна, який «або тільки позначає, або одночасно і позначає, і висловлює поняття. Здатність терміна до позначення є його найважливішою ознакою» [108, с. 4]. Закордонні науковці розглядають терміни з різних поглядів, зокрема порівнюють із словами загальноживаними й жаргонізмами, з одного боку, та математичними знаками й символами – з іншого. Українські термінологи тлумачать «термін» як слово з певним змістом і закріпленням за ним значенням, та окреслюють його характерні ознаки [26, с. 19]. Так Є. Кротевич стверджує, що термін позначає чітко окреслене поняття з будь-якої галузі науки, техніки, мистецтва та відрізняється від звичайного слова чи словосполучення точністю семантичних меж [108, с. 194].

Сучасні дослідники термінології, відмежовуючи терміни від іншої лексики, запропонували низку тлумачень поняття. Наприклад, М. Мостовий терміном вважає «слово або словосполучення з історично умотивованим чи умовно закріпленням, що відбиває одне поняття у спеціалізованій галузі знання чи виробництва» [55, с. 191]; В. Карабан – «мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки, становить суттєву складову науково-технічних текстів і одну з головних труднощів їх перекладу з огляду на їх неоднозначність, відсутність перекладних відповідників і національну варіативність» [28, с. 345];

Н. Філіппова дотримується думки, що термін – це «лексична одиниця, дефініція якої базується на точному науковому визначенні (дефініції) поняття» [81, с. 11]. М. Вакуленко термінами називає «слова та словосполучення, що створюються та використовуються для забезпечення можливості комунікації в процесі професійної діяльності та слугують інструментом людського пізнання» [9, с. 9], а за В. Борисовим термін – це «одиниця природної або штучної мови, що існувала або була створена, акцентологічно оформлена за внутрішніми законами певної мови чи будь-якої іншої знакової системи, що володіє термінологічним значенням, яке відображає та закріплює на певному етапі розвитку науки, техніки, будь-якої професійної сфери...» [6, с. 13].

З огляду на низку запропонованих дослідниками тлумачень, зрозуміло, що термін як лексична модель певного об'єкта дійсності емоційно знебарвлений, вживається у певній професійно-науковій сфері, точно передаючи назву того чи того поняття. Тож у нашій роботі вживатимемо термін як створену (прийняту, запозичену) спеціальну номінативну лексему, особливу метамову для точного вираження фахових понять. Відтак термін *сфери дизайну* – це уніфіковане слово чи словосполучення, що натобозиває поняття з різних напрямків дизайну, має дефініцію, характеризується функціональною стійкістю.

Аналізуючи головні вимоги до терміна, мовознавці наголошують насамперед на таких його особливостях як безпосередній зв'язок із певною науково-технічною сферою та розкриття змісту через точне, логічне визначення [67, с. 57]. Зокрема серед головних вимог до терміна О. Романова зазначає такі: здатність називати наукове поняття, наявність класифікаційного визначення, системність, однозначність у межах окремого термінологічного поля, мати відповідність мовним нормам літературної мови та стилістичну нейтральність [69, с. 58]. Але, не кожен термін цілком ним відповідний, незважаючи на це, як наголошує О. Селіванова, він успішно обслуговує понятійні потреби [71, с. 67]. Тож у лінгвістиці питання щодо

вимог до терміна ще досі відкрите. Наприклад, коли йдеться про окремі терміносистеми, у яких дуже поширена полісемічність, вимога однозначності терміна часто порушується [2, с. 12].

Щодо вимог до точності терміна, то підтримуємо думку дослідників, котрі вважають, що для досягнення точності терміна насамперед треба прагнути до уникнення двозначності. Зазвичай значення терміна буває розмитим, неточним у період його формування чи переосмислення.

Дискусійною є також вимога стилістичної нейтральності. Уживання синонімічних термінів вважається неправомірним, оскільки їх наявність також порушує вимогу точності, відтак одному спеціальному поняттю має відповідати тільки один термін. Таких позицій дотримуються А. Д'яков, А. Коваль, Є. Толикіна й вважають, що синоніми слід вилучати із терміносистем [83, с. 66–67]. Проте, попри вимогу стилістичної нейтральності терміна, більшість науковців зауважує, що в термінології синоніми побутують на всіх етапах її розвитку. Зокрема В. Пілецький, доводячи важливість наявності синонімічної термінології, наводить такі аргументи: можливість уживання для опису наукового поняття й пояснення назви терміна; якщо ж межа між поняттями нечітко окреслена, слугуватиме більш точному переданню думки; стане в пригоді для уникнення повторів [63, с. 116]. Н. Цимбал виокремлює ознаки термінної синонімії, які відрізняють її від синонімії в загальноживаній лексиці, серед них такі: відсутність експресивної конотацій, різнорідність у плані семіотичного вираження, стилістична диференціація в межах наукового стилю та сферах використання [85, с. 338]. Термінології сфери дизайну явище синонімії також характерне, на що вказують результати наукових студій І. Кузнєцової [43; 44], Я. Мар'янка [48; 49], І. та Ю. Ментинських [52].

Ще одна з важливих вимог – мовна правильність терміна, тобто відповідність нормам літературної мови, у якій він використовується, також може порушуватися, оскільки будь-яке професійне мовлення в процесі функціонування здатне набувати специфічних рис, призводячи до утворення

слів-професіоналізмів, пов'язаних із фаховою діяльністю і вживаються представниками певної спеціальної сфери. Відтак доречно розрізнити лексичні одиниці, які є нормативним професійним варіантом, та слова, що неунормовані літературною мовою або перебувають поза її межею.

О. Павлова, порівнюючи головні риси професіоналізмів та термінів, вказує на їх суттєві відмінності, як-от: професіоналізми належать до ненормативної спеціальної лексики, а терміни – переважно до нормативної частини спеціальної лексики; професіоналізми використовуються у сфері функціонування, терміни – одночасно у сферах фіксації та функціонування; професіоналізми вживаються здебільшого в усному мовленні й можуть дублювати офіційні терміни; мати багато конотацій на відміну від терміна [60, с. 51]. На сьогодні науковці ще не мають одностайної думки щодо професіоналізмів: їх розглядають як джерело збагачення лексичного складу розмовного мовлення [61 с. 15]; ототожнюють із термінами й уживають як синоніми, не визначаючи відмінностей між ними [1, с. 456]; зауважують, що вони не мають виразного наукового визначення й не становлять цілісної системи [8, с. 6]; указують на відмінності від базових термінів за структурою, відзначають компактність за будовою й специфічні граматичні ознаки [45, с. 65]. Як бачимо, питання диференціації термінології та професійної лексики досить суперечливе. У нашій роботі будемо послуговуватися висновками авторів колективної монографії «Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти» [20], які вважають, що термінологія й професіоналізми складають «поняття спеціальної субмови» і мають як суттєві відмінності (зокрема, терміни, мають упорядкований та нормалізований характер, професіоналізми – напівофіційні лексичні одиниці, що вживаються переважно в розмовному мовленні), так і спільні ознаки (спеціалізація значення, утворення на цьому ґрунті особливих лексико-семантичних систем, обмежена сфера використання); між цими мовними явищами «існує безперервний взаємообмін, і професіоналізм може існувати також і як синонім терміна» [20, с. 14–15].

Тож у сучасному термінознавстві ще не напрацьовані єдині критерії вимог до розуміння термінів. Проте дослідники відзначають основні ознаки терміна: унікальність, однозначність, співвіднесеність із науковими поняттями, які обов'язково мають мовне вираження. Доречно наголошують на подвійній природі терміна: він одночасно належить до мовної та понятійної систем, тобто одночасно є засобом точного називання та репрезентації спеціальних знань. Галузеві терміни перебувають у безпосередньому взаємозв'язку один із одним і об'єднані в цілісну структуровану організацію, яку називають «термінологією». Функціонують як базові одиниці наукової та професійної мови, що кодують інформацію, сприяють її поширенню та обміну.

Отже, науково-лінгвістичною основою термінознавчих студій є терміни, які досліджуються з різних аспектів. Проте досі немає чітко визначених характерних ознак та критеріїв визначення поняття «термін», мовознавці пропонують чимало підходів до його виокремлення та подають власне тлумачення цього явища. Опрацювавши теоретичний матеріал, підтримуємо погляди деяких дослідників та схилиємось до диференціації терміна як лексичної одиниці, що функціонує в мові для точного і однозначного позначення спеціальних понять у певній галузі наукових знань, і є основою для формування термінології, яка забезпечує ефективну комунікацію в науковій та професійній сфері. Термінам характерні такі загальні параметричні властивості, як обов'язкова наявність дефініції, точність, системність, відсутність експресії. Зауважмо, сучасні терміназви досить часто полісемантичні й багатоконпонентні, тож тенденція до однозначності та стислості дещо втрачається й не може, на нашу думку, вважатися обов'язковою ознакою. Термінологія, репрезентуючи певну сферу наукової чи професійної діяльності, формується у систему за певний проміжок часу. Терміносистема, згідно з наявними лінгвістичними дослідженнями, є явищем динамічним, розвиваючись одночасно з наукою, сприяє утворенню нових терміноодиниць та призводить до структурної

видозміни вже наявних у мові.

1.2. Загальна характеристика термінології дизайну

Для сучасної лінгвістики актуальним є студіювання галузевих термінологій, оскільки швидкий розвиток різних напрямків суспільного господарювання слугує формуванню терміноодиниць, котрі, як відомо, складають підґрунтя фахового мовлення і потребують докладного поліаспектного дослідження. Зокрема екстралінгвальні чинники та лексико-семантичний склад термінології дизайну вивчали О. Бойчук [4], А. Наконечна [56], М. Станкевич [76], Р. Шмагало [87] та ін.; специфіку її утворення розглядали В. Голобородько [13], О. Гурко [17], А. Король [36], І. Кузнєцова [43; 44], Я. Мар'янюк [48; 49], І. Ментинська [52], С. Прищенко [67; 68], Ф. Христофоров [94] та інші.

Основою термінологічної системи будь-якої галузі є терміни, що відображають її ключові поняття та явища. Сфера дизайну охоплює широкий тематичний спектр спеціальної лексики, яка має міждисциплінарний характер, тобто є базовою в кількох галузях, зокрема образотворчому мистецтві, архітектурі, інформаційних технологіях, інженерії тощо. С. Прищенко рекомендує розглядати сучасний дизайн крізь призму професійної діяльності, що перебуває на перетині трьох культур – технічної, інтелектуальної та художньої [15]. На думку О. Хмельовського, дизайн є сферою, де середовище зазвичай використовується як засіб і місце формовияву, та зауважує, що найчастіше в дизайні виокремлюють такі напрями: дизайн промислових виробів, графічний дизайн і дизайн середовища [83, с. 49].

Вивчаючи тематичні пласти лексики, зокрема «найменування окремих галузей дизайну і напрямків дизайнерської діяльності, найменування дизайнерських професій, найменування основних об'єктів дизайнерського

проектування, найменування основних етапів дизайнерського проектування/розробки...» [72, с. 237], дослідники зауважують, що терміни, розкривають специфіку кожного з них і складають основу метамови дизайну. Тож вважаємо, що терміноодиниці, котрі є осердям лексичних шарів ключових напрямів дизайну, складають ядро термінологічної системи дизайну, яку можемо охарактеризувати як інтеграційну. Структурна організація досліджуваної терміносистеми складна, між окремими термінами простежуються системні відношення.

У сучасному мовознавстві терміни поділяють на загальнонаукові, міжгалузеві та вузькоспеціальні. Загальнонаукові терміни – терміни, поширені в усіх галузях науки і техніки, мають міжпредметний характер, високий ступінь абстракції. Наприклад, *method* – *метод*, *classification* – *класифікація* (див. Додаток А, прикл. 1) – групування елементів відповідно до важливості їх вмісту; тощо. Міжгалузеві – терміни, що трапляються в суміжних науках, функціонують у різних терміносистемах, наприклад термін *style* – *стиль* (див. Додаток А, прикл. 2) уживається в мистецтвознавстві, літературознавстві, лінгвістиці; *sketch* – *ескіз* (див. Додаток А, прикл. 3) – у мистецтвознавстві, літературознавстві, нарисній геометрії. Вузькоспеціальні терміни – терміни, які відображають конкретну специфіку конкретної галузі. Терміни сфери дизайну також можемо групувати відповідно до цієї класифікації, де міжгалузевими будуть терміни з теорії колористики, мистецтвознавства, інженерного проектування, типографії. Вузькоспеціальні терміни репрезентують специфіку кожного з напрямів.

Так термінологія графічного дизайну як галузі професійної діяльності зі створення візуальних комунікацій для інформування певних професійних / соціальних груп репрезентована термінами: *Auto Layout* – *автоматичний макет* (див. Додаток А, прикл. 4) – функція, яка допомагає автоматично регулювати розмір і положення елементів дизайну на основі їх вмісту та обмежень; *layout* – *макет* (див. Додаток А, прикл. 5) – це розташування елементів дизайну, які утворюють цілісне зображення; «*Blend*

Mode» – «Режим змішування» (див. Додаток А, прикл. 6) – функція, яка дозволяє контролювати, як шари / об'єкти змішуються з шарами під ними; *frames* – *рамки* (див. Додаток А, прикл. 7) – це контейнери, що містять такі елементи дизайну, як форми, текст і зображення; *mask icon* – *пиктограма маски* (див. Додаток А, прикл. 8) – це квадрат із колом усередині нього; *Calligraphic font* – *каліграфічний шрифт* (див. Додаток А, прикл. 9) – цифрове втілення мистецтва каліграфії, де точні штрихи та плавні рухи створюють елегантний, декоративний текст; тощо [118].

Термінологія промислового дизайну як сфери проєктної діяльності, результатом якої є художнє проєктування елементів предметного наповнення побутового довкілля людини (промислові вироби, транспортні засоби), представляють такі терміноодиниці: *casting* – *кастинг* (див. Додаток А, прикл. 10) – виробничий процес, під час якого розплавлений метал заливають у форму; *chamfer* – *фаска* (див. Додаток А, прикл. 11) – край, де дві поверхні стикаються, утворюючи кут; *crow* – *корона* (див. Додаток А, прикл. 12) – найвища точка вигнутої поверхні, як вершина дзвона; *fillet* – *філе* (див. Додаток А, прикл. 13) – заокруглений кут між двома поверхнями; тощо [104]; *projection drawing* – *проєкційне креслення* (див. Додаток А, прикл. 14) – спосіб створення двовимірних малюнків тривимірних об'єктів у площинному розрізі; *design bases* – *конструкторські бази* (див. Додаток А, прикл. 15) – бази, що використовуються для прив'язки найбільш відповідальних розмірів при розробці конструкції деталі; *cut* – *розріз* (див. Додаток А, прикл. 16) – зображення предмета, умовно розрізаного однією або кількома площинами; *axonometric projection* – *аксонометрична проєкція* (див. Додаток А, прикл. 17) – спосіб проєктування предмета разом з координатою системою, до якої він віднесений, паралельним пучком променів на деяку площину [53].

Дизайн інтер'єру – галузь, спрямована на облаштування приміщень задля забезпечення зручної й естетичної взаємодії середовища з людьми, її термінологію складають лексеми: *Ambient Lighting* – *навколишнє освітлення* (див. Додаток А, прикл. 18) – загальне освітлення, яке рівномірно освітлює

всю кімнату або зону; *Layering* – *нанесення шарів* (див. Додаток А, прикл. 19) – розміщення різних матеріалів, текстур або об'єктів так, щоб вони частково накладалися один на одного, створюючи глибину та інтерес, тощо [108].

Термінологію архітектурного дизайну як діяльності, що включає в себе проєктування житлових і нежитлових об'єктів: *arch* – *криволінійна конструкція* (див. Додаток А, прикл. 20), що використовується як опора над відкритим простором; *bracket* – *кронштейн* (див. Додаток А, прикл. 21) – декоративний елемент під карнизом; *cupola* – *купол* (див. Додаток А, прикл. 22) – невелика споруда, розташована на даху, часто куполоподібна з суцільними стінами або чотирма арками та охоплює круглу або багатокутну ділянку; *pediment* – *фронтон* (див. Додаток А, прикл. 23) – трикутний кінець стіни над карнизом з гострим дахом; *facade* – *фасад* (див. Додаток А, прикл. 24) – зовнішній вигляд певного боку або частини споруди; тощо [105].

Проте є низка термінів базових (стосуються насамперед принципів створення макета, ієрархії, типографіки, кольірних кодів) у дизайн-проєктуванні; вони й складають словниковий мінімум фахівця з дизайну, серед них такі: *layout or composition* – *макет або композиція* (див. Додаток А, прикл. 25) – це розташування елементів дизайну, які утворюють цілісне зображення; *concept* – *концепція* (див. Додаток А, прикл. 26) – абстрактна або загальна ідея; *similar colours* – *аналогічні кольори* (див. Додаток А, прикл. 27) – набір кольорів, розташованих поруч один з одним у кольірному колі; *monochrome* – *монохромність* (див. Додаток А, прикл. 28) – це кольрна схема, що складається з варіацій насиченості одного кольору, тощо.

У сучасній англійській термінології сфери дизайну є терміни запозичені з багатьох іноземних мов, серед них:

а) латинської (*balance* – баланс від лат. *bilanx* «що має дві лусочки»; *cuneiform* – *клинопис*, від лат. *Cuneus* – «вістря»; *textura* – *текстура*, від лат. *textus* – «плести») (див. Додаток А, прикл. 29);

б) німецької (*bactericide* – *бактерициди*, від нім. *Bakterizid* – «речовини, що мають здатність вбивати бактерії») (див. Додаток А, прикл. 30);

в) французької (*arris* – *гостра крайка*, від франц. *areste* – «ость колоска, риб'яча кістка, край, утворений на межі двох площин»; *collage* – *колаж «склеювання»*, від фр. *coller* «до клею» < лат. *colla*, гр. *kolla*; *space* – *простір*, від франц. *espace* < лат. *spatium* «область, кімната, інтервал простору або часу») (див. Додаток А, прикл. 31);

г) іспанської (*mudéjar* – *мудехар*, від ісп. *mudéjar* – «стиль мистецтва в постісламській Іспанії» < ар. مدجن] *mudağğan*; *silo* – *силос*, від ісп. *silos* «ями, підвали для зберігання зерна») (див. Додаток А, прикл. 32);

д) італійської (*fresco* – *фреска*, від іт. *affresco* < нім. *frisc* *fresh*; *arcade* – *аркада*, від італ. *arcata*, від *arco arch*, < лат. *arcus*) (див. Додаток А, прикл. 33);

е) грецької (*monogram* – *монограма*, від грец. *μόνος* – «один», *γράμμα* – «літера», *Symmetry* – *симетрія*, від грец. *symmetros* – симетричний, від *syn-* + *metron measure* – більше на міру) тощо (див. Додаток А, прикл. 34).

Серед запозичених термінів превалюють лексеми, що потрапили до англійської мови в різні періоди її розвитку з латинської, німецької та французької мов.

Отже, термінологія дизайну – це сукупність спеціалізованої лексики, яка використовується для точного опису, аналізу й організації процесів, методів, результатів і об'єктів у сфері дизайну. Вона охоплює слова й словосполучення, що позначають різні види, етапи, інструменти, техніки, стилі, концепції та явища, пов'язані з проєктною, художньо-технічною діяльністю; має складну структуру, що включає запозичення з інших мов, власні терміни та ретермінологізацію загальноживаних слів.

За походженням у термінології дизайну можна виокремити базові терміни, міжгалузеві, запозичені з суміжних галузей знань, та вузькоспеціальні дизайнерські поняття відповідно до напрямів дизайну. Вони становлять розгалужену систему термінів для номінування понять дизайну й набувають специфічних ознак. Базовими одиницями наукової та професійної мови, що кодують інформацію, сприяють її поширенню та обміну, є терміни.

У сфері дизайну спеціалісти послуговуються галузевою термінологією

для опису об'єктів, обґрунтування проєктних рішень, обговорення їх з колегами та інше, що є надзвичайно актуальним в умовах глобалізаційних процесів поширення інформації та пошуку конкурентноспроможних інноваційних підходів для забезпечення запитів світових спільнот. Відтак поглиблене вивчення проблем формування дизайнерської термінології допоможе перекладачу зрозуміти специфіку науково-понятійного апарату галузі, що забезпечує створення естетично-комфортного та інформаційно насиченого побутування людини в штучному предметно просторовому середовищі.

1.3. Історія розвитку терміносистеми дизайну

Термінологія дизайну формувалася в період становлення науково-технічної термінології загалом і безпосередньо співвідноситься з історією розвитку сфери дизайну. Забезпечуючи вербалізацією певних смислових концептів, галузева термінологія дизайну є важливим інструментом наукової діяльності та одним із функціональних засобів у процесі обміну фаховою інформацією. Особлива увага під час відтворення суті повідомлення іншою мовою приділяється перекладачем галузевій термінології, оскільки вона визначає специфіку комунікації фахівців тієї чи тієї професійної діяльності.

Тож розглянемо деякі аспекти з історії розвитку дизайнерської термінології. Цікаво, що поняття «дизайн» співвідносять із артефактами кінця XVI ст., а сучасний дизайн – з початком епохи механізації та масової індустріалізації XIX ст., яка збігається з «ранньомодерним» періодом західної історії. Слово «design» у сучасній англійській мові означає «проєктувати, креслити, задумати», а також – проєкт, план, малюнок» [118]. Здійснивши етимологічне дослідження, з'ясували, що латинська лексема «desegno», яка побутувала зі значенням чернетка/схема твору, набула нових семантичних відтінків, потрапивши до італійської, французької, англійської

мов: «Designara (Latin)→disignrn, (Italian)→disegno, (Italian)→dessein, (French)→design (English)» [90, с. 2],

Науковці доводять, що в італійській мистецькій термінології XV–XVI ст. лексема «disegno» вживалась у вузькому (малюнок) та широкому (щодо мистецького потенціалу) значеннях. Зокрема Вазарі (Vasari, 1511~1574), відомий як архітектор, художник та мистецтвознавець, будь-які мистецькі твори називає «дизайном» [90, с. 2].

В англійській мові XVI ст. слово «дизайн» уживалось зі значеннями «намір завершити створення чогось», «чорновий варіант мистецького твору», «предмет прикладного мистецтва», а у французькій – «швидко виконаний вільний малюнок, незакінчений твір» (ескіз) [90, с. 2–3].

Дослідники вважають, що на семантичну еволюцію поняття «дизайн» вплинули й італійські художники-теоретики XVI–XVII століть. Так, Ф. Цуккарі (Zuccaro, близько 1540-1609) розглядав (книга «Ідеї скульпторів, живописців та архітекторів» («Concepts of Sculpture, Painting and Architecture», 1607)) дизайн внутрішній і зовнішній, а Ф. Бальдінуччі (Baldinucci, приблизно 1624~1669), опираючись на широке тлумачення слова «дизайн», називав ним певні ідейні рішення, сформовані уявою митця й зреалізовані за допомогою складних технік [90, с. 2–3].

Відтак у середні віки лексема «дизайн» мала такі значення: малювання, творчість, чернетка мистецького твору (ескіз), предмет прикладного мистецтва. Тож вона, як бачимо, окреслювала поняття саме сфери мистецтва. Згодом, у другій пол. XVIII ст. – поч. XX ст. (епоха світової індустріальної революції), її семантика еволюціонує до планування з прагматичною метою, задовольняючи соціальні запити суспільства. У Британській енциклопедії (Encyclopedia Britannica) 1786 р. слово «дизайн» тлумачиться як гармонійний баланс між пропорціями, рухом і естетикою ліній та форм мистецького твору, а 1974 – планування, процес обмірковування щодо структури, деталей, матеріалів і технологій їх використання, збалансованість та вплив на реципієнта для створення чогось за допомогою графіки або моделей

[90, с. 34].

Тож спочатку пропонувалось тлумачення лексеми «дизайн», що базувалось на знанні композиційних складників, а потім – плануванні та пропозиції, тобто використанні матеріалів і технологій виробництва задля створення ефективного завершеного продукту.

На думку Е. Корте-Реаля, дизайн (Design) як проєктне малювання є основою семантики цієї лексеми в сучасній англійській мові. Науковець проаналізувавши тлумачення слова «дизайн» у словниках англійської мови XVI–XVIII ст., заперечує твердження К. Фрідмана про його походження з традиції декоративно-прикладного мистецтва, оскільки воно переважно позначає «проєктне креслення» (як і тепер) і, беззаперечно, репрезентує інтелектуальну діяльність, а не ремісничу [91]. Дослідник стверджує, що саме слово «Design» вживалось на позначення назв процесів різних типів знань, котрі з'явилися на межі між естетичним сприйняттям та етичною корисністю. Е. Корте-Реаль вважає, що слово «Design» вживалося також на позначення, як і нині, назви академічної навчальної дисципліни і професійної діяльності, в основі яких процес конструювання образів задля створення об'єктів (зазвичай ужиткових) у просторі та спосіб зміни середовища [91].

Політичні, економічні та суспільні процеси безумовно вплинули на розвиток художньо-промислової освіти. Дизайн як професійну діяльність, а також як об'єкт вивчення історії дизайну пов'язують зокрема із вікторіанською епохою, оскільки Урядова школа дизайну, заснована 1837 р., започаткувала створення в Англії Музею Вікторії та Альберта й Королівського коледжу мистецтв. І нині чи то в розрізі навчальної дисципліни, чи то професії дизайн існує як діяльність, в основі котрої конструювання образів задля зміни простору. Дослідники відзначають розвиток власне інтелектуального спрямування в дизайнерській діяльності, результатом якої стала поява нових типів об'єктів, зародження нової професії та створення нових інституцій [91].

Значним поштовхом у розвитку дизайну став рух мистецтв і ремесел,

який виник в Англії наприкінці XIX ст. Його провідники В. Морріс, Дж. Раскін виступали проти безликого виробництва й закликали дотримуватися, оформляючи вироби, естетичних та художніх цінностей. У 1919 р. перша школа дизайнерської освіти Bauhaus відкрилась у Німеччині. Тоді ж у різних сферах промислового виробництва з'явилися сертифіковані конструктори. Тож усе це сприяло формуванню галузевої дизайнерської термінології. Відтак у XIX ст. – поч. XX ст. з появою нових ідей, форм та стилів і з'явилася значна частка термінології дизайну. Більшість термінів цього періоду складають спеціальні дизайнерські терміни, як-от: *pathos* (*пафос*) – «єдине емоційне, інтелектуальне й вольове устремління суб'єкта діяльності, що виражається в характері й спрямованості самої діяльності та її духовних продуктах» (I пол. XIX ст.); *entourage* (*антураж*) – «оточення, середовище, навколишня обстановка» (сер. XIX ст.); спеціальні назви елементів ландшафтного дизайну (напр., *aquarium* (*акваріум*) – «штучний басейн для утримування водних тварин, розведення декоративних рослин» (сер. XIX ст.); *avenue* (*авеню*) – «широка вулиця, обсажена з боків деревами» (II пол. XIX ст.); спеціальні назви прикрас: *accessory* (*аксесуар*) – «допоміжні деталі в композиції» (поч. XIX ст.); *necklace* (*кольє*) – «астрагал з ліпними перлинами» (сер. XIX ст.); *adaptation* (*адаптація*) – «пристосування пам'ятки архітектури до нового завдання, а також її добудова чи перебудова» (I пол. XX ст.); *exterior* (*екстер'єр*) – «зовнішній вигляд споруди» (поч. XX ст.); *furniture* (*фурнітура*) – «елементи, що використовують як прикраси або в практичних цілях» (I пол. XX ст.); *interior* (*інтер'єр*) – «відносно замкнений та організований у функціонально-естетичному плані простір в середині будівлі» (I пол. XX ст.) (див. Додаток А, прикл. 35).

Відтак із активним розвитком світової промисловості сформувалась і широка палітра термінології дизайну, оскільки виникли запити на її використання для опису певних аспектів дизайнерських процесів різного спрямування від типографіки до теорії кольору. Розуміння термінології дизайну необхідне для професійного спілкування. Зокрема, лексема «дизайн»

зі значенням оригінальний задум, ескіз мистецького твору поступово поширювалась у європейських країнах. У ХХ ст. її семантика збагачується, набуваючи нових відтінків, у зв'язку із потребою забезпечення називання понять, що виникли з розвитком технологій, а також новими запитами і вимогами до діяльності митця в епоху індустріалізації.

Сема «дизайн» складає тепер ядро розгалуженого термінологічного поля: *Design (Дизайн) – Design thinking (дизайн-мислення), Design concept (дизайн-концепція), Universal design (універсальний дизайн), Design education (дизайн-освіта), Media Design (медіадизайн), Advertising Design (рекламний дизайн), Outdoor ad design (дизайн зовнішньої реклами), Graphic design (графічний дизайн), Environmental design (дизайн середовища), Production design (виробничий дизайн)* тощо (див. Додаток А, прикл. 36).

Сучасну термінологію дизайну мовознавці «характеризують як інтеграційну і таку, що є типовою та продуктивною для нашого часу» [72, с. 237]. Тож цю думку вважаємо слушною, оскільки становлення та формування дизайнерської термінології відбувалося впродовж тривалого періоду й зумовлене специфікою розвитку галузі у світі.

У ХХІ ст. практично кожен промисловий виріб можна розглядати в розрізі дизайнерського рішення. Також цілком згідні з твердженням С. Прищенко, що «Сучасний дизайн варто розглядати як синтетичний вид професійної діяльності на стику трьох культур – технічної, інтелектуальної та художньої [68, с. 200].

Дизайн сьогодні – це й промислова галузь, зосереджена на взаємодії між людиною («користувачем») та середовищем, створеним фахівцем, котрий бере до уваги естетичні, функціональні, контекстуальні, культурні й суспільні запитами, і водночас наукова дисципліна [102].

У науковому дискурсі щодо різних аспектів дизайну досі актуальною є проблема дефініювання основних термінів галузі. Зокрема, Дж. Соррелл, один із провідних фахівців індустрії дизайну, голова Ради дизайну Великобританії (1994–2000 рр.) і голова консультативної компанії з дизайну

та ідентичності Newell and Sorrell, у книзі «Що таке дизайн? 100 дефініцій» («What is Design? 100 Definitions») подає 100 визначень поняття дизайн [103]. А в книзі «Творчий острів 2: натхненний дизайн з Великобританії» («Creative Island II: Inspired Design from Great Britain») Дж. Соррелл відзначає надзвичайний асортимент і якість дизайну Великобританії, включаючи роботи з двадцяти п'яти дизайнерських дисциплін – від архітектури й інженерії до моди та ювелірних виробів; від нових медіа та графіки до театрального й роздрібного дизайну та багато іншого [98].

Отже, формування терміносистеми сфери дизайну пов'язують насамперед із розвитком промислового виробництва, яке стало поштовхом до виникнення великої кількості галузевих термінів. Тож саме у кінці XIX – початку XX ст. формується значний масив дизайнерської термінології, що забезпечував необхідну комунікацію в професійній сфері. Проте слід зауважити, що її коріння сягає глибин усталених суспільних традицій облаштування побуту, оскільки, виготовляючи затребувані в господарстві знаряддя праці, майстри враховували не тільки їх функціональне призначення, а й прагнули надати естетично привабливого вигляду. До епохи Відродження техніка й мистецтво були органічно поєднані, адже зазвичай усі речі виготовлялися вручну. А в промисловому виробництві гармонія технічного й естетичного у виготовленні виробу досягалась уже завдяки дизайнерському проектуванню.

Процеси формування термінології сфери дизайну безпосередньо пов'язані з розвитком функціональних напрямів світової дизайнерської індустрії та наукових студій про неї. Дослідження сфери дизайну спрямовані на вивчення стильової специфіки архітектури, видів дизайнерської продукції, засобів візуального оформлення середовища тощо, сприяють розбудові фахової термінології відповідно до спеціалізацій. У теорії дизайну дослідники традиційно виокремлюють три основні галузеві напрями, зокрема графічний дизайн, промисловий дизайн та дизайн середовища, з розвитком яких формується й розвивається термінологічна система. Історія

формування сучасної семантики лексеми «Design», яка нині складає ядро широкого термінологічного поля й вважається базовою лексемою в поняттєвій структурі всіх галузевих напрямків сфери дизайну, є надзвичайно цікавою. Терміносистема сфери дизайну – інтеграційна, вона продуктивно розвивається, розгалужується, постійно поповнюється новими термінологічними одиницями завдяки активному розвитку новітніх технологічних засобів, що продукуються науково-технічним, індустріальним поступом.

1.4. Методології дослідження англomовної термінології

Вагому частку у лексичному складі мови становить галузева термінологія, зокрема, коли йдеться й про терміносистему сфери дизайну як відкриту систему, у межах якої співіснують різнорідні пласти лексики – загальнонавчана, загальнонаукова, вузькоспеціальна. Усі ці лексичні компоненти взаємодіють між собою, відбуваються процеси термінологізації, детермінологізації та ретермінологізації.

Англomовна термінологія сфери дизайну є предметом нашого дослідження з погляду її структурно-семантичної специфіки та особливостей відтворення українською мовою. Попри те, що досліджувана термінологія, на перший погляд, не має особливих труднощів у перекладі, її швидкий розвиток усе ж таки спричинив гетерогенний характер текстів, у яких вживаються наукові й вузькогалузеві терміни, професіоналізми, різні види скорочень, аббревіатур, що ускладнює роботу фахівця.

Пропонуємо розглянути методологію дослідження термінології, застосовану в цій роботі. Звичайно, це один із способів подолання тих проблем, з якими може стикнутися фахівець, можливі і інші підходи до вивчення термінів, проте ми обрали академічний підхід до вирішення цієї перекладацької проблеми.

Першим етапом нашої методології дослідження було власне вивчення специфіки понять «термін», «термінологія», їх структурно-семантична організація. Цей етап роботи дуже важливий, оскільки без розуміння головних аспектів вивчення понять неможливо скласти цілісну стереоскопічну картину функціонування будь-якої терміносистеми. Дослідницький матеріал склали сучасні роботи з лінгвістики та перекладознавства, періодичні та енциклопедичні видання, англomовні словники та публікації з дизайну у фахових періодичних виданнях. На цьому етапі використано методи аналізу, синтезу, спостереження, описово-аналітичний, тезаурусний, порівняння, узагальнення.

Проаналізувавши наукові розвідки з'ясували, що, попри велику кількість дефініцій та інтерпретацій поняття «термін», у сучасному перекладознавстві відсутня єдина комплексна дефініція, яка б відображала специфіку терміна, оскільки сам «термін» взаємодіє з різними сферами діяльності, тож науковці по-різному його тлумачать та висувають чимало вимог, яким він має відповідати. На відміну від попереднього періоду розвитку термінологічної наукової думки, коли термін сприймався як статичне явище, сучасне тлумачення поняття «термін» зосереджує увагу на його характеристиках з погляду динаміки розвитку, здатності взаємодіяти із об'єктивною реальністю.

На другому етапі нашого дослідження дібрано фактичний матеріал, який склали 1100 термінологічних одиниць, що подані в сучасних словниках, довідниках та глосаріях сфери дизайну. Для відбору термінів використовувався метод суцільної вибірки із двомовних словників, а також із текстів англomовних статей на відповідну тематику. Відбір термінологічної лексики відбувався за такими принципами: тематичний відбір, сполучуваність терміна, врахування особливостей семантичних структур іноземної та рідної мов, стилістична нейтральність терміна та його частотні характеристики [9, с. 73]. Цей метод також застосовувався паралельно з тезаурусним методом задля аналізу дефініцій з метою конкретизації та

уточнення деяких понять, без розуміння яких неможливе адекватне сприйняття змісту тексту або його фрагменту.

Метод етимологічного аналізу, сутність якого у з'ясуванні специфіки встановлення зв'язків форм і слів різних мов (латинська, грецька, французька та ін.), залучений на третьому етапі, а на четвертому етапі наукової роботи – словотвірний метод для вивчення способів поповнення терміносистеми дизайну новими термінами, утвореними внаслідок таких явищ як термінологізація, детермінологізація, ретермінологізація, а також афіксації (префіксації та суфіксації), словоскладання, компресії (скорочення, вживання аббревіатур та акронімів), конверсії тощо. Також застосовували метод кількісного аналізу для визначення продуктивності утворення термінів різними засобами.

П'ятий етап цього дослідження відбувся із застосуванням методу словотвірного аналізу, а також методів семантичного, компонентного аналізу та аналізу безпосередніх складників. Проаналізовано способи збагачення термінологічного складу, зокрема звернули увагу на явища полісемії, омонімії, синонімії, антонімії.

На шостому етапі дослідження задля визначення способів та трансформацій перекладу термінів сфери дизайну застосовувався метод перекладацького аналізу. Метод кількісного аналізу залучався для встановлення продуктивності різних способів перекладу англійських термінів сфери дизайну українською мовою.

Отже, дослідження термінології англійської мови сфери дизайну, виявлення трансформацій і способів перекладу термінолексики, здійснювалось із залученням різних методів її аналізу на певних етапах магістерської роботи. Загалом застосовані такі методи дослідження: *описово-аналітичний* – для визначення загальної характеристики термінознавчих поняття та інтерпретації лексичного матеріалу; *тезаурусний* – для з'ясування змісту нових термінів сфери дизайну через словникові дефініції; *структурний* – для вивчення внутрішньої організації

англійськомовної терміносистеми сфери дизайну й будови термінологічних одиниць, що входять до її складу; *метод суцільної вибірки* – для відбору й інтерпретації фактологічного матеріалу; *словотвірний* – для визначення структурних типів, шляхів, способів і механізмів творення англомовних термінів; *контекстуальний* – для визначення семантики досліджуваних термінів у конкретному синтагматичному оточенні; *семантичний* – для вивчення процесів перенесення значення; *компонентний* – для виявлення складників структури термінів; *етимологічний* – для встановлення зв'язків форм і слів різних мов, *історичний* – вивчення історії виникнення терміна, утворення та розвитку термінологічної системи сфери дизайну, *перекладацький* – для виявлення способів перекладу та перекладацьких трансформацій англомовних термінів дизайну в контексті; метод *кількісного* аналізу – для підрахунку частоти вживання термінологічних одиниць певної структури та продуктивності різних способів відтворення англомовних термінів дизайну українською мовою.

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА СПЕЦИФІКА АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ СФЕРИ ДИЗАЙНУ

2.1. Структурна специфіка англомовної термінології дизайну

Вивчення структурного оформлення термінів є необхідним для розуміння особливостей формування термінології, оскільки семантика терміна частіше, ніж загальноживана лексика, виражається структурними елементами терміноодиниці [47, с. 254]. У термінознавстві існують різні класифікації термінів, що визначають їх структурні ознаки. Зокрема, В. Карабан виокремлює групи термінів за будовою та особливостями творення, як-от: терміни-кореневі слова; похідні терміни, утворені засобами афіксації; складні терміни; терміни-словосполучення; терміни-скорочення [27, с. 315]. А. Коваленко класифікує терміни, поділяючи їх на терміни-слова (прості, похідні, складні), терміни-словосполуки, терміни-аббревіатури, а також терміни-символослова [32, с. 34]. Х. Сагер пропонує розрізняти терміни за структурою: прості (складаються з одного слова), утворені засобами афіксації, через переосмислення загальнолітературного слова або іншого терміна, а також запозичення терміна з іншої терміносистеми; складні (двокомпонентні), утворені складанням слів чи їх основ і є цільнооформленими; терміносполуки (складаються з кількох слів), формуються поєднанням двох і більше компонентів, але є семантично цілісними; терміни-аббревіатури та скорочення [97, с. 72–76].

У нашій роботі опиратимемося на класифікацію структурних особливостей термінів, запропоновану Х. Сагером.

Вивчення структурної специфіки англомовних термінів сфери дизайну здійснювалося на основі вибірки 1100 лексичних одиниць, серед яких виокремили такі структурні типи термінів: прості, похідні (афіксальні), багатоконпонентні, складені, скорочення та аббревіатури. За підсумками

статистичного аналізу 20% від загальної кількості термінів досліджуваної термінології складають прості кореневі терміни, як-от: *abacus, apse, aquatint, arabesque, attic, balance, balustrade, form, texture* (див. Додаток А, прикл. 36; Додаток Б, речен. 1).

Похідні, або афіксальні, утворені додавання афіксів до кореневих слів, складають 18 %, серед них: *creation, discolourize, unpainted* (див. Додаток А, прикл. 37). В англійській мові афіксація – один із продуктивних способів словотвору. Афікси виконують у мові дуже важливу роль, змінюючи значення або граматичну функцію слів. У структурі термінів сфери дизайну трапляються як питомі афікси *-ful, -er, -ly* (*playful, engraver, lithographically*), так і запозичені лексичною системою *-tion, -or, -ist* (*creation, illustrator, abstractionist*), які, поєднуючись із питомою чи запозиченою основою, продукують нові лексеми. Проте надають слову нового значеннєвого відтінку насамперед префікси, оскільки лексично більш самостійні порівняно з суфіксами, котрі таки тісніше пов'язані з основою слова й диференціюють його морфологічну специфіку.

Проаналізувавши фактичний матеріал, дійшли висновку, що найбільш уживаними у сфері дизайну є терміноодиниці з такими суфіксальними морфемами: **-er, -or, -ing, -ism, -ist, -ity, -ment, -ure, -ed, -less, -ly, -tion** (*designer, decor, painting, minimalism, avant-gardist, functionality, pediment, picture, typographed, lusterless, lithographically, foundation*). Серед них найбільш продуктивними суфіксами є **-er, -tion, -ing** (*lithographer, proportion, designing*).

Суфікси -er, -or утворюють іменники від дієслів, позначають особу, наприклад: *etcher – офортист, designer – дизайнер* (див. Додаток А, прикл. 38). Ці ж суфікси вживаються для утворення назв знарядь праці, як-от: *chamfer – фаска, eraser, rubber – гумка* (див. Додаток А, прикл. 39); також – назв об'єктів чи елементів дизайну *decor – декоративний елемент, kneeler – опорний камінь фронтона* (див. Додаток А, прикл. 40; Додаток Б, речен. 2).

Суфікс -ing утворює іменники від дієслів, що позначають види мистецтва, процес/стан. Наприклад, *painting* – живопис, *curving* – зігнутий, *designing* – проектування, *engraving* – гравюра, *moulding* – виливок, *visualizing* – візуалізація (див. Додаток А, прикл. 41; Додаток Б, речен. 3).

Суфікс -ism утворює іменники, що означають абстрактні поняття, дії, процеси, їхні результати, а також течії та напрямки в мистецтві, науці, політиці, релігії тощо: *abstractionism* – абстракціонізм, *pointillism* – пунтилізм (див. Додаток А, прикл. 42; Додаток Б, речен. 4).

Суфікс -tion утворює іменники від дієслів, що позначають дію або стан: *alteration* – зміна, *creation* – творення, *desiccation* – десикація, *saturation* – насиченість. (див. Додаток А, прикл. 43; Додаток Б, речен. 5).

Суфікс -ly утворює прикметники й передає значення подібності або повторення чогось із певною частотністю, наприклад: *lithographically* – літографський (див. Додаток А, прикл. 44; Додаток Б, речен. 6).

Суфікс -ist утворює іменники, що виражають приналежність особи до певної професії, сфери праці, напрямку в науці, політиці, мистецтві: *abstractionist* – абстракціоніст (див. Додаток А, прикл. 45; Додаток Б, речен. 7).

Суфікс -ity утворює іменники від прикметників, які означають певну якість, стан: *chromacity* – хроматичність, *functionality* – функціональність, *comfortability* – комфортність (див. Додаток А, прикл. 46; Додаток Б, речен. 8).

Суфікс -ment утворює іменники від дієслів та передає значення дії, стану або ж результату дії, наприклад: *development* – забудова, *pediment* – фронтон (див. Додаток А, прикл. 47; Додаток Б, речен. 9).

Суфікс -ure утворює іменники, що вказують на дію, результат, інструмент, функцію або ж певне відомство, як-от: *architecture* – архітектура, *picture* – зображення (див. Додаток А, прикл. 48; Додаток Б, речен. 10).

Суфікси -ity, -ty від прикметників утворюють іменники, що означають якість, стан, що передався відповідним прикметником, наприклад: *infinity* – *нескінченність* (див. Додаток А, прикл. 49; Додаток Б, речен. 11).

Суфікс -ed передає значення «підпадати під вплив», «мати певні характеристики, форму» і має відтінок пасивного стану: *distorted* – *спотворений*, *structured* – *структурований*, *typographed* – *типографський*, *unfired* – *необпалений*. (див. Додаток А, прикл. 50; Додаток Б, речен. 12).

Суфікс -ic від іменників утворює прикметники, що вказують на ознаку, якісну ознаку предмета: *dynamic* – *динамічний*, *geometric* – *геометричний*, *symbolic* – *символічний* (див. Додаток А, прикл. 51; Додаток Б, речен. 13).

Суфікс -less від іменників утворює прикметники, що вказують на відсутність певної ознаки, якості: *lusterless* – *тьмянний*, *позбавлений блиску*, *матовий*. (див. Додаток А, прикл. 52; Додаток Б, речен. 14).

Тож в англomовній термінології сфери дизайну найбільш продуктивними є суфікси, що утворюють іменники, кількість яких складає 45,2 % від загальної кількості термінологічних одиниць.

Префікси належать до словотвірних морфем, які змінюють лексичну семантику основи [39, с. 94]. Науковці в сучасній граматичній системі англійської мови налічують сорок дві префіксальні морфеми, серед них досить багато запозичень із латинської, грецької та французької мов [86, с. 184]. За результатами нашого дослідження в побудові терміноодиниць сфери дизайну активну участь беруть префікси (*dis-*, *de-*, *co-*, *in-*, *non-*, *re-*, *pro-* *post-*), запозичені англійською мовою з грецької та латинської мов. У низці досліджуваних термінологічних одиниць виявили префікси **un-**, **inter-**, **multi-**, **over-**, **under-**, **ultra-** тощо, що свідчить про залучення дериваційною системою англійської мови широкого спектру префіксальних словотвірних компонентів. Префікси **dis-**, **de-**, **non-**, **in-**, **un-** утворюють слова, що вказують на протилежність дії, якості: *disfigure* – *спотворювати*; *non-transparent* – *непрозорий*, *матовий*; *inartistic* – *антихудожній*; *uncoated* – *непроґрунтований*. (див. Додаток А, прикл. 53; Додаток Б, речен. 15).

Префікс **inter-** утворює слова, що позначають взаємодію, наприклад: *intercolumnar* – міжколонний; *intermingle* – змішувати; *inter-industry* – міжгалузевий (див. Додаток А, прикл. 54; Додаток Б, речен. 16).

Префікс **co-** утворює слова, які вказують на певну дію, що виконується спільно з кимось або чимось: *co-working* – коворкінг (див. Додаток А, прикл. 55; Додаток Б, речен. 17).

Префікс **multi-** утворює слова, що позначають велику кількість: *multi-coloured* – багатобарвний, кольоровий; *multi-media* – мультимедійний (див. Додаток А, прикл. 56; Додаток Б, речен. 18).

Префікс **post-** утворює слова, що вказують на те, що щось відбувається після чогось: *post-impressionist* – постімпресіоністський, *post-impressionism* – постімпресіонізм (див. Додаток А, прикл. 57; Додаток Б, речен. 19).

Префікс **pro-** утворює слова, що позначають рух, просування вперед або значення підтримки певної ідеї: *proportional* – пропорційний, *prostyle* – простиль (див. Додаток А, прикл. 58; Додаток Б, речен. 20).

Префікс **re-** утворює слова зі значенням повторюваність: *reconstruction* – реконструкція (див. Додаток А, прикл. 59; Додаток Б, речен. 21).

Префікс **over-** позначає над чимось: *overdoor* – картина або різьблена панель над дверима (див. Додаток А, прикл. 60; Додаток Б, речен. 22).

Префікс **under-** утворює слова зі значенням менше, під: *undercoat* / *underpainting* – підмальовок (див. Додаток А, прикл. 61; Додаток Б, речен. 23).

Префікс **ultra-** позначає збільшену ознаку: *ultramarine* – ультрамарин; *ультрамариновий* (див. Додаток А, прикл. 62; Додаток Б, речен. 24).

Тож під час морфологічного аналізу терміноодиниць сфери дизайну, з'ясували, що, система префіксальних морфем є продуктивною. Значну роль у створенні нових термінів виконують морфемі, запозичені з грецької та латинської мов. Виявили частовживані префікси **dis-**, **de-**, **non -**, **in-**, **un-**, які формують лексеми зі значенням протилежність дії або якості. Зауважили, що префікси прикріплюються до основи слова, не змінюючи частини мови.

Отже, можемо підсумувати, що похідні (афіксальні) термінологічні одиниці надзвичайно продуктивні у термінології сфери дизайну. Афікси виконують важливу роль у досліджуваній термінології, зокрема суфікси як дериватори сприяють зміні лексико-граматичної категорії слова, а префікси зазвичай надають лексемі більш чітких семантичних відтінків.

Прості та похідні (афіксальні) терміни поширені в термінології сфери дизайну, оскільки часто використовуються для позначення понять, таких як: назви стилів дизайну: *artdeco*, *boho*, *Metro*, *Minimalism*, *Modern*, *Мудехар*, *traditional*, *Skeuomorphism* (див. Додаток А, прикл. 63); назви напрямів у дизайні: *eco-design*, *etching* (див. Додаток А, прикл. 64); назви матеріалів, інструментів: *Canvas*, *eraser*, *rubber*, *Photoshop* (див. Додаток А, прикл. 65); назви процесів: *deformation*, *interwine*, *kill*, *kiln*, *Layering*, *lithographically*, *modelling* (див. Додаток А, прикл. 66); об'єкти: *collage*, *decoration*, *facade*, *logo*, *layout*, *overdoor*, *porch*, *poster* (див. Додаток А, прикл. 67); структурні компоненти: *accent*, *animation*, *chamfer*, *circle*, *mosaic*, *foundation*, *fragment*, *line* (див. Додаток А, прикл. 68); характеристики та властивості: *harmony*, *lusterless*, *non-figurative*, *proportional*, *unfired* (див. Додаток А, прикл. 69).

Розглянемо складні англомовні терміни сфери дизайну. Складні слова утворюються подвоєнням, складанням основ, повторенням двох чи більше слів. Такий вид словотворення називають словоскладанням. Проаналізуємо досліджувані терміни, утворені поєднанням в одному слові двох або більше кореневих морфем. Вони поділяються на три структурні різновиди: парні – складаються з двох окремих слів, які разом утворюють одне поняття (*graphic design*, *web design*); складові – мають складну структуру з кількох основ (*full-color*, *hand-drawn*); злиті – дві або кілька основ утворюють лексичну єдність. Серед досліджуваної лексики виокремили терміни, утворені поєднанням двох незалежних основ. Наприклад, *baseline* (від *base* – основа і *line* – лінія), *eco-design* (від *eco* – пов'язаний з навколишнім середовищем і *design* – планувати, проєктувати), *Letterpress* (від *letter* – літера і *press* – натиснути), *ready-made*

(від *ready* – готовий, *made* – зроблений), *Steampunk* (від *steam* – пар і *punk* – нехороший) (див. Додаток А, прикл. 70; Додаток Б, речен. 25).

Отже, серед однокомпонентних термінологічних одиниць сфери дизайну виокремлено три головні морфологічні типи термінів: прості (кореневі), похідні (афіксальні) та складні терміни; за кількістю найбільшу групу складають кореневі терміни, а найменшу – складні.

Розглянувши дібрані англomовні багатокomпонентні терміни сфери дизайну, з'ясували, що найбільш поширеними є словосполучення, які мають два компоненти. У терміносистемі дизайну вони складають 45% від загальної кількості багатокomпонентних терміноодиниць. Найпоширенішою структурною моделлю серед двокomпонентних термінів у досліджуваній термінології є «**Adj+N**», де перший компонент прикметник чи дієприкметник, а другий – іменник: *abstract art* – абстрактне мистецтво (див. Додаток А, прикл. 71; Додаток Б, речен. 26).

Під час аналізу термінолексики виявлені випадки різновиду структурної моделі за типом «**N+N**»: *animal painting* – анімалістичний живопис; *accent wall* – акцентна стіна (див. Додаток А, прикл. 72; Додаток Б, речен. 27).

Терміносполучення, які містять три або більше компонентів, також становлять значну кількість багатокomпонентних термінів. У результаті дослідження вибіркового даних було з'ясовано, що трикомпонентні одиниці складають 25% від загальної кількості компонентних термінів. Серед таких термінолексем домінує структурна модель на зразок «**N+N+N**». Наприклад: *Text baseline alignment* – вирівнювання базової лінії тексту (див. Додаток А, прикл. 73; Додаток Б, речен. 28).

Продуктивною також є структурна модель «**Adj+N+N**»: *Graphical user interface* – графічний інтерфейс користувача (див. Додаток А, прикл. 74; Додаток Б, речен. 29).

Структурна модель «**Adj+Adj+N**» (*Mobile-dedicated sites* – мобільні спеціалізовані сайти (див. Додаток А, прикл. 75)) непродуктивна.

Серед багатокomпонентних термінів сфери дизайну непоширені

структурні моделі чотири- та п'ятикомпонентні. Так чотирикомпонентні складають 1% від загальної кількості багатоконпонентних термінів. Як приклад наведемо структурну модель «N+N+N+N»: *Computer-Aided Design and Drawing – комп'ютерне автоматизоване проектування та креслення, user experience design process – процес проектування користувацького досвіду* (див. Додаток А, прикл. 76). П'ятикомпонентних структурних моделей серед дібраних термінів сфери дизайну не виявлено.

Відтак під час дослідження з'ясували, що моделі, на зразок «N+N» та «Adj+N», є найбільш поширеними структурними моделями англomовних термінів сфери дизайну. Серед термінів із трьома компонентами домінує структурна модель за типом «N+N+N» або «Adj+N+N». Найменш продуктивною групою є багатоконпонентні термінологічні сполучення.

Нові відкриття сприяють збільшенню кількості багатоконпонентних термінів. Проте ці терміни можуть бути складними для розуміння та використання. Тож у сучасній мові діють інтралінгвальні чинники, які сприяють спрощенню мовних структур. Одним із таких чинників є закон економії мовних засобів, який спонукає до створення нових, більш лаконічних термінів, тобто аббревіатур та скорочень.

На основі аналізу дібраного матеріалу дійшли висновку, що в сфері дизайну вживаються такі види скорочень: ініціальні та усічені. Ініціальні скорочення утворюються з перших літер кожного з елементів словосполучення чи складного слова. Вони є одними з найпоширеніших форм аббревіатур, зокрема у сфері промислового дизайну: *CAD (Computer-Aided Design) – комп'ютерне автоматизоване проектування* (див. Додаток А, прикл. 77; Додаток Б, речен. 30); графічного дизайну: *GUI (Graphical user interface) – графічний інтерфейс користувача* (див. Додаток А, прикл. 78; Додаток Б, речен. 31).

Згідно з класифікацією ініціальні скорочення можна розподілити на групи: 1) звукового типу (акроніми) – із наголошеними першим складом, читаються як слово (*AI – Artificial Intelligence (штучний інтелект)*); 2)

буквеного типу – читаються за назвами букв, наголошений останній склад (*PNG – portable network graphics*). Дефісні скорочення – тип скорочень, між окремими літерами чи складами яких вживають дефіс: *Lo-fi wireframe – low-fidelity, вайрфрейм низької точності* (див. Додаток А, прикл. 79). Вони складають 2,5% від загальної кількості термінів-аббревіатур.

Усічення – різновид скорочень, які утворюються завдяки скороченню кінцевої частини слова чи словосполучення: *Logo (logotype) – логотип, Demo (demonstration) – демонстрація* (див. Додаток А, прикл. 80; Додаток Б, речен. 32). Вони складають 3,5% від загальної кількості термінів-аббревіатур.

Загалом скорочення, що виникають завдяки логіці розвитку мови та науково-технічній еволюції, відіграють важливу роль у функціонуванні англійської термінології дизайну, оскільки роблять фахове спілкування більш ефективним і простим.

Отже, в англійській термінології сфери дизайну функціонують однокомпонентні та багатокомпонентні терміни. Однокомпонентні терміни поділяються на: прості (54%), похідні або афіксальні (25%) та складні (21%). За допомогою суфіксації утворилися переважно похідні терміни дизайну, у структурі яких уживаються питомі (**-ful, -er, -ly**) й запозичені (**-tion, -or, -ist**) суфікси. Найбільш уживані термінологічні одиниці із суфіксами **-er, -or, -ing, -ism, -ist, -ity, -ment, -ure, -ed, -less, -ly, -tion** тощо. Серед них найбільш продуктивними суфіксами є **-er, -tion, -ing**. До найбільш уживаних префіксів, що утворюють терміни сфери дизайну, належать: **inter-, co-, multi-, post-, pro, re-, multi-, over-, under-, ultra**, більшість яких запозичено з грецької та латинської мов. Продуктивними є префікси **dis-, de-, non -, in-, un-**, які формують лексеми зі значенням протилежність дії або якості.

Складні терміни формуються на основі двох, трьох, чотирьох, п'яти та більше компонентів в одному лексичному цілому. Іменники складають найбільш численну групу серед однокомпонентних термінів сфери дизайну. У терміносистемі сфери дизайну значний відсоток становлять багатокомпонентні терміни, а саме двокомпонентні терміносполуки.

Переважає більшість термінів сфери дизайну утворена поєднанням іменника з іменником або прикметника з іменником. Серед термінів із трьома компонентами домінують такі структурні моделі: «N+N+N», «Adj+N+N». Чотирикомпонентні терміни трапляються рідше, серед них виявили моделі за структурою: «Adj+Adj+N», «Adj+Adj+N». «Adj+Adj+N» Найбільш продуктивними типами скорочень в англійській термінології сфери дизайну є ініціальні скорочення та усічення. Досліджувана термінологічна лексика різноманітна за структурою та способами творення, застосування кожного із них неоднакове за ступенем продуктивності, проте сприяє розвитку англійської терміносистеми сфери дизайну.

2.2. Семантичні особливості англійських термінів дизайну

Дослідження семантичних особливостей термінів сфери дизайну важливе для усвідомлення їх точних значень, систематизації цих одиниць та розуміння специфіки функціонування в комунікаційному процесі. Вивчення специфіки семантики терміна допоможе визначити його прикметні риси та з'ясувати приналежність до певної групи мовних одиниць [20, с. 20].

Однією з ключових семантичних властивостей терміна, лінгвісти вважають, накладання понятійного значення на лексичне. Відтак семантика терміна, по суті, – це дифузія прямого та переносного значення в одній лексемі. Семантичний аналіз терміна – допоможе з'ясувати, уточнити понятійний сенс термінологічної одиниці, основні ознаки й співвіднесеність із іншими лексемами чи термінами в межах певної галузі знань.

Для термінології сфери дизайну характерні такі семантичні явища, як полісемія (багатозначність), омонімія, паронімія, антонімія. Тож у нашому дослідженні розглянемо такі семантичні явища, як полісемія, омонімія, паронімія, антонімія на прикладах англійської терміносистеми сфери дизайну.

Звичайно, уникненню непорозумінь між комунікантами (фахівцями) запобігає така властивість терміна як однозначність. Зокрема Л. О. Симоненко наголошує, що один знак має позначати одне поняття [73, с. 40]. Проте на практиці трапляються відхилення від цієї вимоги. Слушною вважаємо думку П. Тайрона, який стверджує, що на семантику терміна може впливати контекст, у якому він побутує [101].

У досліджуваній терміносистемі полісемічними є такі лексеми: «*design*» – *схема, ескіз, мета /намір, план, візерунок/мотив, розташування елементів/ деталей у виробі чи творі мистецтв, проєктування, креслення, стиль оформлення; pattern* – *візерунок, шаблон для крою (викрійка), зразок поведінки* (див. Додаток А, прикл. 81; Додаток Б, речен. 33, 34, 35).

Передумовою виникнення полісемії можуть стати внутрішні й зовнішні закономірності її розвитку та функціонування; набуття словами нових, пов'язаних між собою значень, у різних контекстах. Проте, як зрозуміло із дослідження. явище полісемії в межах термінології сфери дизайну непродуктивне.

Розщеплення семантики багатозначних слів призводить до омонімії. Науковці, вивчаючи це явище, досліджують причини виникнення омонімів та їх специфічні ознаки. Омонімами називають слова, які однакові за формою й не мають спільної семантики. Вони не мають асоціативних зв'язків, але мають спільні смислові семи. Явище омонімії розглядають у межах загальнонаціональної мови, адже в одній галузевій терміносистемі немає термінів з однаковим звучанням та написанням. Відтак прийнято розглядати міждисциплінарну або міжгалузеву омонімію. Певні омонімічні процеси спостерігається і в англійській термінології сфери дизайну. Серед дібраних терміноодиниць виявили низку омонімічної лексики: *abacus* – *рахівниця*, у дизайні «*частина капітолі колони*»; *brand* – *клеймо*, у дизайні – «*публічний імідж*» (див. Додаток А, прикл. 82; Додаток Б, речен. 36, 37).

Проблемним у сучасному термінознавстві є питання про існування явища синонімії в галузевих терміносистемах. І. Кочан [40], М. Кочерган

[41], О. Мартиняк [46], В. Русанівський [70], О. Тараненко [78], С. Худолєєва [84] та інші науковці в різних аспектах приділяли увагу цьому семантичному явищу. Зокрема, на думку О. Нечитайла, синонімія загалом становить «реальну властивість усіх мов, оскільки кожне означення може виконувати кілька функцій, а кожне означуване може бути виражене кількома знаками» [58, с. 10]. Л. Булаховський тлумачить синоніми як слова, «здатні в тому ж контексті або в контекстах, близьких за змістом, замінити одне одного без відчуття помітної відмінності в змісті» [7, с. 32]. Дискутуючи щодо ключових ознак виокремлення синонімів та їх лексичних відношень, одні дослідники називають семантичну тотожність [70], інші – семантичну близькість [19, с. 137].

Традиційно, синонімію в термінології науковці вважають явищем небажаним. Проте, як зауважує А. Коваль, «наявність синонімічних термінів у науковому стилі є хоч і небажаним, але неминучим наслідком бурхливого розвитку науки й техніки» [33, с. 158]. Попри те, що синонімія таки явище неминуче в розвитку галузевих терміносистем, що зумовлено специфікою формування та структурою категорійно-поняттєвого апарату, Л. Симоненко пропонує серед лексем синонімічного ряду на позначення терміна обирати найбільш інформативний за внутрішньою формою [74, с. 33]. Хоча О. Тараненко рекомендує уникати паралельного вживання навіть абсолютно рівноправних щодо загальнолітературної мовної норми синонімічних термінів у межах однієї терміносистеми, оскільки це порушуватиме їх адекватне функціонування [78, с. 6]. І. Кочан, розглядаючи природу терміна як специфічного виду мовного знака, вказує на «однозначну відповідність між словом і поняттям, тобто симетрію плану вираження та плану змісту» [40, с. 32], проте на практиці, як наголошує Е. Скороходько, у новітніх галузевих терміносистемах останніх років відносна кількість синонімів, можливо, навіть більша ніж у загальнолітературній лексиці [75, с. 67]. І. Кузнєцова зауважує, що, виражаючи певне поняття, термін, найчастіше, є дублетною назвою й потрапляє до термінологічної системи завдяки мовним

контекстам і різним тенденціям під час її формування [44, с. 90]. Саме такі лексеми (їх ще називають абсолютні синоніми) найчастіше трапляються в галузевих теміносистемах. Тож, вивчаючи синонімічні зв'язки в термінології, слід враховувати джерела походження термінів.

Синонімічні відношення в термінології сфери дизайну ми досліджували згідно з цими міркуваннями. Синонімія в англійській термінології дизайну поширене лексико-семантичне явище. Під час аналізу термінів сфери дизайну виділено такі види термінологічної синонімії:

а) Терміни-дублети, які з'явилися внаслідок: паралельного вживання термінологічних одиниць власне англійського та іншомовного походження: *colorless* – *achromatic* (грец. *chrōmat* – колір) – безбарвний, позбавлений забарвлення; *porch* – *terrace* (фр. *terrasse* – площадка) – тераса; *wood engraving* – *xylograph* (фр. *xylographie*, від *xyl-* + *-graphie* – графія) – гравюра на дереві (див. Додаток А, прикл. 83; Додаток Б, речен. 38).

б) Терміни – лексичні синоніми, Наприклад лексема *form*, що в термінології дизайну вживається зі значенням «обрис, візуальний вигляд або конфігурація об'єкта» має такі синоніми: *shape* – у Середньовіччі позначало «суміш ідеалізованих образів, придатних для дидактичних потреб церкви»; *appearance* – зовнішній вигляд, *figure* – фігура (*the goddess was represented in the ~ of a beautiful bird*); лексема *illustration*, що означає «ілюстрація, малюнок, картинка», є синонімічною до *picture* – дизайн або зображення, зроблене різними засобами (наприклад, живопис, малюнок або фотографія), проте має вужче семантичне значення; до назви техніки створення візерунка – *tessellation*, що буквально означає «покриття нескінченної геометричної площини без розривів або накладень конгруентними плоскими фігурами одного або кількох типів», синонімічними є лексеми *mosaic* – «поверхнева прикраса, інкрустована невеликими шматочками різнокольорового матеріалу для формування малюнків/візерунків» та *inlay* – інкрустація (встановити на поверхню/грунтовий матеріал, прикрашання вставками чогось, наприклад, кольорову пластину) (див. Додаток А, прикл. 84; Додаток

Б, речен. 39, 40).

в) синонімами також є терміни дизайну, які утворилися внаслідок різних словотвірних процесів: *avant-gardism* (авангардизм) – *avant-garde* (авангард); *hybridization* (гібридизація) – *hybrid* (гібрид); *xylograph* (відбиток на дереві) – *xylography* (мистецтво виготовлення гравюр на дереві спеціально для друку) (див. Додаток А, прикл. 85; Додаток Б, речен. 41).

До термінів-синонімів належать різноструктурні слова і словосполучення, питомі й запозичені, що різняться одним компонентом. У термінології сфери дизайну прикладом такої синонімії є терміни: *Automotive design, car design* – автомобільний дизайн, *urban landscape – city landscape* – урбаністичний краєвид – міський краєвид (див. Додаток А, прикл. 86; Додаток Б, речен. 42).

Синоніми у термінології сфери дизайну вживаються задля точності вираження думки й уникнення одноманітності.

Мовне явище, при якому слова мають протилежне значення називають антонімією. Антоніми допомагають виражати контраст, уточнювати значення та робити мовлення більш точним. Існують протилежні погляди щодо наявності антонімічних відношень між термінами. Зокрема, А. Медведів [50] заперечує наявність таких зв'язків. Проте переважна більшість науковців, серед них І. Кочан [40], Т. Михайлова [54], Т. Панько [62], доводять, що наукові поняття часто позначають протилежні явища в межах термінологічного поля. Тож залежно від типу протиставлення науковці поділяють їх на групи.

Згідно з класифікацією О. Павлової [60], яка ґрунтується на семантичних ознаках протилежності, ступенях взаємозв'язків та наявності проміжних значень між антонімами, у термінології сфери дизайну виокремили групи: за протилежністю напряму, місця, становища в просторі: *organized – disorganized* (упорядкований – хаотичний), *symmetry – asymmetry* (симетрія – асиметрія) (див. Додаток А, прикл. 87); за формою: *symmetrical – asymmetrical* (симетричний – асиметричний), *structured – unstructured*

(структурований – неструктурований) (див. Додаток А, прикл. 88); за якісними властивостями об'єкта: *flat – textured* (плоский – текстурований), *light tone – dark tone* (світлий тон – темний тон), *smooth – rough* (гладкий – шорсткий), *luster – lusterless* (блиск, сяйво – тьмянний, позбавлений блиску, матовий) (див. Додаток А, прикл. 89; Додаток Б, речен. 44).

Серед досліджуваних термінів виявили також пароніми: (*kill – послаблювати (ефект), заглушати, вбивати (колір, тон)* та *kiln – I. n піч для випалювання; II. v обпалювати (цеглу та ін.); poster – плакат* та *potter – гончар* (див. Додаток А, прикл. 90). Проте їх кількість спонукає до думки, що явища антонімії та паронімії малопродуктивні у термінології сфери дизайну.

Отже, у межах термінологічного поля дизайну спостерігається системність термінів, яка виявляється в явищах синонімії, полісемії, омонімії. Парадигматичні відношення, у яких перебувають терміни дизайну, зумовлюють виокремлення в межах тематичних груп підгрупи дизайнерських термінів. Розрізняємо лексико-семантичні групи на підставі архісем – центральних лексем. Перші дві лексико-семантичні групи виокремлені на підставі аналізу власне дизайнерської діяльності, а остання група – на основі критерію функційності дизайнерської лексики. Багато слів загальнонародної мови, пов'язаних з назвами процесів, предметів, знарядь або інструментів, спеціалізувалися, розвинули вторинні значення в досліджуваній термінології. Розвиток дизайну безпосередньо пов'язаний з розширенням і вдосконаленням термінології дизайну, яка є невід'ємною частиною лексичної системи англійської мови й належить до відкритих, що постійно розвиваються.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ

АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ДИЗАЙНУ

3.1. Переклад простих та складних англомовних термінів сфери дизайну

Особливість перекладу термінів у сфері дизайну полягає в тому, щоб передати максимально точне значення, враховуючи відмінності, що існують у різних культурних і професійних контекстах. Найкращий результат досягається за умови, що перекладач добирає відповідні еквіваленти, які максимально точно відображають сутність поняття. Труднощі у вирішенні цього завдання, полягають у тому, що значна частина англо-американських дизайнерських термінів в українській мові з'явилася відносно нещодавно або була запозичена з англійської. Часто поняття, які вони позначають, відсутні в українській мові або тільки починають формуватися під впливом розвитку української дизайнерської практики.

Л. Білозерська, Н. Возненко, С. Радецька [2] виділяють такі основні методи перекладу англо-американської термінології у сфері дизайну: використання іншомовних термінів-еквівалентів; калькування – буквальний переклад складових частин слова або фрази з передачею їхнього структурального складу; транскрибування – письмове відтворення звучання терміна за допомогою алфавіту мови перекладу; транслітерація – формальне відтворення написання оригінального слова з використанням алфавіту мови перекладу; описовий переклад – заміна терміна словосполученням, яке розкриває його значення або дає визначення; приблизний переклад – використання слова чи словосполучення, що позначає поняття, близьке, але не ідентичне оригіналу; переклад із застосуванням аналога – вибір найбільш відповідного синоніма серед кількох можливих варіантів [2, с. 54].

Одним із найскладніших завдань для перекладача є правильний вибір еквівалента в мові перекладу. Для цього важливо працювати з фаховими словниками, але у складних випадках неабияке значення мають мовне чуття, інтуїція, творче уявлення та знання культури. Часто під час перекладу виникає потреба змінювати синтаксичну структуру речень або здійснювати лексико-граматичні трансформації, що пов'язано з особливостями англійської та української мов.

Далі розглянемо ці методи докладніше та проаналізуємо використання перекладацьких трансформацій на прикладі термінів галузі дизайну. Більшість англійських термінів у сфері дизайну – це слова загальної лексики, які спеціалізуються у фаховому контексті. Найчастіше для їх перекладу використовується метод термінологічної еквівалентності. Такі терміни часто називають «базовими одиницями спеціалізованого перекладу», оскільки вони не створюють суттєвих труднощів і мають загальноприйняті відповідники: *grid* – сітка, *layout* – макет, *mockup* – макет зразка, *branding* – брендинг, *guideline* – настанови, *prototype* – прототип, *render* – рендер, *interface* – інтерфейс (див. Додаток В, прикл. 1–5). Такі одиниці зрозумілі навіть фахівцям суміжних галузей і не потребують складної адаптації під час перекладу.

Водночас у дизайнерській лексиці трапляються похідні терміни на основі суфіксів або префіксів, які вимагають точного добору відповідників: *redesign* – переробка дизайну, *refactoring* – рефакторинг макету, *debranding* – ребрендинг або зняття фірмового стилю (див. Додаток В, прикл. 6–8).

Найбільш адекватним вважається той варіант перекладу, який найкраще відтворює значення терміна відповідно до контексту. Часто вживаються постійні еквіваленти (*font* – шрифт, *pattern* – патерн, *module* – модуль), але трапляються й варіанти: *facility* може означати і «майданчик для коворкінгу», і «простір», і навіть «комплекс для креативних робіт» – усе залежить від теми тексту (див. Додаток В, прикл. 9–12).

Важливо розуміти, що адекватний переклад – це не завжди прямий відповідник, а найбільш доречний за змістом варіант, який відповідає контексту. Це може бути або постійний еквівалент (наприклад, *mockup* – макет зразка), або один із кількох варіантів перекладу залежно від контексту (наприклад, *render* може перекладатися як «рендер», «візуалізація» або «прорисовка») (див. Додаток В, прикл. 13–16).

Добираючи відповідник, перекладач має орієнтуватися не лише на словники, а й на свій професійний досвід, інтуїцію та розуміння галузі дизайну. Часто переклад потребує змін у синтаксичній структурі речення або лексико-граматичних трансформацій, оскільки англійська та українська мови мають різну граматичну організацію.

Одним із важливих способів передання англійської термінології дизайну є транскодування, яке поділяють на кілька типів. Розглянемо їх специфіку.

Транскрибування – відтворення звукової форми слова засобами мови перекладу, наприклад, *branding* – брендинг, *wireframe* – вайрфрейм, *mockup* – мокап, *storyboard* – сторіборд (див. Додаток В, прикл. 17–18).

Транслітерація – передача літерного складу слова, наприклад, *module* – модуль, *interface* – інтерфейс, *render* – рендер, *layer* – лєєр, *shader* – рейдер.

Якщо аудиторія широка або академічна, можна одразу використовувати терміни типу *лєєр* і *шейдер* без англійських уточнень. Пояснювальні варіанти (*програма шейдингу*, *рівень/шар*) підходять для навчальних текстів або документів, де треба подавати роз'яснення термінів, проте їх варто розташовувати поруч із визнаними запозиченнями (див. Додаток В, прикл. 19–20).

Адаптивне транскодування – адаптація слова до фонетичних і граматичних особливостей мови перекладу, наприклад, *pattern* – патерн (іноді замінюється словом «шаблон»), *typography* – типографіка, *composition* – композиція (див. Додаток В, прикл. 21–23).

Змішане транскодування – комбінація транскрибування і транслітерації, яка часто застосовується до термінів із складною структурою: *postproduction* – *постпродакшн*, *motion design* – *моушн-дизайн* (див. Додаток В, прикл. 24–25).

Використання транскодування доцільне, якщо в мові перекладу відсутні прямі відповідники або терміни ввійшли до складу фахової лексики нещодавно, наприклад «прототип» (*prototype*) чи «скетч» (*sketch*) (див. Додаток В, прикл. 26–27).

Використовуючи цей спосіб, маємо переконатися, що в мові перекладу відсутній відповідник слова, яке перекладається, оскільки під час перекладу через транскодування існує ймовірність виникнення дублетних (синонімічних) термінів, що порушуватиме чіткість та структурність певної терміносистеми. Наприклад, термін *surface* може мати класичний і повний український відповідник «*поверхня*», усталений у технічній і дизайнерській термінології, а може – «*сурфейс*», що вживається в розмовній чи професійній комунікації, створюючи плутанину, бо дублюється лексемою «*поверхня*». Одночасне вживання лексем «*поверхня*» і «*сурфейс*» в одному тексті або колі фахівців може порушити однозначність терміносистеми, тож варто обрати один варіант і дотримуватися його. Наприклад, речення (див. Додаток В, прикл. 28) – зразок офіційного та усталеного перекладу, що використовується в професійних українських виданнях, зокрема «*Промисловий дизайн*», 2021, а інший варіант перекладу із використанням транскодування трапляється в професійних дискусіях і деяких галузевих перекладах, що подані на порталі *Design Ukraine*, 2022.

Ще одним поширеним прийомом є описовий переклад – передання значення терміна за допомогою пояснювальної конструкції. Це актуально для нових або складних понять, котрі потребують докладного роз'яснення. Наприклад, англійський термін «*ergonomics*» у перекладі часто передається як «*ергономіка*» або описово – «*наука про зручність і безпеку*

використання виробу людиною», що пояснює суть поняття (див. Додаток В, прикл. 29).

Цей вид перекладу також трапляється в науково-публіцистичних статтях про дизайн, де вживаються креативні вирази, неформальні метафори або новотвори, що потребують **описового перекладу**: *white space* – «негативний простір (вільна область без графіки)»; *responsive design* – «адаптивний дизайн, що підлаштовується під різні екрани»; *user journey* – «шлях користувача – сценарій його взаємодії з продуктом» (див. Додаток В, прикл. 30–32).

Такі описи допомагають зробити текст зрозумілим навіть для читача без професійної дизайнерської освіти.

Перекладаючи терміни дизайну, часто застосовують описовий переклад, який подається в дужках задля кращого роз'яснення значення. Наприклад, термін *concept* може бути перекладений як «*концепт (основна ідея або початкова модель виробу, що визначає його функції та стиль)*» (див. Додаток В, прикл. 33).

Аналогічно в перекладних словниках можна натрапити на транскодовані терміни, які нещодавно ввійшли до української мови: *guideline* – *настанови (правила і рекомендації, які допомагають зберігати цілісність стилю і стандартів у дизайні)*; *font* – *шрифт (стиль та оформлення тексту, що впливає на читабельність і загальне сприйняття дизайну)*; ***refactoring*** – *рефакторинг макета (оптимізація та удосконалення структури дизайну без зміни його зовнішнього вигляду)*; ***debranding*** – *ребрендинг або зняття фірмового стилю (процес усунення або заміни наявного бренду, модифікація його візуальної ідентичності)* (див. Додаток В, прикл. 34–37).

Вимоги до описового перекладу: чітке відтворення основного змісту поняття, позначеного терміном, проте водночас опис не має бути занадто деталізованим, а синтаксична структура словосполучення – складною. Головні труднощі для перекладача в разі застосування описового перекладу полягають у його спроможності правильно розкрити зміст терміна через

пояснювальну конструкцію, що можливо за наявності ґрунтовних знань тематики. Наприклад, у промисловому дизайні слово *usability* у загальному вжитку може означати «зручність використання», але в професійній термінології цей термін перекладається як «юзабіліті (комплекс характеристик виробу, що визначає легкість, ефективність та інтуїтивність його використання кінцевим користувачем)» (див. Додаток В, прикл. 38).

Як бачимо, англомовні журнали (напр., MDPI / Journal of Industrial Design) підкреслюють, що *usability* – ключовий фактор ефективності продукту; українські джерела, щоб зберегти зв'язок із міжнародною термінологією, стандартно передають це слово як «зручність використання», іноді з поясненням у дужках, зокрема «юзабіліті (зручність використання)».

Наступним важливим способом перекладу англомовної термінології у сфері промислового дизайну є смисловий розвиток. Він полягає в контекстуальній заміні – це така лексична перекладацька трансформація, унаслідок якої відбувається заміна окремих конкретних слів/словосполучень вихідної мови словами/словосполученнями мови перекладу, які не є їхніми словниковими еквівалентами, узяті ізольовано, а поза контекстом мають інше значення, ніж у тексті вихідної мови, але в конкретному контексті оптимально передають його значення й стилістичне забарвлення [27, с. 286]. Цей прийом передбачає використання слова або словосполучення, значення якого є логічним розвитком чи уточненням первинного терміна. Наприклад, *visual hierarchy* можна передати як «ієрархія візуальних елементів» або «послідовність сприйняття» – залежно від стилю статті (див. Додаток В, прикл. 39). Тут спостерігаємо додаткове пояснення: «та ступенем пріоритету для кращого сприйняття інформації». Тож це і є смисловий розвиток, оскільки слово «importance» розкривається через додаткові уточнення.

Або ж *hero image* – не буквально «герой-зображення», а «ключове банерне зображення сайту» (див. Додаток В, прикл. 40). Тут замість

буквального «герой-зображення» додається пояснення, що це банер і він задає тон усій сторінці – це і є смисловий розвиток.

Зауважимо, що в таких ситуаціях важливо враховувати жанр: у дизайнерських журналах (*Dezeen, Designboom, Behance Reviews*) статті часто поєднують наукову точність із яскравим публіцистичним стилем. Перекладач має передати і факти, і авторську інтонацію. Наприклад, у професійному дизайні термін *wireframe* часто перекладають як «фотореалістичне зображення» замість загального «відтворювати», що краще передає специфіку процесу візуалізації (див. Додаток В, прикл. 41).

Контекстуальна заміна є ефективним засобом передавання значення, коли прямі словникові відповідники не повністю відображають специфіку терміна. Відомо, що цей спосіб перекладу потребує глибокого розуміння предметної галузі, адже в іншому контексті аналогічні слова можуть мати зовсім інше значення. Деякі складнощі можуть виникати через відсутність точних правил створення контекстуальних заміन, що зумовлено залежністю від контексту вживання слів, які перекладаються.

Як зазначено вище, у процесі становлення англомовної терміносистеми сфери дизайну відбувається процес термінологізації загальноновживаних слів. Коли між терміном і нетерміном існує постійний контакт, обмін. Говорять, що відбулася конкретизація слова, коли звужується значення загальноновживаного слова. За В. Карабаном, «конкретизація – це заміна широкого значення одиниці вихідної мови більш конкретним значенням мови перекладу» [27, с. 276].

Іноді потрібно конкретизувати загальні слова (*space* – *простір*: може означати «робоча зона», «дизайнерський інтер'єр» або «креативний простір») (див. Додаток В, прикл. 42). Тут слово *space* конкретизується як «офісний простір», що можна розуміти і як «робочу зону», і як «дизайнерський інтер'єр», і як «креативний простір», – залежно від контексту. Переклад містить смисловий розвиток через додавання функцій простору – співпраця і творчість. У реченні (див. Додаток В, прикл. 43) слово

space має широке, загальне значення – «*простір*». В українському перекладі воно конкретизоване як «*креативний простір*», що уточнює, який саме тип простору мають на увазі, відображаючи специфіку середовища в дизайні. Така конкретизація допомагає точніше передати зміст, запобігти уникненню надто загальних понять і підкреслити функціональне призначення простору.

Іноді вузький переклад недоречний у публіцистичному контексті, тоді навпаки треба розширити значення (генералізувати). Взаємодія між термінологічною лексикою й загальноповживаним словом виявляється і в процесі детермінологізації – перетворення терміна на загальнолітературне слово шляхом нейтралізації його дефінітивних функцій. Цей процес виникає через низку причин, найголовнішими серед яких є підвищення загальноосвітнього рівня населення й підсилення значення певної галузі науки. Здебільшого значення детермінологізованих одиниць поширюється, тобто відбувається його генералізація. Процес розширення або спрощення значення терміна, коли специфічне або вузькоспеціалізоване поняття перекладається за допомогою більш загального слова, називають генералізацією вихідного значення. Такий прийом використовується, щоб зробити текст більш доступним або у разі відсутності точного відповідника в мові перекладу. У реченні (див. Додаток В, прикл. 44) оригінальне слово *lumbar support* (специфічний термін для «*поперекова підтримка*») у перекладі подано загальним словом *підтримка спини*. Отже, відбувається генералізація – деталізований термін замінюється більш широким, що може трохи знизити технічну точність, але зробити текст більш зрозумілим для широкої аудиторії. У контексті загального опису виробу така генералізація є виправданою та прийнятною.

Розглянемо ще приклади. У реченні (див. Додаток В, прикл. 45) слово *prototype* не просто передане як «*прототип*», а уточнено, що це саме *прототип користувачького інтерфейсу* – конкретний вид прототипу, що стосується UI. У цьому реченні спостерігаємо розвиток значення. Фраза «*test the flow and responsiveness*», перекладена як «*перевірити послідовність*

дій і швидкість реагування системи», докладно пояснює, що тестують – не просто прототип, а його функціональні аспекти, акцентуючи увагу на основних характеристиках UI.

Термін *OLED display* в реченні (див. Додаток В, прикл. 46) перекладеться як «специфічний тип екрану з органічних світло діодів». В українському перекладі він передається узагальнено – «дисплей», що позбавляє текст технічної точності, проте робить його більш доступним для неспеціалістів. Це свідчить про генералізацію значення. Ще приклад перекладацької трансформації генералізації застосовано в реченні (див. Додаток В, прикл. 47). Зрозуміло, що термін *haptic feedback* є технічним і означає *тактильний зворотний зв'язок*. Переклад як «відчуття дотику» – це узагальнення, що зменшує точність, але передає основну ідею.

Проаналізувавши вищезазначене, можемо зробити висновок, що основними засобами перекладу англomовної термінології у сфері промислового дизайну як простих, так і складних слів (кореневих та похідних) є термінологічні відповідники. Переклад цих одиниць може також здійснюватися із застосуванням різних видів транскодування. Ключовим методом передавання значення є калькування. Переклад подібних термінів часто реалізується шляхом лексико-семантичних трансформацій. На нашу думку, конкретизація є однією з найпродуктивніших трансформацій для перекладу простих термінів у галузі промислового дизайну.

3.2. Переклад англomовних термінів-словосполучень у сфері промислового дизайну

Нині терміни-словосполучення складають вагому частку серед одиниць англomовної терміносистеми промислового дизайну, що зумовлено розширенням термінологічного апарату цієї сфери, оскільки сучасні технології та запити суспільства спонукають до формування нових

дизайнерських концепцій і напрямів, а також потребують міжгалузевої взаємодії. При передаванні значень багатокomпонентних атрибутивних словосполук часто відбуваються трансформації їхньої структури, які можна описати відповідно до методів перекладу мовних одиниць, зокрема описового перекладу, додавання, опущення, модуляції, граматичної заміни (наприклад, зміна частини мови), контекстуальної заміни, наближеного перекладу, цілісної перебудови, перестановки, перекладу з використанням родового відмінка, перекладу із застосуванням прийменника тощо.

В аналізованій терміносистемі домінують двокомпонентні терміни-словосполучення, наприклад: *design process* – процес проектування, *material selection* – вибір матеріалу, *user experience* – досвід користувача, *product lifecycle* – життєвий цикл продукту, *surface treatment* – обробка поверхні, *visual communication* – візуальна комунікація. У цих словосполученнях лексеми *design, material, user, product, surface, visual* виконують функцію означення головних компонентів *process, selection, experience, lifecycle, treatment, communication*. Тож переклад за допомогою лексичного еквівалента є найпоширенішим методом у англomовній терміносистемі промислового дизайну.

Чимало багатоскладових термінів у сфері промислового дизайну не завжди можна знайти в спеціалізованих словниках і довідниках, що пояснюється їхньою складністю, а також майже необмеженими можливостями поєднання та комбінування компонентів. Перекладач може стикатися з труднощами в переданні значення таких словосполучень через кілька факторів: по-перше, велику кількість складових компонентів у терміні; по-друге, специфічні відношення між цими складовими; по-третє, багатозначність окремих слів, які входять до складу складного виразу. Тому фахівцеві важливо визначити, як найкраще передати зміст цих складних термінів і які критерії при цьому є ключовими. Зазвичай для правильного перекладу багатоскладового терміна перекладачеві виокремити складові слова, підібрати відповідники для кожного елемента з урахуванням

контексту та специфіки галузі, а потім грамотно передати загальне значення мовою перекладу. Наприклад, у багатоскладових словосполученнях на кшталт *material selection process* – «процес вибору матеріалів» або *user experience design* – «проекування користувацького досвіду» можна скоротити чи спростити певні компоненти, що дає змогу звести їх до більш лаконічних двоскладових термінів, як-от: *material selection* – «вибір матеріалу». Переклад таких складних словосполучень зазвичай не створює значних труднощів. Він часто здійснюється за допомогою калькування, тобто дослівного перенесення значущих частин оригіналу зі збереженням їх порядку в перекладі: *surface treatment* – «обробка поверхні», *product lifecycle* – «життєвий цикл продукту», *visual communication* – «візуальна комунікація». Також можливе використання адаптивного транскодування, коли термін передається із певною адаптацією під мовні особливості цільової мови. Для фахівця надзвичайно важливо правильно визначити, у який спосіб краще передати значення складного терміна та якими критеріями керуватися під час перекладу. Зазвичай фахівець розбиває складне словосполучення на компоненти, добирає відповідники з урахуванням контексту та специфіки промислового дизайну, і лише потім засобами української мови передає еквівалент англійського терміна. Наприклад, у словосполученні *surface finish quality* – «якість обробки поверхні» компоненти *surface* і *finish* калькуються, а прикметник *quality* перекладається лексичним відповідником. Іноді слово *finish* може передаватися адаптивним транскодуванням як «фініш», а інші складові будуть перекладені повністю. Це свідчить про комбіноване застосування способів перекладу.

Калькування є поширеним методом перекладу двокомпонентних термінів промислового дизайну. Наприклад: словосполучення *surface texture* (див. Додаток В, прикл. 48) калькується як «текстура поверхні», де обидва компоненти передані відповідно до їх значень; словосполучення *material selection* (див. Додаток В, прикл. 49) перекладається калькуванням – «вибір матеріалів», а *ergonomic comfort* – описовим перекладом; у прикладі (див.

Додаток В, прикл. 50) п'ять двокомпонентних словосполучень – *material selection*, *surface treatment*, *ergonomic design*, *user interface*, *visual communication* – перекладаються шляхом калькування. У цих словосполученнях компоненти *material*, *surface*, *ergonomic*, *user*, *visual*, передаються українською мовою лексичними відповідниками; інші, як-от: *selection*, *treatment*, *design*, *interface*, *communication*, – адекватно відповідними термінами. У досліджуваному тексті також трапляються словосполучення, які за змістом повністю калькуються, але іноді у перекладі спостерігається зміна частини мови, наприклад у таких термінах, як *ergonomic design* (ергономічний дизайн) або *user interface* (користувацький інтерфейс).

Тож використання способу калькування у перекладах текстів промислового дизайну дає змогу зберегти точність і зрозумілість термінів, одночасно адаптуючи їх до граматичних норм української мови. Такий підхід дозволяє перекладачеві чітко передати зміст складних термінів, уникнути двозначностей і зберегти професійний стиль тексту.

Крім калькування, у текстах із промислового дизайну часто застосовуються й інші трансформації перекладу, серед яких перестановка слів, у перекладі словосполучення *user experience design* (див. Додаток В, прикл. 51) порядок слів змінено, що є адаптацією до української граматики; трапляються зміни відмінкових форм, зокрема з використанням прийменників, як от у реченні (див. Додаток В, прикл. 52) додано прийменник «обробки» для точнішої передачі значення. Отже, комбінація різних прийомів перекладу дає можливість максимально точно і природно передати значення багатоскладових термінів у промисловому дизайні, адаптуючи їх до норм української мови.

Крім того, у перекладі двокомпонентних термінів промислового дизайну часто спостерігається зміна відмінкової форми визначального іменника з додаванням прийменника або його вилученням. Наприклад, англійське словосполучення *user interface* може перекладатися як «інтерфейс користувача», де в українській мові застосовується структура «іменник +

іменник у родовому відмінку». У реченні (див. Додаток В, прикл. 53) простежується подібне, зокрема зміна числа та відмінкових форм із уведенням прийменників у структуру термінів, що описують процеси або функції, наприклад: *material selection* – «вибір матеріалів», *surface treatment* – «обробка поверхні», *design review* – «перегляд дизайну» (див. Додаток В, прикл. 54). Водночас, у деяких випадках прийменник англійського словосполучення вилучають без втрати змісту терміна у перекладі українською. Наприклад: *to create a prototype* перекладається як «створювати прототип», де прийменник *to* не відтворюється (див. Додаток В, прикл. 55).

Зміна структури перекладу залежить від контексту та граматичних норм української мови, що є важливим аспектом адекватного передавання значення термінів. Згідно з дослідженнями А. Коваленко [32], такі прийоми (додавання або вилучення прийменників, зміна відмінкових форм) часто застосовуються в перекладах багатокомпонентних термінів і допомагають уникнути калькованої дубльованості, забезпечуючи природність мови перекладу.

Іншим прикладом є переклад англійських словосполучень з прийменником *of*, що часто передаються структурою «іменник + іменник у родовому відмінку»: *design of components* – «конструювання компонентів», *analysis of ergonomics* – «аналіз ергономіки», *evaluation of prototypes* – «оцінка прототипів» (див. Додаток В, прикл. 56).

Експлікація (описовий переклад) застосовується у випадках, коли в мові перекладу відсутній точний відповідник терміна. Цей метод передбачає відтворення значення слова через докладне пояснення або опис. Наприклад, в промисловому дизайні: ***user-centered design*** – *дизайн, орієнтований на користувача (підхід до створення продуктів із урахуванням потреб і поведінки кінцевого користувача)*, ***design iteration*** – *ітерація дизайну (повторний цикл удосконалення дизайну на основі отриманого зворотного зв'язку)*, ***material fatigue*** – *втома матеріалу (зниження міцності матеріалу внаслідок тривалого навантаження)* (див. Додаток В, прикл. 57–59).

Застосування описового перекладу, часто разом з іншими методами, дає змогу максимально точно передати зміст терміна, адаптуючи його до норм мови перекладу. Розглянемо приклади термінів промислового дизайну, вжитих у текстах англomовних журналів, та їх переклад українською із застосуванням описового перекладу і відповідним аналізом (див. Додаток В, прикл. 60). У цьому реченні термін *product lifecycle management* перекладено описово: головний компонент *management* перекладено як «управління», уточнення *product lifecycle* – як «життєвий цикл продукту». Така побудова відповідає нормам української мови і зберігає чіткість змісту. У реченні (див. Додаток В, прикл. 61) двокомпонентний термін *interface design guidelines* перекладено калькувальним описовим методом: *guidelines* – «настанови», *interface design* – «проектування інтерфейсу». Український порядок слів змінено з регресивного англійського на прогресивний. У реченні (див. Додаток В, прикл. 62) термін *ergonomic assessment method* перекладено, починаючи з головного слова *method* – «метод», а уточнення *ergonomic assessment* передано описово як «оцінка ергономіки». Такий підхід забезпечує зрозумілість і точність у цільовій мові.

Переклад багатоконпонентних термінів сфери дизайну зазвичай здійснюється за певним алгоритмом: спершу визначається та перекладається ключове слово багатоконпонентного терміна; аналізуються змістові зв'язки між компонентами терміна, які розподіляються за змістовими групами (зліва направо); переклад починається з головного слова терміна; далі кожна група перекладається окремо і поєднується в завершену конструкцію.

Важливо враховувати, що структури словосполучень в англійській і українській мовах можуть відрізнятися за напрямком побудови. Англomовні словосполучення зазвичай мають регресивний характер (головний елемент розташовується праворуч і від нього відходять уточнення ліворуч), тоді як українські – прогресивний (пояснення та уточнення зазначаються після головного слова): *product lifecycle management* – управління життєвим циклом продукту, *interface design guidelines* – настанови з проектування

інтерфейсу, ergonomic assessment method – метод оцінки ергономіки. У цих прикладах переклад починається з головного слова (*management, guidelines, method*), а уточнювальні компоненти подаються після нього, утворюючи звичну для української мови структуру.

Перед адаптуванням багатокомпонентного словосполучення до мови перекладу надзвичайно важливо точно розібрати його структуру та значення кожного компонента. У лінгвістиці словосполучення, де кілька означальних елементів розташовані перед головним іменником, називають «*attribute cluster*» – тобто група слів, що складається з ключового (головного) іменника і кількох атрибутивних частин, які уточнюють його значення. В атрибутивних компонентах можуть бути прикметники, іменники, числівники або їх комбінації, що є різними мовними одиницями.

Для прикладу, у промисловому дизайні це можуть бути такі терміни: *User experience design process* – процес проектування користувацького досвіду, *Sustainable material selection* – вибір сталих матеріалів, *Rapid prototyping techniques* – методи швидкого прототипування, *Ergonomic workspace layout* – ергономічне планування робочого простору.

Щоб перекласти складний багатокомпонентний термін, необхідно насамперед визначити його ключове слово (зазвичай іменник) і з'ясувати функції кожного атрибутивного компонента. Атрибутивні частини не завжди просто означають ключовий іменник; вони можуть мати різні семантичні зв'язки, тож важливо послідовно аналізувати відношення між компонентами, ставлячи логічні запитання на кшталт «що?», «який?», «для чого?», «з чим пов'язаний?». У такий спосіб можна встановити й відтворити логічні зв'язки між частинами терміна, що гарантує точний і адекватний переклад.

У промисловому дизайні більшість термінів складаються з двох компонентів, переклад яких часто здійснюється за допомогою калькування або адаптивного транскодування. Однак для більш складних багатокомпонентних термінів можуть застосовуватися й інші перекладацькі прийоми: додавання слів для уточнення, перестановка елементів речення

відповідно до норм цільової мови, вилучення надлишкових слів, зміна граматичної категорії (наприклад, числа). Поєднання цих методів дає змогу максимально адаптувати терміни англійської мови до норм української, зберігаючи водночас повноту й точність змісту. Для цього потрібен докладний аналіз структури та семантики термінів, визначення їх ключових компонентів і розуміння змістових зв'язків між усіма компонентами, які можуть бути виражені різними частинами мови.

3.3. Труднощі перекладу скорочень англомовної сфери дизайну

Як відомо, термінологія в промисловому дизайні також насичена різноманітними скороченнями. Це зумовлено прагненням уникнути громіздких і складних словосполучень, підвищити швидкість і зручність спілкування, а також оптимізувати мовні ресурси. Нові терміни породжують відповідні аббревіатури, які стають повноцінною частиною професійної лексики. Проте переклад таких скорочень часто викликає значні труднощі. Механізми утворення скорочень слів у текстах сфери дизайну характеризуються гнучкістю, а постійне оновлення термінології і зростання кількості аббревіатур ускладнюють завдання перекладача і можуть спричинити труднощі навіть досвідченим фахівцям. Відтак переклад термінів-аббревіатур у текстах із промислового дизайну – завдання складне, оскільки ця сфера вимагає точності і однозначності викладу. Особливу увагу фахівцеві слід приділяти перекладу скорочених форм, де приховані потенційні проблеми й помилки. Тож володіння мовою на високому рівні й глибоке розуміння специфіки дизайну та відповідної термінології буде запорукою якісного перекладу фахового тексту.

До основних стратегій перекладу скорочень у промисловому дизайні належать: транскрипція або транслітерація, описовий переклад із додаванням пояснень, використання запозичень в оригінальній формі, застосування

відповідних українських аббревіатур, якщо вони існують, розшифрування аббревіатур із подальшим відтворенням повного терміна. Зазвичай ці методи можуть комбінуватися залежно від контексту та цільової аудиторії.

Проаналізуємо способи відтворення англомовних термінів-скорочень сфери промислового дизайну засобами української мови. Найпоширенішим видом скорочень у цій галузі є ініціальні аббревіатури, які зазвичай перекладаються методами транслітерації та транскрипції. Наприклад: *CAD* – *Computer-Aided Design* – комп'ютерне проєктування, *UX* – *User Experience* – досвід користувача, *UI* – *User Interface* – користувацький інтерфейс, *R&D* – *Research and Development* – дослідження і розробки. У реченні (див. Додаток В, прикл. 63) аббревіатура *CAD* адаптована як *САПР* (транскодування). Повна форма перекладена описово – *комп'ютерне проєктування*, тож термін зрозумілий українському реципієнту. А в реченні (див. Додаток В, прикл. 64) термін *UX* збережений в оригіналі як міжнародно визнана аббревіатура, його розшифрування – «*досвід користувача*» – здійснено методом описового перекладу, який забезпечує розуміння терміна українськомовному реципієнту. Такий підхід запобігає звуженню поняття *UX* лише до візуальної складової, зберігаючи його комплексним згідно з міжнародною професійною практикою.

Розглянемо ще приклад речення (див. Додаток В, прикл. 65). Тут аббревіатура *R&D* перекладена описово, розкриваючи повний зміст через компонентний підхід – «*дослідження й розробки*». Це означає, що кожен елемент аббревіатури передано окремо, з урахуванням логічного зв'язку між ними за допомогою сполучника «*й*». Такий спосіб адаптації сприяє кращому розумінню терміна читачем, особливо за умови, що він не знайомий із англомовною аббревіатурою. Крім того, збереження порядку елементів, які відповідають оригінальним словам *Research* та *Development*, забезпечує адекватне передання змісту без втрати точності. Використання описового перекладу також підвищує читабельність тексту українською, оскільки опущено незрозумілі скорочення, що часто створюють бар'єри для

розуміння. Тож, у промисловому дизайні, де *R&D* є ключовим поняттям, саме такий спосіб передання терміна допомагає зберегти професійну точність і водночас зробити текст доступним для ширшої аудиторії.

Чимало англomовних скорочень, що ввійшли до української, пишуться великими літерами без лапок, наприклад: *CNC* – *Computer Numerical Control* – *числове програмне керування*; *BIM* – *Building Information Modeling* – *інформаційне моделювання будівель*. Аббревіатура *CNC* (див. Додаток В, прикл. 66), перекладена методом збереження оригінального скорочення, вжита з повним розшифруванням українською у дужках – «*числове програмне керування*». Такий підхід надає можливість водночас представити технічний термін у зрозумілій формі та зберегти звичне скорочення, широко використовуване в професійному середовищі. Описовий переклад пояснює суть аббревіатури, підкреслюючи функціональність системи, а також сприяє кращому розумінню тексту читачем. У реченні (див. Додаток В, прикл. 67) аббревіатура *BIM* перекладена описово зі збереженням англійського скорочення в дужках. Повний термін «*інформаційне моделювання будівель*» передає ключові елементи значення оригіналу та адаптований до норм української мови. Такий спосіб перекладу забезпечує швидке сприйняття поняття читачем, тобто розуміння значення аббревіатури, й водночас дотримання вимоги збереження професійної точності терміна та підтримання його зв'язку з міжнародною термінологією. Це особливо важливо у сфері промислового дизайну, де англomовні скорочення часто використовуються у роботі. Водночас такий підхід часто призводить до появи невмотивованих одиниць, не завжди зрозумілих в українськомовному контексті. Наприклад, скорочення *CAD* іноді перекладають як «*САД*» (за транслітерацією), хоча доцільніше вживати розгорнутий опис або адаптований варіант (див. Додаток В, прикл. 68). Аббревіатура *CAD* перекладається українською мовою як *САПР* – стандартне адаптивне транскодування (транслітерація з адаптацією). Це загальноприйнятий термін, що відповідає нормам професійної мови. Повний

розшифрований термін *Computer-Aided Design* перекладається описово – «проектування з використанням комп'ютерної допомоги».

Зауважимо, що транскрипція скорочень припустима, коли в українській мові відсутній усталений відповідник (назва технології, стандарту чи компанії). Наприклад, уживають не перекладаючи назви компаній *Apple*, *Autodesk*, *Dassault Systemes*, а їхні скорочення – в оригінальній формі (див. Додаток В, прикл. 69–71). Тож, збереження без перекладу власних назв *Apple*, *Autodesk*, *Dassault Systèmes* – загальноприйнята практика в технічних і дизайнерських текстах. Це забезпечує точність і впізнаваність бренду реципієнтами.

Нині зростає тенденція щодо вимови скорочень як окремих літер, наприклад, *UX* або *UI* вимовляються окремо, що впливає на спосіб їх адаптації в мові перекладу.

Однією з проблем перекладу є полісемія, тобто одна аббревіатура має кілька пов'язаних значень. Наприклад, скорочення *UI* найчастіше розшифровується як *User Interface* – користувацький інтерфейс. Однак у деяких випадках *UI* може означати і *Unemployment Insurance* – страхування від безробіття. Визначити точне значення допомагає саме контекст, у якому використовується скорочення. Іншим прикладом є аббревіатура *PDM*, яка найчастіше розшифровується як *Product Data Management* – управління даними про продукт. Водночас *PDM* може також означати *Project Delivery Method* – метод реалізації проєкту. Перекладач повинен уважно аналізувати контекст, щоб правильно відтворити скорочення (див. Додаток В, прикл. 72). Аббревіатура *UI* у цьому реченні означає *User Interface* – користувацький інтерфейс. Контекст чітко вказує на сферу дизайну програмного забезпечення, забезпечуючи правильну інтерпретацію скорочення. А в реченні (див. Додаток В, прикл. 73) аббревіатура *UI* розшифровується як *Unemployment Insurance* – страхування від безробіття. Контекст фінансової та соціальної тематики допомагає уникнути плутанини.

Для перекладу таких абревіатур часто використовують процес адаптації, який передбачає створення нових українських скорочень відповідно до мовних норм і традицій та складається з кількох етапів. Розглянемо їх.

Насамперед треба здійснити повне розшифрування абревіатури в оригінальному тексті, що сприятиме чіткому розумінню слів, ужитих у скороченні, і переданого ними у відповідному контексті сенсу. У разі наявності полісемії цей етап дуже важливий для правильного тлумачення скорочення.

Другий етап – аналіз контексту, у якому вживається абревіатура. Розуміння тематики та сфери її застосування дозволяє визначити точне значення, що дуже важливо для коректного перекладу. Контекст також допомагає уникнути помилок, до яких призводять омонімія або полісемія.

Третій крок – пошук або формування українських відповідників для кожного складника абревіатури. Перекладач має враховувати мовні норми української мови, особливості української термінології та зручність сприйняття цільовою аудиторією. Часто цей крок включає не лише прямий переклад, а й адаптацію або калькування задля збереження точності й природного звучання.

На четвертому етапі перекладач звертається до спеціалізованих словників, тематичних довідників та інших авторитетних джерел, щоб підтвердити правильність вибору. Використання фахових джерел – гарантія відповідності перекладу ustalеним стандартам і термінологічним нормам.

Нарешті, якщо виникають сумніви або труднощі, рекомендується консультуватися з експертами відповідної галузі. Такий підхід допомагає уникнути неоднозначності й підвищує якість перекладу, що надзвичайно важливо для технічної та наукової літератури.

Отже, описаний алгоритм перекладу абревіатур забезпечує комплексний підхід, що враховує як лінгвістичні, так і професійні особливості тексту. Це сприяє створенню зрозумілих, точних і прийнятних

для українських користувачів перекладів, відповідних як мовним нормам, так і специфіці фахової комунікації. Зауважимо, що правильне розшифрування та адаптація аббревіатур покращує читабельність тексту і сприяє кращому розумінню інформації, що є ключовим у таких сферах, як промисловий дизайн, де точність і однозначність термінології мають вагоме значення. Такі приклади (див. Додаток В, прикл. 74–76) демонструють, що переклад ініціальних скорочень промислового дизайну часто потребує описового підходу з розшифруванням аббревіатури та уточненням її значення задля забезпечення точності й зрозумілості тексту для цільової аудиторії.

У сфері промислового дизайну деякі аббревіатури виникли в результаті скорочення повних термінів і згодом стали загальноживаними. Наприклад, аббревіатура *BOM* означає ***Bill of Materials*** – *специфікація матеріалів (перелік матеріалів, необхідних для виробництва продукту)*. В українських технічних текстах цей термін іноді перекладають повністю, іноді зберігають англійську аббревіатуру. Або *LED* – *Light Emitting Diode* – *світлодіод*. Це скорочення широко вживається в промисловому дизайні для позначення типу освітлювального елемента в продуктах. Нові аббревіатури такого виду рекомендується вводити у переклад лише за умови консультацій із фахівцями та наявності реальної потреби. Для впровадження нової аббревіатури слід мати вагомні підстави для відмови від інших способів перекладу скорочень, а також отримати схвалення експертів.

Якщо ж у словниках відсутня аббревіатура, переклад здійснюється за таким алгоритмом: насамперед визначають повну форму аббревіатури у вихідній мові; аналізують контекст для розуміння сфери вживання; шукають або створюють українські відповідники для кожного компонента; перевіряють знайдені варіанти у словниках і спеціалізованих джерелах; за потреби консультуються з фахівцями.

Однією з проблем у перекладі є усічення, тобто трансформація, за якою частина слова або словосполучення відкидається, що призводить до втрати граматичної інформації, і, як наслідок, без контексту перекладати такі

скорочення складно. Наприклад, скорочення *aci*. у промисловому дизайні може означати, наприклад, *automated system interface* або *application-specific integration*. Усічення може торкатися всіх частин терміна, наприклад, *BIM* – *Building Information Modeling* (інформаційне моделювання будівель), або лише однієї з них, як у випадку *3D* – *three-dimensional* (тривимірний) (див. Додаток В, прикл. 77). Абревіатура *BIM* перекладена описово як «інформаційне моделювання будівель», що відповідає термінології української мови і зрозуміло передає зміст (див. Додаток В, прикл. 78). Скорочення *3D* збережено у оригінальній формі як усталену абревіатуру, а його український еквівалент «тривимірний» часто вживається в пояснювальних текстах. Іноді одна частина терміна зберігається повністю, а інша – скорочується, наприклад, *e-design* – *electronic design* (електронне проектування), *e-prototyping* – *electronic prototyping* (електронне прототипування) (див. Додаток В, прикл. 79). Скорочення *e-design* перекладено через адаптацію: перша частина скорочена, друга – повністю передана, що забезпечує зрозумілість і плавність тексту. Переклад таких усічених абревіатур є викликом, адже вони містять лише натяки на вихідне слово. Без ключового контексту важко визначити точне значення або частину мови. Усічення поділяють на афезу, синкопу та апокопу, кожен з яких дає розмитий образ слова.

Ще одна складність перекладу – це синонімія та варіації написання абревіатур, що включають різне використання великих і малих літер, наявність або відсутність крапок, розділових знаків або лігатур. Наприклад, *DFM* може означати *Design for Manufacturing* (проектування для виробництва) або *Design for Maintainability* (проектування для зручності обслуговування). *PDM* може означати *Product Data Management* (управління даними продукту) або *Process Design Manual* (керівництво з проектування процесів) (див. Додаток В, прикл. 80–81). Водночас одна і та сама концепція може мати кілька скорочень, наприклад *user experience* позначається як *UX* або *Ux*, а *computer-aided design* може зустрічатися у вигляді *CAD*, *C.A.D.* або

Cad. Також поняття *product lifecycle management* часто скорочується як *PLM* або *P.L.M.* (див. Додаток В, прикл. 82). Скорочення *UX* у перекладі збережено як загальноживане, а повний термін передано описово – «*досвід користувача*». Це дозволяє зберегти ясність і точність у цільовій мові (див. Додаток В, прикл. 83). Скорочення *CAD* збережено у вихідній формі, оскільки воно широко вживане в українській професійній лексиці, а розшифрування – «*комп'ютерне проєктування*» – зрозуміле експертам і фахівцям (див. Додаток В, прикл. 84). Аббревіатура *PLM* не часто вживана в українській мові, тому в перекладі вона тлумачиться повністю, що робить текст більш зрозумілим для широкої аудиторії.

Передання реалій, специфічних для США, Великої Британії та інших країн, які не мають прямого понятійного аналога в українській мові, є одним із найскладніших завдань у перекладі скорочень термінологічних словосполучень сфери промислового дизайну. Для якісного перекладу перекладачеві необхідні глибокі знання з галузі дизайну, розуміння історії розвитку промисловості, специфіки роботи провідних компаній та видатних особистостей цієї сфери. Наприклад, аббревіатура *IDEO* утворена від назви відомої американської дизайн-компанії *IDEO*, яка спеціалізується на інноваційних рішеннях у промисловому дизайні. Хоча назва *IDEO* відома у світі дизайну, у перекладі українською вона не завжди призводить до однозначного розуміння без додаткового пояснення. Тому в перекладі доцільно зберігати оригінальну назву та надавати короткий опис, наприклад: компанія *IDEO* – американська фірма, що займається інноваційним промисловим дизайном.

Інший приклад: аббревіатура *PTC* – *Parametric Technology Corporation* – відома міжнародна корпорація, що спеціалізується на стратегічному та промисловому дизайні. В українських текстах назву зберігають у незмінному вигляді з додаванням опису (див. Додаток В, прикл. 85).

Ще один випадок – термін *IDE* (*Integrated Development Environment*) – приклад терміна, що вживається як бренд. Попри те, що він зрозумілий

фахівцям, у загальному контексті рекомендується надавати розшифрування та пояснення задля уникнення непорозумінь (див. Додаток В, прикл. 86). У наведених вище прикладах імена власних брендів і компаній не перекладаються, щоб зберегти їх упізнаваність та авторитет. Оригінальні назви доповнюються стислим поясненням їх діяльності, що допомагає українському реципієнтові краще зрозуміти текст. Такий підхід забезпечує точність, збереження фірмового стилю та культурний контекст.

Переклад скорочень, що мають пародійне або каламбурне використання, так званих ігрових аббревіатур, часто викликає труднощі. Такі аббревіатури переосмислюють загальноживані скорочення, створюючи ефект новизни й несподіваності. Наприклад, у промисловому дизайні можна уявити жартівливе використання аббревіатури *UX (User Experience)*, що замість звичного «досвід користувача» отримує креативне розшифрування, наприклад, «*Unusual eXperience*» – «незвичайний досвід».

Потенційною проблемою перекладу є аббревіатури або акроніми, які зовні збігаються з іншими словами, особливо коли в тексті присутній багатосаровий зміст або натяки. Наприклад, у сфері дизайну трапляються скорочення, що дублюють власні назви чи терміни, подібно до того, як *ASPIRIN (Australian Stock Price Riskless Indexed Notes)* позначає «Австралійські фондові безризикові індексовані ноти», а *COLA (Cost of Living Adjustment)* – «коригування вартості життя» в економічних текстах. *SMART: Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound* (конкретні, вимірювані, досяжні, релевантні, обмежені в часі) – методика постановки цілей у проєктуванні, **FRAME** – *Functional, Reliable, Aesthetic, Modular, Ergonomic* (функціональний, надійний, естетичний, модульний, ергономічний) – критерії оцінки промислових виробів (див. Додаток В, прикл. 87–88). Такі аббревіатури часто містять елемент гри зі словами, поєднуючи функціональний зміст із легко впізнаваною лексикою. Перекладати їх треба з урахуванням контексту, зазвичай із поясненням розшифрування, щоб уникнути непорозумінь.

Скорочення дуже зручні для вживання в професійних текстах, оскільки значно зменшують обсяг речень і передають велику кількість інформації компактно. Вони формуються легко та швидко, відображаючи зміни у мові й термінології. Проте саме через гнучкість механізму утворення та велику кількість дублікатів скорочень, тлумачення їх іноді ускладнюється. Тому перекладу скорочень, що вживаються в текстах з промислового дизайну, слід приділяти значну увагу.

Поширені способи відтворення скорочень українською мовою такі: передання повними еквівалентами, використання відповідних українських аббревіатур, описовий переклад, а також транскрибування та транслітерація. У перекладі скорочень контекст має вирішальну роль, особливо для відтворення сполучень зі стягненнями та усіченнями.

Переклад англійських дизайнерських термінів – це баланс між термінологічною точністю й стилістичною гнучкістю. Найважливіше – уміти розпізнати, де достатньо словникового відповідника, а де потрібна адаптація, опис або трансформація. Лише так можна забезпечити природність тексту й зрозумілість для читача будь-якого рівня підготовки.

Переклад англійської термінології сфери дизайну має свої специфічні особливості, зумовлені як швидким розвитком галузі, так і впливом культурних та професійних контекстів. Основною метою перекладу є точне та адекватне відтворення значення термінів з урахуванням їхнього функціонального навантаження в дизайнерській сфері.

У процесі перекладу застосовуються різноманітні методи, зокрема термінологічна еквівалентність (35%), транскодування (25%), лексико-семантичні трансформації, конкретизація (18%), калькування (10%), описовий переклад (7%) та генералізація (5%). Особливе значення має вибір еквівалента, який максимально відповідатиме контексту, враховувати особливості цільової мови та специфіку дизайнерської практики.

Важливим засобом передання англійської термінології є транскодування, яке сприяє засвоєнню новітніх і запозичених понять

українською мовою, проте вимагає обачності, аби уникнути дублетності термінів і втрати однозначності терміносистеми. Процеси конкретизації та генералізації значень є ключовими щодо адаптації перекладу до різних жанрових і стилістичних контекстів. Конкретизація допомагає перекладачу точніше передати зміст, а генералізація забезпечує ширшій аудиторії надати доступ до спеціалізованого тексту.

Отже, переклад англомовної термінології сфери дизайну – це комплексний процес, що вимагає не лише лінгвістичних знань, але й глибокого розуміння предметної галузі, культури та професійної специфіки. Найпродуктивнішими прийомами для перекладу простих і складних термінів є термінологічна еквівалентність, транскодування та лексико-семантичні трансформації, зокрема конкретизація. Скорочення в промисловому дизайні спрощують комунікацію, але їх переклад вимагає точності та врахування контексту.

Основні стратегії включають транскрипцію, описовий переклад, використання українських аббревіатур або збереження міжнародних скорочень з поясненням. Значні труднощі для відтворення складають полісемічні лексеми, усічення, брендові назви та ігрові аббревіатури.

Для відтворення англійської термінологіки сфери дизайну в українських фахових текстах застосовувались такі методи: термінологічна еквівалентність, транскодування, лексико-семантичні трансформації, конкретизація, калькування, описовий переклад та генералізація. У перекладі значна увага приділялась вибору еквівалента відповідно до контексту, визначенню лексичної та граматичної української специфіки мови та особливостей дизайнерської практики.

Отже, переклад англомовних термінів сфери дизайну є складним завданням, яке вимагає точного розуміння значення терміна, його відповідності в двох мовах, а також урахування специфіки контексту, у якому вживається термін. Правильний переклад забезпечує точність термінології та зрозумілість тексту для українськомовного реципієнта.

ВИСНОВКИ

Англомовна терміносистема дизайну як сукупність спеціалізованих термінів, які вживаються для опису, класифікації технологій, принципів, процесів тощо відповідної галузі, є основою ефективної наукової та фахової комунікації. Її виникнення й розвиток безпосередньо пов'язані з науково-технічним прогресом, появою новітніх технологій та дизайнерських напрямів. Вона характеризується точністю, забезпечуючи переважно однозначне тлумачення терміна; динамічністю та відкритістю, оскільки постійно збагачується новими лексичними одиницями на позначення інноваційних галузевих явищ; становить сформовану підсистему сучасної літературної мови.

Під час дослідження з'ясували, що науково-лінгвістичною основою термінознавчих студій є різноаспектне вивчення термінів. Мовознавці пропонують чимало ознак до їх виокремлення. У роботі запропонували власне визначення поняття «термін сфери дизайну» після докладного вивчення наявних у науковому обігу підходів до вирішення цієї проблеми. Тож вважаємо, що терміном сфери дизайну є слово або словосполучення, яке чітко й однозначно позначає поняття або ознаку предмета сфери дизайну.

Опираючись на доступні наукові джерела, переконались, що сукупність спеціалізованих термінологічних одиниць, які вживаються для точного опису, аналізу й організації процесів, методів, результатів і об'єктів сфери дизайну складають англомовну термінологію сфери дизайну. Вона включає слова й словосполучення на позначення різних видів, етапів, інструментів, технік, назв стилів, концепцій та явищ, пов'язаних із проєктною, художньо-технічною діяльністю; має складну структуру, у складі якої запозичення з інших мов, власні терміни. Термінологізована загальноживана лексика.

З'ясували, що за походженням в англомовній термінології сфери дизайну функціонують базові наукові терміни, міжгалузеві, запозичені із

суміжних галузей знань, та вузькоспеціальні дизайнерські поняття відповідно до напрямів дизайну. Вони становлять розгалужену терміносистему.

Розвиток англомовної термінології сфери дизайну пов'язується безпосередньо з процесами еволюціонування функціональних напрямів світової дизайнерської індустрії та наукових студій про неї. Графічний дизайн, промисловий дизайн і дизайн середовища – головні напрямки, які нині виокремлюються теоретиками дизайну.

З'ясували, що англомовна термінологія сфери дизайну – інтеграційна, вона активно розвивається, розгалужується, поповнюється новими термінами завдяки швидкому розвитку новітніх технологій, сучасних проєктних тенденцій, що продукуються науково-технічним, індустриальним поступом.

За структурою англомовні терміни сфери дизайну поділяються на прості, похідні, складені одиниці, а також терміни-словосполучення та терміни-аббревіатури. Нові термінологічні одиниці утворюються за допомогою численних морфологічних засобів словотворення (афіксація, основоскладання, аббревіація тощо), застосування яких неоднакове за ступенем продуктивності, проте кожен із них сприяє розвитку англійської терміносистеми сфери дизайну.

Серед терміноназв англомовної термінології сфери дизайну виявили однокомпонентні та багатокомпонентні терміни. Проаналізувавши, з'ясували, що серед однокомпонентних прості становлять 54%, похідні / афіксальні – 25%, складні – 21%. Засобами суфіксації утворені переважно похідні терміни сфери дизайну, у структурі яких уживаються питомі (-ful, -er, -ly) та запозичені (-tion, -or, -ist) суфікси. Найбільш уживаними є терміноодиниці з такими суфіксами: -er, -or, -ing, -ism, -ist, -ity, -ment, -ure, -ed, -less, -ly, -tion тощо. Серед них найбільш продуктивними суфіксами є -er, -tion, -ing. До найбільш уживаних префіксів, що утворюють терміни сфери дизайну, належать: inter-, co- multi- post- pro- re- multi-, over-, under-, ultra, більшість яких запозичено з грецької та латинської мов. Продуктивними є префікси dis-, de-, non-, in-, un-, які формують лексеми зі

значенням протилежність дії або якості. Іменники складають найбільш численну групу серед однокомпонентних термінів сфери дизайну.

У терміносистемі дизайну багатоконпонентні терміни складають значний відсоток, серед яких превалюють двокомпонентні терміносполучення, зокрема структурні моделі типу «N+N» або «Adj+N» вживаються частіше ніж інші. У трикомпонентних термінах домінують структурні моделі: «N+N+N», «Adj+N+N», «Adj+Adj+N». Чотирикомпонентні терміни трапляються рідше, серед них виявили моделі за структурою: «Adj+N+N+N», «N+N+N+N».

Найбільш продуктивними типами скорочень в англійській термінології сфери дизайну є ініціальні скорочення, які становлять 65% від загальної кількості розглянутих термінологічних одиниць, та усічення – 10%. Досліджувана термінолексика різноманітна за структурою й способами творення, застосування кожного яких неоднакове за ступенем продуктивності, проте сприяє розвитку англійської терміносистеми дизайну.

Дослідили, що в межах термінологічного поля дизайну спостерігається системність термінів, що виявляється в явищах полісемії, омонімії, синонімії, антонімії. Парадигматичні відношення, у яких перебувають термінолексеми сфери дизайну, зумовлюють виокремлення в межах тематичних груп підгрупи дизайнерських термінів. Розглянули лексико-семантичні групи термінів на підставі архісем – центральних лексем: дві виокремили на підставі аналізу лексем, що називають процеси дизайнерської діяльності, й одну – на основі критерію функційності дизайнерської лексики. Виявили, що чимало слів загальнонародної мови, пов'язаних із назвами процесів, предметів, знарядь або інструментів, спеціалізувалися, розвинули вторинні значення в досліджуваній термінології.

Переконалися, що англійська термінологія сфери дизайну – сформована підсистема літературної мови, яка репрезентує відповідну систему понять і характеризується розвинутою лексико-семантичною організацією. Вона є структурною частиною лексичної системи мови загалом

і має тенденцію до розширення, оскільки на сучасному етапі дизайнерські технології активно розвиваються, що сприяє формуванню нових понять, котрі потребують називання.

Переклад англомовної термінології сфери дизайну – це комплексний процес, що вимагає не лише лінгвістичних знань, але й глибокого розуміння предметної галузі, культури та професійної специфіки. Найпродуктивнішими прийомами для перекладу простих і складних термінів є термінологічна еквівалентність, транскодування та лексико-семантичні трансформації, зокрема конкретизація. Скорочення в промисловому дизайні спрощують комунікацію, але їх переклад вимагає точності та врахування контексту.

Основні стратегії включають транскрипцію, описовий переклад, використання українських абревіатур або збереження міжнародних скорочень з поясненням. Значні труднощі для відтворення складають полісемічні лексеми, усічення, брендові назви та ігрові абревіатури. Правильний переклад забезпечує точність термінології та зрозумілість тексту для українськомовного реципієнта.

У процесі дослідження, виявили, що для відтворення англійської термінологіки сфери дизайну в українських фахових текстах застосовувались такі методи: термінологічна еквівалентність (35%), транскодування (25%), лексико-семантичні трансформації, конкретизація (18%), калькування (10%), описовий переклад (7%) та генералізація (5%). У перекладі значна увага приділялась вибору еквівалента відповідно до контексту, визначенню лексичної та граматичної мовної специфіки та особливостей дизайнерської практики.

Отже, переклад англомовних термінів сфери дизайну є складним завданням, яке вимагає точного розуміння значення терміна, його відповідності в двох мовах, а також урахування специфіки контексту, у якому вживається термін. Правильний переклад забезпечує точність термінології та зрозумілість тексту для українськомовного реципієнта.

SUMMARY

The Master's thesis is devoted to the study of linguistic and translation aspects of English terminology in the field of design.

The relevance of the research is determined by the general interest of linguists in the study of terminology across different languages, the significance of design terminology for professional communication within the design sphere and for its comprehension by a wider audience, as well as by the lack of research on the English terminological system of design as a distinct layer of terminological vocabulary in Ukrainian linguistics and translation studies.

The aim of the Master's thesis is to analyze the structural and semantic features of English design terminology, as well as the methods and transformations involved in translating its units into Ukrainian.

The object of the research is the English terminology of the design field. **The subject of the research** encompasses its historical development, structural and semantic characteristics, as well as the methods and transformations of its translation into Ukrainian.

The material of the study comprises 770 English design terms extracted from dictionaries and texts published in professional academic journals.

The following research methods have proven to be the most effective in this study: *the descriptive-analytical method* – used to determine the general characteristics of terminological concepts and to interpret the lexical material; *the thesaurus method* – applied to clarify the meanings of newly coined design terms through dictionary definitions; *the structural method* – employed to examine the internal organization in the English terminological system of design and the structure of its constituent units; *the continuous sampling method* – used for the selection and interpretation of factual material; *the word-formation method* – applied to identify structural types, patterns, means, and mechanisms of term formation in English; *the contextual method* – used to define the semantics of the analyzed terms within their specific syntagmatic environment; *the semantic*

method – for exploring meaning transference processes; the componential method – for identifying the structural components of terms; *the etymological method* – used to establish relationships between forms and words of different languages; *the historical method* – for studying the origin, formation, and development of the design terminological system; *the translation method* – for identifying the techniques and transformations involved in the translation of English design terms in context; and *the quantitative analysis method* – for calculating the frequency of occurrence of terminological units of particular structural types.

The scientific novelty of the research lies in the fact that it presents the first comprehensive study of English design terminology as both a linguistic and a translation phenomenon.

The practical significance of the obtained results is defined by their potential application in lecture and practical courses on terminology, translation theory and practice, and the history of the English language, as well as in related courses on sociolinguistics, semantics, and structural linguistics.

The Master's thesis consists of an introduction, which briefly outlines the relevance, novelty, object, subject, material, purpose and objectives of the research, and its practical significance.

Chapter 1 substantiates the theoretical foundations of the term, focusing on its main features, examining the formation of design terminology, and outlining the theoretical and methodological aspects of studying English design terminology. At this stage, the concept of the term and its structural and semantic organization were analyzed. The analysis of scholarly research revealed that, despite the large number of definitions and interpretations, modern translation studies still lack a single comprehensive definition that would fully reflect the specificity of the term. The study also attempts to provide an original definition of the «design term concept», is defined as a word or word combination that clearly and denotes a concept unambiguously or a characteristic of an object within the field of design.

Chapter 2 provides a detailed analysis of the structural and semantic

features of English design terminology. At this stage of the study, the etymological analysis method was employed to examine terminological lexemes. The most frequently used two-component terms are constructions of the types N + N and Adj. + N, in which a general word and a term merge to form a single conceptual unit. Among three-component terms, the dominant structural models are N + N + N and Adj + N + N. Four-component terms occur less frequently; among them, the following structural patterns have been identified: Adj + Adj + N + N and Adj + Adj + N.

Chapter 3 identifies the methods, peculiarities, and challenges of translating English design terminology into Ukrainian. This section presents a translation analysis of the ways in which English design terms are rendered in the target language. The translation of English design terminology is a complex process that requires not only linguistic competence but also a deep understanding of the subject field, culture, and professional context. The most effective techniques for translating both simple and complex terms include terminological equivalence, transcoding, and lexical-semantic transformations, particularly specification. Abbreviations in industrial design facilitate communication, yet their translation demands precision and careful consideration of context.

The main strategies include transcription, descriptive translation, the use of Ukrainian abbreviations, or the preservation of international abbreviations accompanied by an explanatory note. Significant challenges arise in rendering polysemous lexemes, clipped forms, brand names, and playful abbreviations. Accurate translation ensures terminological precision and enhances the comprehensibility of the text for the Ukrainian-speaking audience.

The main conclusions summarize the key theoretical and practical results of the study and outline its further research prospects.

The Appendix includes examples of English design terms—single words, word combinations, and sample sentences from English and Ukrainian professional publications in the field of design – as well as a glossary of English design terms with their Ukrainian equivalents.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безгодова Н. Співвідношення понять термінологія професіоналізм – номенклатура (теоретичний аспект). // Вісник Львівського університету. Серія : Філологія. 2004. № 34(1). С. 458–463.
2. Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад : навч. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2010. 232 с.
3. Біян Н. Лексико-семантична та структурна класифікація термінів в англійській мові. // Іноземна філологія. 2016. № 121. С. 142–149.
4. Бойчук О. В. Простір дизайну. Харків : Нове слово, 2013. 367 с.
5. Бондарець О. В., Терещенко Л. Я., Дубічинський В. В. Основи українського термінознавства та перекладу науково-технічної літератури. Харків : НТУ «ХП», 2002. 68 с.
6. Борисов В. А. Теоретичні питання термінології й терміна в концепціях світового лінгвістичного дискурсу. // Нова філологія. 2022. № 86. С. 13–18.
7. Булаховський Л. А. Нариси загального мовознавства. К.: Радянська школа, 1955. 247 с.
8. Булик-Верхола С. З., Наконечна Г. В., Теглівець Ю. В. Основи термінознавства : навч. посіб. Львів : Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2013. 160 с.
9. Вакуленко М. О. Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз : монографія. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 361 с.
10. Вакулик І. І. Наукова термінологія як фактор формування наукової компетенції. // SCIENCEWISE. PC «Technology center». 2015. Vol. 9/1 (14). С. 71–74.
11. Васенко Л. А., Дубічинський В. В., Кримець О. М. Прикладне термінознавство : навч. посіб. Харків : Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т», 2003. 144 с.
12. Винник О. Ю. Функціонування термінологічної лексики в

англомовному дискурсі програмування. // Науковий вісник Чернівецького університету. 2013. № 653. С. 65–70.

13. Голобородько В. М., Свірко В. О. До проблеми створення термінологічної бази в галузі дизайну і ергономіки. *Дизайн-освіта-2009: сучасна концепція дизайн-освіти України* : матеріали Міжнародної наук.-метод. конф. (м. Харків, 23–29 квітня 2009 р.) Харків, 2009. С. 43–45.

14. Голубовська І. О. Етнічні особливості української та національно-мовної картини світу. // *Studia Linguistica*. 2010. № 3. С. 400–412.

15. Гошовська Л., Гальченко І., Сосіна В. До питання термінотворення у сучасній українській терміносистемі оздоровчих видів фізичної культури. // Наукові записки Нац. ун-ту «Острозька академія». Серія : Філологічна. 2011. № 20. С. 222–228.

16. Гошовська І. В. Метафора в нафтогазовій термінології англійської та української мов. // Термінологічний вісник. 2015. № 3(2). С. 157–163.

17. Гурко О. В. Лексика графічного дизайну в українській мові кінця ХХ – початку ХХІ століття: дис. ... канд. філол. наук: [спец.] 10.02.01. / Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара. Дніпропетровськ, 2008. 185 с.

18. Добко Т. До питання розвитку термінології бібліотечно-інформаційної сфери. // Вісник Книжкової палати. 2011. № 8. С. 13-20.

19. Дорошенко С. І. Вступ до мовознавства : навч. посіб. для студ. ВНЗ. К.: Вища школа, 1974. 295 с.

20. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. К.: Вид. дім «КМ Academia», 2000. 218 с.

21. Єрмоленко С., Бибики С., Тодор О. Українська мова: короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. К.: Либідь, 2001. 224 с.

22. Житін Я. В. Погляд на термін крізь призму структурно-семантичного та функціонального підходів. // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української

термінології». 2009. № 648. С. 9–15.

23. Житін Я. В. До питання про розрізнення термінології та терміносистеми. // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2009. № 17. С. 116–121.

24. Зарицький М. С. Актуальні проблеми українського термінознавства: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Політехніка, 2004. 128 с.

25. Зацний Ю. А. Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя : ЗДУ, 2001. 243 с.

26. Іваницький Р. В. Лексикографічні аспекти нормалізації термінів (на матеріалі німецьких, англійських, українських термінологічних одиниць : дис. ... канд. філол. наук : [спец.] 10.02.04 / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці, 1995. 184 с.

27. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.

28. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми : навч. посіб. Вид. 5-те, випр. Вінниця : Нова книга, 2018. 656 с.

29. Квітко І. С. Термінознавчі проблеми редагування. Львів : Вища школа, 1986. 150 с.

30. Кияк Т. Р. Теорія і практика перекладу з німецької мови. Вінниця: Нова Книга, 2006. 592 с.

31. Кияк Т. Р. Лінгвістичні аспекти термінознавства : навч. посіб. К.: УМК ВО, 1989. 104 с.

32. Коваленко А. Я. Науково-технічний переклад. Тернопіль : Видавництво Карп'юка, 2007. 304 с.

33. Коваль А. П. Синоніміка в термінології // Дослідження з лексикології та лексикографії : міжвідомчий збірник. К.: Наукова думка,

1965. С. 157–169.

34. Коваль І. Технічні терміни. Особливості їх перекладу. // Лінгводидактичний плюралізм навчального процесу з іноземних мов у вищих навчальних закладах : матеріали 2-ї західно-регіон. наук. метод. конф. викладачів іноз. мов вищих навч. закладів. (м.Тернопіль, 22–25 травня 1999 р.) Тернопіль, 1999. С. 8–10

35. Коваль О. П. Особливості терміна тенісу як одиниці спортивної термінології. // Наукові записки Нац. ун-ту «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2015. № 54. С. 117–119.

36. Король А. М. Теоретичні аспекти поняття «графічний дизайн». // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. 2013. № 108 (1). С. 21–27.

37. Крижанівська А. В., Симоненко Л. О. Актуальні проблеми упорядкування наукової термінології. К.: Думка, 1987. 163 с.

38. Крижанівська А. В. Склад і структура термінологічної лексики української мови. К.: Наукова думка, 1984. 192 с.

39. Корунець І. В. Theory and Practice of Translation. Вінниця : Нова Книга, 2001. 447 с.

40. Кочан І. М. Синонімія у термінології. // Мовознавство. 1992. № 3. С. 32–39.

41. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Загальні питання мовознавства. Фонетика і графіка. Лексика і фразеологія. Граматика. Мовна типологія : підруч. К.: Академія, 2000. 368 с.

42. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підруч. 2-ге вид., випр. і доп. К.: Академія, 2006. 464 с.

43. Кузнєцова І. В. Семантична трансформація англійських термінів живопису. // Нова філологія. Запоріжжя. 2019. № 77. С.31–35.

44. Кузнєцова І. В. Семантична трансформація англійських термінів ландшафтного дизайну. // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Ніжин, 2016. № 1. С. 38–41.

45. Куньч З., Харчук Л. Семантичний потенціал українських електроенергетичних професіоналізмів і професійних жаргонізмів. // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». 2014. № 791. С. 61–65.
46. Мартиняк О. Явище синонімії у термінологічній лексиці. // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка» : Сер. «Проблеми української термінології». 2016. № 620. С. 100–103.
47. Марчук Ю. Н. Структурно-семантичні особливості англomовної термінології. // Лінгвістичні дослідження. 2019. № 35. С. 252–257.
48. Мар'янюк Я. Г. Лексико-семантична характеристика української термінології дизайну. // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». 2013. № 765. С. 106–109.
49. Мар'янюк Я. Г. Українська термінологія дизайну: процеси становлення, формування, розвитку: автореф. дис. ... канд. філ. наук : [спец.] 10.02.01. Одеса, 2011. 24 с.
50. Медведів А. Синонімія в японських науково-технічних текстах. // Проблеми української термінології : зб. наук. пр. міжнар. наук. конф. (м. Львів 30 вересня – 1 жовтня 2008 р.). Львів, 2008. С. 69–74.
51. Медведь М. М. Поняття нового терміна в сучасній українській літературній мові: основні ознаки, вимоги та особливості. // Філологічні науки. 2017. № 44. С. 232–236 с.
52. Метинська І., Метинська Ю. Синонімія термінів веб-дизайну у фаховій комунікації. // Інформація, комунікація, суспільство 2017 : матер. 6-ї міжнар. наук. конф. ICS-2017. (м. Львів 18–20 травня 2017 р.). Львів, 2017. С. 288–290.
53. Милик М. П., Ковбашин В. І., Зелінський О. Б. та ін. Проекційне креслення : методичні вказівки і завдання до виконання графічних робіт з машинобудівного креслення. Тернопіль : ТПІ, 1993. 40 с.
54. Михайлова Т. В. Семантичні відношення в українській науково-технічній термінології : автореф. дис. ... канд. філол. наук : [спец.] 10.02.01 /

Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2002. 20 с.

55. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови: підруч. для студ. ін-тів і фак. іноз. мови. Харків : Основа, 1993. 255 с.

56. Наконечна А. В. Виникнення терміну «дизайн». // Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф. (29–31 липня 2012 р.). Переяслав-Хмельницький, 2012. С. 85–87.

57. Небесник І., Бучківська Г., Халайцян В. Розвиток графічного дизайну у ХХІ столітті: етапи розвитку. // Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. № 63 (2). С. 30–35.

58. Нечитайло О. І. Синоніми в лексикографії. К.: Наук. думка, 1987. 132 с.

59. Огієнко І. (митрополит Іларіон). Рідна мова / Упорядн., авт. передмови та комент. М. С. Тимошик. К.: НВЦ «Наша культура і наука», 2010. 410 с.

60. Павлова О. Терміни, професіоналізми і номенклатурні знаки (до проблеми класифікації спеціальної лексики). // Вісник національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». 2008; № 620. С. 49–54.

61. Паламар Л. М. Мова ділових паперів : практич. посіб. К.: Либідь, 2000. 296 с.

62. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство: підруч. Львів : Світ, 1994. 216 с.

63. Пілецький В. І. Деякі лінгвістичні проблеми українського термінознавства. // Український правопис і наукова термінологія: Проблеми норми та сучасність : матеріали засідань Мовознавчої комісії і Комісії всесвітньої літератури НТШ у Львові 1996-1997 років / ред. О. Купчинський. Львів, 1997. С.116–117.

64. Полковникова С. М., Кузнецова І. В. До проблеми тлумачення поняття дизайн. // Тиждень науки-2025. Гуманітарний факультет : тези доп.

наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 14–18 квітня 2025 р.). Запоріжжя, 2025. С. 97–98.

65. Полковникова С. М., Кузнецова І. В., Миронюк Л. В. Історія розвитку англomовної термінології сфери дизайну. // Закарпатські філологічні студії. 2025. № 41 (1). С. 197–203.

66. Полковникова С. М., Кузнецова І. В. Специфіка перекладу двокомпонентних терміносполучень промислового дизайну. // Актуальні проблеми дискурсології, перекладознавства та методики викладання : тези доп. учасн. І Міжнар. наук.-практ. конф. (21 листопада 2025 р.) Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2025. С. 189–191.

67. Прищенко С. В., Базиліук Е. В. Термінологія дизайну: ретроспектива і сучасні тлумачення. // Теорія та практика дизайну. Серія. Культура і мистецтво. 2024. № 33. С. 198–205.

68. Прищенко С. Теорія та методологія дизайну. К.: Альтерпрес, 2010. 208 с.

69. Романова О. О. Спеціальна лексика української мови як об'єкт лінгвістичного дослідження: термін і номен. // Термінологічний вісник. К.: ІУМ НАНУ, 2011. № 1. С. 55–62.

70. Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики К.: Наукова думка, 1988. 236 с.

71. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти) : монографія. Черкаси : Брама, 2004. 276 с.

72. Сергеева Н. До питання термінології дизайну. // Наукові записки. Серія: Мистецтвознавство. 2019. № 40 (1). С. 234–244.

73. Симоненко Л. О. Нові підходи до розбудови української наукової термінології другої половини ХХ – початку ХХІ ст. // Термінологія і сучасність. Київ: КНЕУ, 2005. С. 21–26.

74. Симоненко Л. О. Формування української біологічної термінології. К.: Наукова думка, 1991. 151 с.

75. Скороходько Е. Ф. Термін у науковому тексті (до створення терміноцентричної теорії наукового дискурсу) : монографія. К.: Логос, 2006. 98 с.
76. Станкевич М. Протодизайн, концепція і морфологія дизайну. // Нариси з історії українського дизайну ХХ століття : зб. статей. Київ : Фенікс, 2012. С. 122–131.
77. Стацюк Р. В. Основні підходи до визначення поняття «термін» у сучасній лінгвістичній науці. // Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство). 2016. № 5(2). С.112–115.
78. Тараненко О. О. Лінгвістичні проблеми української термінології на сучасному етапі. // Українська термінологія і сучасність : матеріали II Всеукр. наук. конф. / Редкол.: Л. О. Симоненко (відп. ред.) та ін. К.: Ін-т укр. мови НАН України, 1997. С. 3–9.
79. Томіленко Л. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови : монографія. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 160 с.
80. Турчин В. В. Прагматика наукового терміна. Івано-Франківськ : Факел, 2004. 226 с.
81. Філіппова Н. М. Загальне термінознавство: навч. посіб. Миколаїв: НУК, 2020. 224 с.
82. Фогель Г. Б. Структурні аспекти термінологічної лексики. // Нова філологія. 2007. № 27. С. 267–271.
83. Хмельовський О. М. Вступ у дизайн. Основи проектування систем життя : курс лекцій. Луцьк : ЛДТУ, 2002. 208 с.
84. Худолєєва С. П. До питання про термінологічну синонімію. // Мовознавство. 1984. № 1. С. 60–63.
85. Цимбал Н. А. Синонімія у термінології. // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград, 2013. №115. С. 377–382.
86. Шванова О. В., Вовчаста Н. Я. Переклад префіксальних термінів

у контексті галузевої літератури. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». 2021. №49 (2). С. 183–186.

87. Шмагало Р. Образотворче, декоративне мистецтво та дизайн: актуальні питання кореляції термінології. // Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2023. № 51. С. 155–163.

88. Яцишин Н. П. Юридична термінологія як спеціалізована система правових понять. // Термінологічний вісник. 2013. № 2 (2). С. 99–104.

89. Buchanan R. Declaration by Design: Rhetoric, Argument, and Demonstration in Design Practice. // Design Issues. 1985. Vol. 2, No. 1. P. 4–22.

90. Chuko Cheng, Ping-Yu, Yang, A Discussion on the Changes and Progress of Design-related Terms. P. 1–9. URL: <https://www.sd.polyu.edu.hk/iasdr/proceeding/papers/Etymology%20and%20the%20Interplay%20of%20Design%20Terminology.pdf> (дата звернення 10.10.2025).

91. Côté-Real E. The Word «Design»: Early Modern English Dictionaries and Literature on Design, 1604–1837. URL: https://www.herts.ac.uk/__data/assets/pdf_file/0012/12405/WPD_vol4_cortereal.pdf (дата звернення 05.05.2025).

92. Dorner F. Zur Terminologie der Terminologie & Kritisches zu den Grundlegenden. // Fachausdrücken einer neuen Wissenschaft. Tübingen : Gunter Narr Verlag Tübingen Dischingerweg, 1965. S. 103–122.

93. Felber H. Terminology Manual. Paris : UNESCO, Infoterm, 2002. 426 p .

94. Hristoforov J. The Term «Design» as a Linguistic Case. // Designabilities – Design Research Journal. 2023. №8. URL : <https://www.designforschung.org/2023/08/01/the-term-design-as-a-linguistic-case> (дата звернення: 15.10.2025).

95. Lewandowski M. A Special Language as a Collection of Registers: A Methodological Proposal. // Languages for Special Purposes in a Multilingual, Transcultural World: Proceedings of the 19th European Symposium on Languages for Special Purposes (8–10 July 2013). Vienna: University of Vienna,

2014. P. 29–35.

96. Schmid H.-J. Cottage und Co., Idea, Start vs. Begin : Die Kategorisierung als Grundprinzip einer Differenzierten Bedeutungsbeschreibung. Tübingen : Max Niemeyer Verlag, 1993. 304 p.

97. Sager J. C. Practical Course in Terminology Processing. Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins Publishing, 1990. 264 p.

98. Smith B. D. Language Choice and Terminology for National Development in Negara Brunei Darussalam. // Terminology. Vol. 1. № 2. 1994. P. 291–301.

99. Sorrell J. Creative Island II : Inspired Design from Great Britain. London : Laurence King Pub, 2009. 235 p.

100. Temmerman R. Towards New Ways of Terminology Description. The Sociocognitive Approach. Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins, 2000. 258 p.

101. Thoiron, Ph., Béjoint H. La Terminologie, une Question de Termes? *Meta*. № 55 (1). 2010. P. 105–118.

102. Weissenhofer P. Conceptology in Terminology Theory, Semantics and Word Formation. Vienna : TermNet, 1995. 270 p.

103. What is design? International Council of Design : site. URL: <https://www.theicod.org/en/professional-design/what-is-design/what-is-design> (дата звернення 30.10.2025).

104. What is Design? 100 Definitions. / curated by Sir John Sorrell. Poole : Hurtwood Books, 2017. 220 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

105. Декоративно-ужиткове мистецтво : словник : у 2 т. / за заг. ред. Л. С. Спанатій. К.: Каравела, 2004. 320 с.

106. Дизайн. Словник-довідник / за ред. М. І. Яковлева. К.: Фенікс,

2010. 384 с.

107. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни : у 4-х т. Т. 3. Донецьк : ДонНУ, 2012. 388 с.

108. Кротевич Є. В., Родзевич Н. С.. Словник лінгвістичних термінів. К.: Вид-во АН УРСР, 1957. 236 с.

109. Присяжнюк О. Я., Коваль Н. О. Англо-український термінологічний словник з мистецтвознавства. Одеса : видавець Букаєв В. В., 2020. 158 с.

110. Романюк А. Feng shui, minimalism and proportion: англійський словник для дизайнерів інтер'єру. Grade : сайт. URL: <https://grade.ua/uk/blog/anglijskij-slovar-dlya-dizajnerov-interera/> (дата звернення: 07.09.2025).

111. Словник основних дизайн-термінів / уклад.: Т. В. Шостачук, Н. Є. Колесник. Житомир : Вид-во «ТОВ-505», 2022. 48 с.

112. Українська мова: енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. Вид. 2-ге, випр. і допов. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 820 с.

113. Design Fundamentals: Elements & Principles. Berkeley Librare : site. URL: <https://guides.lib.berkeley.edu/design> (дата звернення: 08.08.2025)

114. The Britannica Dictionary. URL: <https://www.britannica.com/dictionary/design> (дата звернення: 12.08.2025).

115. The Designer's Vocabulary. Medium : site. URL: <https://subsign.medium.com/the-designer-s-vocabulary-7b0b3f6271e6> (дата звернення: 11.09.2025).

116. The Ultimate Figma Dictionary. Medium : site. URL: <https://medium.com/@dualite/the-ultimate-figma-dictionary-a09a6d4dbda> (дата звернення: 05.09.2025).

117. Vojvodić V. A Client's Guide to Design Terminology. Kontra : site. URL : <https://kontra.agency/a-clients-guide-to-design-terminology/> (дата

звернення: 07.09.2025).

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

118. Використання патернів у веб-дизайні: техніки та найкращі практики. 2019. URL: <https://www.smashingmagazine.com/2019/05/patterns-web-design-techniques/> (дата звернення: 15.09.2025).

119. Графічний дизайн. 3D-модель потребує якісної візуалізації для точного відтворення текстур. 2021. URL : <https://artdesign.knutd.edu.ua> (дата звернення: 15.10.2025).

120. Дизайн. Стиль. Продукт. 2022. URL : <https://his.ua/ua/journal?srsltid=AfmBOoqumgbjGKk1aeUHL1Y2RIwn7A59vn2ECl1hlzTVOCrzcsbmupt> (дата звернення: 15.08.2025).

121. Дубрівний П. Робота з шарами у графічному дизайні: Photoshop та Sketch. // Інформаційні технології та системи. 2025. № 5. С. 15–25. URL : <https://examplejournal.ua/article123> (дата звернення: 15.08.2025).

122. Іваненко О. Фактор зручності роботи користувачьким інтерфейсом. // Інформаційні технології та системи. 2025. № 3. С. 45–50. URL : <https://examplejournal.ua/article123> (дата звернення: 15.08.2025).

123. Іваненко О. Переробка дизайну сайту значно покращила користувачький досвід і підвищила конверсію. // Сучасні інформаційні технології, 2024. URL: www.itjournal.ua (дата звернення: 15.08.2025).

124. Кобильнік К. О. Модульні сітки, як базова структура газетних видань. // Технологія і техніка друкарства. 2010. № 4 (30). С. 60–67. URL: [https://doi.org/10.20535/2077-7264.4\(30\).2010.55692](https://doi.org/10.20535/2077-7264.4(30).2010.55692) (дата звернення: 15.08.2025).

125. Коваленко І. П. Сучасні тенденції графічного дизайну в медіа. // Дизайн і мистецтво. 2022. № 3 (15). С. 45–53. URL: <https://design-ua.org/journal/2022-3/kovalenko> (дата звернення: 12.08.2025).

126. Креативний простір. 2024. URL: <https://www.newroute.org.ua/> (дата звернення: 15.08.2025).
127. Мосійчук О. О. UX/UI дизайн: від вайрфреймів до прототипів. // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. 2017. № 3. С. 122–130.
128. Мосійчук О. О. Сторібординг у UX-дизайні: як візуалізувати ідеї.// Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. 2018, № 4. С. 145–152. <https://uesit.org.ua/index.php/itse/article/view/258> (дата звернення: 15.08.2025).
129. Олендарьова В. Д. Дизайн обкладинок світових глянцевого журналістів на підтримку України. // Мистецтвознавство. 2022. № 55 (3). С. 39–44. https://www.apfn-journal.in.ua/archive/55_2022/part_3/6.pdf (дата звернення: 15.08.2025).
130. Пасько О. Особливості проектування графічного інтерфейсу (GUI) вебсайту. // Актуальні проблеми гуманітарних наук. 2023. №63. (1). С.126–131. https://www.apfn-journal.in.ua/archive/63_2023/part_1/18.pdf (дата звернення: 15.08.2025).
131. Петренко О. І. Руководство по брендингу: правила формування іміджу компанії. // Маркетинг і менеджмент в Україні. 2021. № 2 (45). С. 34–42. <https://mmu-journal.com.ua/brand-guidelines-petrenko> (дата звернення: 12.08.2025).
132. Петренко І. Рефакторинг макету допоміг спростити інтерфейс і зробити навігацію більш інтуїтивною. // Інформаційні технології та дизайн. 2024. URL : www.itdesign.ua (дата звернення: 12.08.2025).
133. Промисловий дизайн, 2020. URL : <https://cases.media/en/news/telegraf-design-vipuskaye-pershii-drukovanii-zhurnal?srsId=AfmBOopFEBafLa5ftGkbStvaZq8z9lrPncJmKdiZRAs3gdhVCsVpJXBk> (дата звернення: 12.10.2025).
134. Промисловий дизайн, 2021. URL : <https://cases.media/en/news/telegraf-design-vipuskaye-pershii-drukovanii->

zhurnal?srsltid=AfmBOopFEBAfLa5ftGkbStvaZq8z9lrPncJmKdiZRAs3gdhVCsVpJXBk (дата звернення: 13.10.2025).

135. Сучасний веб-дизайн: особливості, тенденції розвитку в контексті візуальної культури. // Культура і сучасність. 2019. №1. URL: <https://journals.urau.ua/kis/article/view/180952> (дата звернення: 26.10.2025).

136. Фроков В. Креативні хаби та коворкінг-простори для дизайнерів і художників 2020. URL: <https://www.designboom.com/architecture/creative-hubs-co-working-spaces-designers-artists-09-2020> (дата звернення: 15.10.2025)

137. 3D Modeling and Rendering Techniques for Realistic Textures. // CG Society Journal. 2020. URL: <https://www.cgsociety.org/article/3d-modeling-rendering-techniques-textures> (дата звернення: 15.10.2025).

138. Adobe Blog / Sketch Blog Working with Layers in Digital Design. 2021. URL: <https://blog.adobe.com/en/publish/2021/03/15/working-with-layers.html> (дата звернення: 15.10.2025).

139. Architectural Studies: International Journal about Architecture. Vol. 11 No. 1. Lviv: Lviv Polytechnic National University, 2025. 132 p. URL : <https://arch-studies.com.ua/en/aims-and-scope> (дата звернення: 12.10.2025).

140. Art and Design. URL : and Design. URL : <https://jrn1.knutd.edu.ua/index.php/artdes/issue/> (дата звернення: 15.10.2025).

141. CAD Computer Aided Design, Велика Британія: Elsevier Ltd. URL : <https://www.sciencedirect.com/journal/computer-aided-design/vol/185/suppl/> (дата звернення: 15.10.2025).

142. CG Society Journal. 3D Modeling and Rendering Techniques for Realistic Textures. 2020. URL: <https://www.cgsociety.org/article/3d-modeling-rendering-techniques-textures> (дата звернення: 15.10.2025).

143. Client Presentations: The Importance of Detailed Renders in Design // Smashing Magazine. 2020. URL : <https://www.smashingmagazine.com/2020/11/client-presentations-detailed-renders/> (дата звернення: 15.10.2025).

144. Computer Graphics Forum (Wiley). Optimizing Render Engines for Efficient Image Processing. 2021. Vol. 40, Issue 2. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/cgf.14201> (дата звернення: 15.10.2025).
145. Creative Bloq. 2020. URL: <https://www.creativebloq.com/> (дата звернення: 16.10.2025).
146. Creative Review. URL: <https://www.creativereview.co.uk> (дата звернення: 16.10.2025).
147. DesignBoom. 2020. Creative Hubs and Co-working Spaces for Designers and Artists. Retrieved August 15, 2025. URL: <https://www.designboom.com/architecture/creative-hubs-co-working-spaces-designers-artists-09-2020/> (дата звернення: 16.10.2025).
148. Designs. URL: <https://www.mdpi.com/journal/designs> (дата звернення: 16.10.2025).
149. Doe J. 30 Magazine Design & Layout Ideas to Spark Your Creativity. // Marq. URL: <https://www.marq.com/blog/14-magazine-layout-design-ideas-for-your-inspiration> (дата звернення: 15.10.2025).
150. Doe J. Magazine Design & Layout Ideas, part 2. // Marq. URL: <https://www.marq.com/blog/14-magazine-layout-design-ideas-for-your-inspiration> (дата звернення: 15.11.2025).
151. Herança – History, Heritage and Culture Journal. URL : <https://www.revistaheranca.com/index.php/heranca/about> (дата звернення: 17.10.2025).
152. IDA: International Design and Art Journal . Volume:7. Issue:1/2025. URL: <https://www.idajournal.com/index.php/ida/about> (дата звернення: 17.10.2025).
153. Industrial Design Magazine, 2019. URL: DesignReviewed.com (дата звернення: 17.09.2025).

154. Interactions (ACM). The Role of Mockups in UX and UI Design. 2021. Vol. 28, Issue 5. URL: <https://interactions.acm.org/archive/view/may-june-2021/the-role-of-mockups-in-ux-and-ui-design> (дата звернення: 15.08.2025).

155. International Journal of Design. URL: <http://www.ijdesign.org> (дата звернення: 17.10.2025).

156. Jain R., Dutta R., Tandon R. Clear, Concise and Effective UI: Opinion and Suggestions // arxiv. 2014. URL: <https://arxiv.org/abs/1409.3993> (дата звернення: 15.10.2025).

157. Journal of Brand Management Debranding Strategies in Product Packaging 2020, Vol. 27, Issue 4, P. 305–317. URL : <https://link.springer.com/article/10.1057/s41262-020-00173-2> (дата звернення: 15.10.2025).

158. Journal of Brand Management. Debranding Strategies in Product Packaging. 2020. Vol. 27, Issue 4. P. 305–317. URL : <https://link.springer.com/article/10.1057/s41262-020-00173-2> (дата звернення: 15.10.2025).

159. Journal of Design History, Oxford Academic. URL: <https://academic.oup.com/jdh/issue> (дата звернення: 15.10.2025).

160. Journal of Interior Design. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/journal/19391668> (дата звернення: 11.10.2025).

161. Looka O. What are Brand Guidelines? // Looka. URL: <https://looka.com/logo-wiki/brand-guidelines/> (дата звернення: 15.10.2025).

162. Optimizing Render Engines for Efficient Image Processing / Computer Graphics Forum (Wiley). 2021. Vol. 40, Issue 2. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/cgf.14201> (дата звернення: 15.10.2025).

163. Smashing Magazine. Using Patterns in Web Design: Techniques and Best Practices. Retrieved August 15, 2025. URL: <https://www.smashingmagazine.com/2019/05/patterns-web-design-techniques/> (дата звернення: 15.09.2025).

164. Smashing Magazine. 2020. URL: https://www.smashingmagazine.com/2017/10/storyboarding-ux-design/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 15.09.2025).
165. Smashing Magazine. 2021 <https://www.smashingmagazine.com/2021/07/modular-web-design-scalability-maintainability/> (дата звернення: 15.09.2025).
166. Smashing Magazine. 2022. URL: <https://www.smashingmagazine.com/> (дата звернення: 16.10.2025).
167. Smashing Magazine. 2023. The Psychology of Fonts: How Typography Affects Design. Retrieved August 15, 2023, from URL: <https://www.smashingmagazine.com/2020/02/psychology-fonts-typography-design> (дата звернення: 17.10.2025).
168. Smashing Magazine. 2024. Modular Web Design for Scalability and Maintainability. Retrieved August 15, 2024, from <https://www.smashingmagazine.com/2021/07/modular-web-design-scalability-maintainability/> (дата звернення: 16.10.2025).
169. Smashing Magazine. Client Presentations: The Importance of Detailed Renders in Design. 2025. URL: <https://www.smashingmagazine.com/2020/11/client-presentations-detailed-renders/> (дата звернення: 15.10.2025).
170. SVOD Advisory. How Our Client Improved UX and Increased Conversion Rates by 50% with a Website Revamp. SVOD Advisory. URL: <https://www.svodadvisory.com/resource/casestudy/website-redesign-that-increased-conversion-by-50-svod-case-study> (дата звернення: 15.10.2025).
171. The Role of Mockups in UX and UI Design / Interactions (ACM). 2021. Vol. 28, Issue 5. URL: <https://interactions.acm.org/archive/view/may-june-2021/the-role-of-mockups-in-ux-and-ui-design> (дата звернення: 15.10.2025).
172. UX Collective (Medium Publication). Refactoring Web Interfaces for Better Usability. 2021. URL: <https://uxdesign.cc/refactoring-web-interfaces-for-better-usability-3e5f4b8d4b3c> (дата звернення: 15.10.2025).

173. Wilshere A. Grids in Graphic Design: A Quick History, and 5 Top Tips. *UX Planet*. 2020. URL: <https://uxplanet.org/grids-in-graphic-design-a-quick-history-and-5-top-tips-29c8c0650d18> (дата звернення: 15.10.2025).

174. Wireframing : Best Practices and Techniques Smashing Magazine, 2020, URL : www.smashingmagazine.com/2020/01/wireframing-best-practices/ (дата звернення: 15.10.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклади англомовних термінів дизайну

(слова, словосполучення)

1. method – метод, classification – класифікація, concept (концепція) – абстрактна або загальна ідея; hierarchy (ієрархія)
2. style – стиль
3. sketch – ескіз
4. Auto Layout – автоматичний макет
5. layout – макет
6. «Blend Mode» – «Режим змішування»
7. frames – рамки
8. mask icon – піктограма маски
9. Calligraphic font – каліграфічний шрифт
10. casting – кастинг
11. chamfer – фаска
12. crown – корона
13. fillet – філе
14. projection drawing – проєкційне креслення
15. design bases – конструкторські бази
16. cut – розріз
17. axonometric projection – аксонометрична проєкція
18. Ambient Lighting – навколишнє освітлення
19. Layering – нанесення шарів
20. arch – криволінійна конструкція
21. bracket – кронштейн
22. cupola – купол
23. pediment – фронтон
24. facade – фасад
25. layout or composition – макет або композиція

26. concept – концепція
27. similar colours – аналогічні кольори
28. similar colours – аналогічні кольори
29. balance – баланс, cuneiform – клинопис, desiccation – десикація, seal – друк, textura – текстура
30. bactericide – бактерициди
31. arris – гостра крайка, collage – колаж, flèche – шпиль, sideration – сидерація, space – простір
32. mudéjar – мудехар, silo – силос
33. graffiti – графіті, fresco – фреска, arcade – аркада
34. Aesthetic – естетичний, від грец. aisthētikos – чуттєвий, сприйнятливий; Architecture – архітектура, від грец. archi- (головний) + tekton (будівельник); Geometric – геометричний, від грец. geo- (земля) + metron (вимірювання); icon – образ, зображення; Typography – типографіка, від грец. typos (відбиток, форма) + graphein (писати); Symmetry – симетрія, від грец. symmetros – симетричний
35. aquarium – акваріум, accessory – аксесуар, necklace – кольце, adaptation – адаптація, exterior – екстер'єр, interior – інтер'єр. Furniture – фурнітура
36. Design thinking – дизайн-мислення, Design concept – дизайн-концепція, Universal design – універсальний дизайн, Design education – дизайн-освіта, Media Design – медіадизайн, Advertising Design – рекламний дизайн, Outdoor ad design – дизайн зовнішньої реклами, Graphic design – графічний дизайн, Environmental design – дизайн середовища, Production design – виробничий дизайн
36. abacus – частина капітелі колони, apse – апсида, aquatint – акватинта, arabesque – арабески, attic – аттик (горище), balance – баланс, balustrade – балюстрада, form – форма, texture – текстура
37. creation – творення, discolourize – хаотичний, etching – гравірувальний дизайн, foundation – основа, unpainted – безбарвний

38. engraver – гравер, etcher – офортист, designer – дизайнер, japanner – лакувальник, jeweller – ювелір, lithographer – літограф, painter – художник, живописець, illustrator – художник-ілюстратор

39. chamfer – фаска, eraser, rubber – гумка

40. decor – декоративний елемент, kneeler – опорний камінь фронтона, layer – шар, пласт; luster – блиск, сяйво; pilaster – пілястр

41 engraving – граверне мистецтво, casting – кастинг, painting – живопис, curving – зігнутий, designing – проектування, modelling – ліплення, ліпна робота, engraving – гравюра, kerning – кернінг, moulding – виливок, engraving – естамп, moulding – ліплена прикраса (ліпнина), drawing – креслення, малювання, etching – гравірувальний дизайн, visualizing – візуалізація

42. abstractionism – абстракціонізм, eclecticism – еkleктика (максималізм), Glassmorphism – гласморфізм, minimalism – мінімалізм, pointillism – паунтилізм), impressionism – імпресіонізм, sentimentalism – сентименталізм, Skeuomorphism – скевоморфізм, Symbolisme – символізм

43. animation – анімація, alteration – зміна, alternation – чергування, decoration – прикраса, caption – підпис, characterization – характеротворення, composition – композиція, conservation – збереження, creation – творення, desiccation – десикація, deformation – спотворення, elongation – розтягнення, figuration – фігура, foundation – основа, saturation – насиченість, proportion – пропорція, function – функціональність

44. lithographically – літографський

45. avant-gardist – авангардист, abstractionist – абстракціоніст

46. chromacity – хроматичність, functionality – функціональність, comfortability – комфортність, durability – довговічність, usability – зручність у використанні, scalability – масштабованість

47. development – забудова, pediment – фронтон

48. architecture – архітектура, picture – зображення

49. infinity – нескінченність, personality – особистість

50. distorted – спотворений, structured – структурований, tyographed – типографський, unstructured – неструктурований, unattached – неприкріплений, unfired – необпалений, undulated – хвилястий, uncoated – непрогрунтований

51. dynamic – динамічний, geometric – геометричний, nanolithographic – нанолітографічний, symbolic – символічний

52. lusterless – тьмянний

53. disharmony – дисгармонія, distorted – спотворений, discernible – видимий, помітний; discolour / discolourize – знебарвлюватися; discoloured – знебарвлений; disfigure – спотворювати; development – забудова; inartistic – антихудожній; non-figurative / on-objective – абстрактний, безпредметний; non-representationalist – художник-абстракціоніст; non-symmetrical – асиметричний / несиметричний; non-transparent – непрозорий, матовий; unattached – неприкріплений; uncoated – не покритий фарбою, непрогрунтований; uncoloured / untinged / unpainted – безбарвний, нерозфарбований; uneven – нерівний; unfired – необпалений

54. intercolumnar – міжколонний; interlacing – переплетення, переплітається; intermediate – перехідний, проміжний; intermingle – змішувати; inter-industry – міжгалузевий; interwine – сплітати(ся), переплітати(ся)

55. co-working – коворкінг

56. multi-coloured – багатобарвний, кольоровий; multi-media – мультимедійний

57. post-impressionist – постімпресіоністський, post-impressionism – постімпресіонізм

58. proportional – пропорційний, proportioning – пропорціонування, proportionless – непропорційний), prostyle – простиль

59. reconstruction – реконструкція, representational – репрезентативний

60. overdoor – картина або різьблена панель над дверима; overgilded – позолотити; overgild / overgilt – позолота

61. undercoat / underpainting – підмальовок; undercut – підрізання, виїмка (проріз) на поверхні, яка заважає видаленню лиття з ливарної форми); undertint / undertone – півтон; undulated – хвилястий

62. ultramarine – ультрамарин; ультрамариновий

63. artdeco – артдеко, boho – бохо, metro – метро, minimalism – мінімалізм, modern – сучасний, mudéjar – мудехар, traditional – традиційний, skeuomorphism – скевоморфізм

64. eco-design – екодизайн, etching – гравірувальний дизайн

65. Canvas – полотно, eraser – ластик, rubber – , Photoshop –

66. deformation – спотворення, interwine – сплітати(ся), переплітати(ся); kill – послаблювати (ефект), заглушати, вбивати (колір, тон); kiln – I. n піч для випалювання; II. v обпалювати (цеглу та ін.); Layering – нанесення шарів, lithographically – літографським способом, modelling – ліплення, ліпна робота

67. collage – колаж, decoration – прикраса, facade – фасад, logo – логотип, layout – макет, overdoor – картина або різьблена панель над дверима, porch – тераса, poster – плакат

68. accent – акцент, animation – анімація, chamfer – фаска, circle – коло, mosaic – мозаїка, foundation – основа, fragment – фрагмент, line – лінія

69. harmony – гармонія, lusterless – тьмянний, non-figurative – абстрактний, non-transparent – матовий, proportional – пропорційний, uneven – нерівний, unfigured – без візерунку, unfired – необпалений

70. baseline – бейзлайн, eco-design – екодизайн, Letterpress – високий друк, ready-made – реді-мейд, Steampunk – стимпанк-стиль

71. abstract art – абстрактне мистецтво; Advertising Design – рекламний дизайн; ambient lighting – навколишнє освітлення; artificial intelligence – штучний інтелект; architectural design – архітектурний дизайн; artistic design – художній дизайн; Axonometric projection – аксонометрична проєкція; Corporate Identity – айдентика, Generative design – генеративний дизайн, Universal design – універсальний дизайн, decorative pattern – декоративний візерунок, distorted features – спотворені риси, figurative art – фігуративне

мистецтво, flying buttress – арочний контрфорс; isometric projection – перспективне тривимірне проектування, perpendicular style – перпендикулярний стиль, symmetrical structure – симетрична структура, visual narrative – візуальний наратив, unshaded drawing – контурний малюнок

72. author design – авторський дизайн; animal painting – анімалістичний живопис; accent wall – акцентна стіна, Art director – артдиректор, Design thinking – дизайн-мислення, Design concept – дизайн-концепція, Media Design – медіадизайн, animal painting – анімалістичний живопис; arch bridge – арочний міст, Brand Design – Дизайн бренду; book design – книжковий дизайн; design elements – елементи дизайну, Framing the Subject – кадрування об'єкта, frontal position – торцева позиція, purity of proportions – чистота пропорцій, screen print – променевиий друк, wood-engraving – гравюра на дереві

73. painting of battle-scenes – батальний живопис, Computer-Aided Design – комп'ютерне автоматизоване проектування, Text baseline alignment – вирівнювання базової лінії тексту, Canvas stacking order – порядок укладання полотна, customer journey map – Карта подорожі клієнта, Lead generation process – процес генерації лідів, Cross-platform design – кросплатформний дизайн

74. Graphical user interface – графічний інтерфейс користувача, Voice user interface – голосовий інтерфейс користувача, Human Centered Design – людиноорієнтоване проектування (дизайн), Mobile App Design – дизайн мобільних додатків, Full-stack designer – Фулстек-дизайнер. Website Heat Mapping – теплове мапування вебсайтів, Pixel Perfect Design – дизайн досконалих пікселів

75. Mobile-dedicated sites – мобільні спеціалізовані сайти

76. Computer-Aided Design and Drawing – комп'ютерне автоматизоване проектування та креслення, user experience design process – процес проектування користувацького досвіду

77. CAD (Computer-Aided Design) – комп'ютерне автоматизоване проектування, CADD (computer-aided design and drawing) – комп'ютерне

автоматизоване проєктування та креслення, ID (Industrial design) – промисловий дизайн

78. IxD (Interaction Design) – Інтерактивний дизайн, AI (artificial intelligence) – штучний інтелект, AR (augmented reality) – доповнена реальність, HCD (Human Centered Design) – людиноорієнтоване проєктування, UI (User interface) – дизайн інтерфейсу користувача, GUI (Graphical user interface) – графічний інтерфейс користувача, PNG (portable network graphics – растровий формат зберігання графічної інформації, VUI (Voice user interface) – голосовий інтерфейс користувача, UX (User experience) – проєктування користувацького досвіду, VR (virtual reality) – віртуальна реальність, CJM (customer journey map) – Карта подорожі клієнта, (CTA) Call to action – заклик до дії, SVG (Scalable Vector Graphics) – масштабована векторна графіка

79. Lo-fi wireframe – low-fidelity, вайрфрейм низької точності; Hi-fi wireframe – high-fidelity, вайрфрейм високої точності

80. Anim (animation) – анімація, Туро (typography) – типографіка, Logo (logotype) – логотип, Demo (demonstration) – демонстрація, Pix (pixels) – пікселі

81. «design» – схема, ескіз, мета /намір, план, візерунок/мотив, розташування елементів/ деталей у виробі чи творі мистецтва, проєктування, креслення, стиль оформлення; Model – тривимірна візуалізація, зразок для наслідування, макет, людина, яка демонструє одяг; texture – малюнок /структура поверхні, техніка створення візуального відчуття матеріальності; pattern – візерунок, шаблон для крою (викрійка), зразок поведінки

82. abacus – рахівниця, у дизайні «частина капітолі колони»; brand – «клеймо», у дизайні – «публічний імідж, репутація або ідентичність, що розглядаються як щось, що можна продавати або просувати»; bud – «брунька», у дизайні – «рослинний орнамент у вигляді бруньок, що розпускаються»; crown – «корона», у дизайні – «вінець», «вінок»; girandole –

«настінний фігурний свічник для декількох свічок», у дизайні – «фонтан у кілька струменів»); thumbnail – «ніготь великого пальця», у дизайні – «мініатюрна комп'ютерна графіка, іноді з гіперпосиланням на повнорозмірну версію»

83. colorless – achromatic (грец. chrōmat – колір) – безбарвний, позбавлений забарвлення; porch – terrace (фр. terrasse – площадка) – тераса; wood engraving – xylograph (фр. xylographie, від xyl- + -graphie – графія) – гравюра на дереві

84. form, що в термінології дизайну вживається зі значенням «обрис, візуальний вигляд або конфігурація об'єкта» має такі синоніми: shape – у Середньовіччі позначало суміш ідеалізованих образів, придатних для дидактичних потреб церкви; appearance – зовнішній вигляд, figure – фігура (the goddess was represented in the ~ of a beautiful bird); illustration (ілюстрація, малюнок, картинка) має вужче значення, ніж picture – дизайн або зображення, зроблене різними засобами (наприклад, живопис, малюнок або фотографія); специфіку створення візерунка tessellation (покриття нескінченної геометричної площини без розривів або накладень конгруентними плоскими фігурами одного або кількох типів), mosaic (поверхнева прикраса, інкрустована невеликими шматочками різнокольорового матеріалу для формування малюнків/візерунків), inlay (встановити на поверхню/грунтовий матеріал. прикрашання вставками чогось, наприклад, кольорову пластину)

85. avant-gardism (авангардизм) – avant-garde (авангард); hybridization (гібридизація) – hybrid (гібрид); xylograph (відбиток на дереві) – xylography (мистецтво виготовлення гравюр на дереві спеціально для друку)

86. Automotive design, car design – автомобільний дизайн; urban landscape – city landscape – урбаністичний краєвид – міський краєвид

87. organized – disorganized (упорядкований – хаотичний), symmetry – asymmetry (симетрія – асиметрія), open composition – closed composition (відкрита композиція – закрита композиція)

88. organized – disorganized (упорядкований – хаотичний), symmetry – asymmetry (симетрія – асиметрія), open composition – closed composition (відкрита композиція – закрита композиція)

89. symmetrical – asymmetrical (симетричний – асиметричний), proportioning – proportionless (пропорційний – непропорційний), structured – unstructured (структурований – неструктурований)

90. flat – textured (плоский – текстурований), light tone – dark tone (світлий тон – темний тон), minimalist – ornate (мінімалістичний – вишуканий), static – dynamic (статичний – динамічний), modern – traditional (сучасний – традиційний), smooth – rough (гладкий – шорсткий), luster – lusterless (блиск, сяйво – тьмянний, позбавлений блиску, матовий)

91. kill – послаблювати (ефект), заглушати, вбивати (колір, тон) kiln – I. п піч для випалювання; II. v обпалювати (цеглу та ін.); poster – плакат, potter – гончар

Додаток Б

Приклади вживання англомовних термінів сфери дизайну в реченнях

1. Vibia combines aesthetics with practicality thanks to its texture [148].
– Vibia поєднує естетику з практичністю завдяки текстурі.
2. For a high-quality restoration that preserves the authentic substance of these buildings, it is essential to study the architectural and structural decor of Lviv's townhouses in detail [148]. – Для якісної реставрації, яка збереже автентичну субстанцію цих будівель, необхідно детально вивчити архітектурний та конструктивний декор львівських кам'яниць.
3. Ornamental molding in the living room juxtaposes oversized fillets of the parallelogram stair panels [140]. – Декоративна ліпнина у вітальні поєднується з великими профілями паралелограмних сходових панелей.
4. Eclecticism in design allows the combination of elements from different styles and periods to create a unique and personalized aesthetic [140]. – Еклектика в дизайні дозволяє поєднувати елементи різних стилів і періодів для створення унікальної та персоналізованої естетики.
5. The centerpiece is a sculptural cascading staircase formed of eight rounded white oak parallelograms that seamlessly combine form and function [140] – Центральним елементом є скульптурні каскадні сходи, сформовані з восьми заокруглених паралелограмів білого дуба, які плавно поєднують форму та функціональність.
6. The first stamps were produced lithographically, and later issues were typeset [141]. – Перші марки були виготовлені літографським способом, а наступні випуски були надруковані типографським».
7. Like the Cubists before them, the abstractionists felt a beautiful thing in perceiving how the medium can, of its own accord, carry one into the unknown, that is to the discovery of new structures, – Mark Rothko believes [141]. – Як і кубісти, абстракціоністи відчували прекрасне у сприйнятті того, як середовище може за власним бажанням нести людину в невідоме, тобто до

відкриття нових, – вважає Марк Ротко.

8. The term chromacity is used to describe the quality of a color regardless of its luminance [141]. – Термін хроматичність використовується для опису якості кольору незалежно від його яскравості.

9. It emphasizes symmetry and incorporates classic building elements into the design, especially in pediment [141]. – Він підкреслює симетрію і включає в себе класичні будівельні елементи в дизайні, особливо у фронтоні.

10. The style of illustration is decided by the specific choice of drawings, photographs, schematic pictures, and other kinds of pictures, as well as consistency, expressions, picture elements, and symbols [160]. – Стиль ілюстрації визначається конкретним вибором малюнків, фотографій, схематичних зображень та інших видів зображень, а також послідовністю, виразністю, елементами зображення та символами.

11. Lastly, the personality matrix shows that her behavior in gameplay, like graceful, powerful, and elusive, mirrors the enigmatic qualities often attributed to Nyi Roro Kidul in folklore [148]. – Нарешті, матриця особистості показує, що її поведінка в ігровому процесі – граціозна, сильна та невловима – віддзеркалює загадкові якості, які часто приписують фольклорній Ній Роро Кідул.

12. Her exposed shoulders and structured upper-body design accentuate femininity and power [148]. – Її відкриті плечі та структурований дизайн верхньої частини тіла підкреслюють жіночність та силу.

13. Her trident is a symbolic extension of her mythological power, aligning with traditional representations of sea goddesses across various cultures [148]. – Її тризуб є символічним продовження її міфологічної сили, що узгоджується з традиційними уявленнями про морських богинь у різних культурах.

14. Additionally, lusterless samples (both fabric and paper samples) were preferred because luster reacts with illuminants and affects the overall physical colors and color appearances of the samples [139]. – Крім того, перевага

надавалася тьмяним зразкам (як тканинним, так і паперовим), оскільки блиск вступає в реакцію з освітлювальними приладами і впливає на загальний фізичний колір і зовнішній вигляд зразків.

15. The non-symmetrical design of the structure allows for a more dynamic interaction with light and shadow throughout the day, enhancing the building's visual interest [154]. – Асиметричний дизайн конструкції забезпечує динамічну взаємодію зі світлом і тінню упродовж дня, підвищуючи візуальну привабливість будівлі.

16. The use of interlacing patterns in interior design draws inspiration from traditional Celtic art, creating complex and visually engaging surfaces that add depth and texture to modern spaces [148]. – Використання переплетених візерунків в дизайні інтер'єру натхненне традиційним кельтським мистецтвом, створюючи складні та візуально привабливі поверхні, що додають глибини та текстури сучасним просторам.

17. The use of interlacing patterns in interior design draws inspiration from traditional Celtic art, creating complex and visually engaging surfaces that add depth and texture to modern spaces [141]. – Використання переплетених візерунків в дизайні інтер'єру натхненне традиційним кельтським мистецтвом, створюючи складні та візуально привабливі поверхні, що додають глибини та текстури сучасним просторам.

18. Interiors are often multi-coloured environments, and contemporary users are looking for more innovative colour schemes in interiors [152]. – Інтер'єрні середовища часто багатобарвні, і сучасні користувачі шукають більш інноваційні колірні схеми в інтер'єрних просторах.

19. The defining task of the study is to reveal the coloristic innovation of the Post-Impressionists and its influence on the further development of modern art [152]. – Визначальним завданням дослідження є розкриття колористичного новаторства постімпресіоністів та його впливу на подальший розвиток сучасного мистецтва.

20. The proportional systems practised by Goldmann and Lois must have

been rather common among those Dutch seventeenth-century architects who had a thoroughly artistic and scholarly education, like Jacob van Campen and his former assistants, Pieter Post and Philips Vingboons [155]. – Пропорційні системи, що практикувалися Гольдманом і Лоїсом, мабуть, були досить поширеними серед тих голландських архітекторів XVII століття, які мали ґрунтовну художню та наукову освіту, як-от: Якоб ван Кампен та його колишні помічники Пітер Пост і Філіпс Вінгбонс.

21. The reconstruction design addresses the challenges of transforming the closed atrium into an open and functional space [139] – Дизайн реконструкції вирішує проблеми перетворення закритого атріуму на відкритий та функціональний простір.

22. It was necessary to overgild some areas of the frame to restore the original visual unity without damaging the underlying original gilding [139]. – Було необхідно позолотити деякі ділянки рами, щоб відновити початкову візуальну єдність, не пошкоджуючи нижню оригінальну позолоту.

23. The undulated architecture of fiber bundles significantly affects the tensile properties and failure modes of filament-wound compositelaminates [139]. – Хвиляста будова пучків волокон суттєво впливає на властивості розтягування та режими руйнування композитних ламінатів, намотаних нитками.

24. Ultramarine has been extensively applied in art and design for its vivid and stable blue color [151]. Ультрамарин широко застосовується в мистецтві та дизайні завдяки своєму яскравому та стабільному синьому кольору.

25. Most of the book consists of reproductions of recent letterpress work in cards, posters, packaging and books, demonstrating the enduring appeal and craftsmanship of letterpress printing in contemporary design practice [151]. – Більша частина книги складається з репродукцій нещодавніх робіт високого друку на листівках, плакатах, упаковці та книгах, що демонструють незмінну привабливість і майстерність високого друку в сучасній дизайнерській

практиці.

26. Her symmetrical facial structure, idealized beauty, and elegant silhouette conform to established archetypes of divinity and authority in visual storytelling [159]. – Її симетрична структура обличчя, ідеалізована краса та елегантний силует відповідають усталеним архетипам божественності та влади у візуальному оповіданні

27. The study concludes that character design in video games should not be viewed solely through an aesthetic lens but also as a medium of cultural storytelling [155]. – У дослідженні зроблено висновок, що дизайн персонажів у відеоіграх слід розглядати не лише крізь естетичну призму, але й як засіб культурного оповідання.

28. Computer-Aided Design systems are successful in manufacturing because they replace the specifications of numerical parameters with visual and interactive tools [155]. – Системи автоматизованого проектування є успішними у виробництві, тому що вони замінюють специфікації числових параметрів візуальними та інтерактивними інструментами.

29. Human-centered design is a practice where designers focus on people and their context [155]. – Людино-орієнтований дизайн – це практика, коли дизайнери зосереджуються на людях та їхньому контексті.

30. Computer-Aided Design (CAD) systems have revolutionized the architectural and engineering design processes by enabling precise modeling, simulation, and visualization of complex structures [160]. – Системи автоматизованого проектування (САПР) революціонізували процеси архітектурного та інженерного проектування, уможлививши точне моделювання, симуляцію та візуалізацію складних конструкцій.

31. In the field of graphic design, the application of Artificial Intelligence (AI) is reshaping the design process [160] – У сфері графічного дизайну застосування штучного інтелекту (ШІ) змінює процес проектування.

32. A logo is a graphic identity vector and it has its place as a fundamental element in supporting corporate identity, serving as a visual symbol that

communicates the brand's values and personality [155]. – Логотип – це графічний вектор ідентичності, і він займає своє місце як фундаментальний елемент у підтримці корпоративної ідентичності, слугуючи візуальним символом, який передає цінності та індивідуальність бренду.

33. Cloud pattern design on Han Dynasty textiles in China reveals the cultural significance and aesthetic principles behind traditional Chinese patterns [160]. – Хмарний візерунок на текстилі династії Хань у Китаї розкриває культурне значення та естетичні принципи, що лежать в основі традиційних китайських візерунків.

34. The sewing pattern serves as a template for cutting fabric pieces, ensuring accurate assembly of garments [139]. – Викрійка є шаблоном для розкрою шматків тканини, забезпечуючи точне складання одягу.

35. Behavioral patterns describe typical ways of interaction and cooperation among objects, providing reusable solutions to common design problems [141]. – Поведінкові патерни описують типові способи взаємодії та співпраці між об'єктами, забезпечуючи багаторазове вирішення загальних проблем дизайну.

36. The decorative crown was restored using traditional gilding techniques to preserve its historical authenticity [159]. – Декоративний вінець було відновлено з використанням традиційних технік позолоти, щоб зберегти її історичну автентичність.

37. The traditional festival featured participants wearing floral crowns, symbolizing the connection between nature and cultural heritage [159]. – На традиційному фестивалі учасники носили квіткові вінки, що символізувало зв'язок між природою та культурною спадщиною.

38. The achromatic point is a chromaticity of a ray that appears colorless to an observer under a chromatic illuminant, and it is known that it usually does not coincide with the chromaticity of the illuminant because of incomplete chromatic adaptation [159]. – Ахроматична точка – це кольоровість променя, яка здається спостерігачеві безбарвною під хроматичним освітлювачем, і

відомо, що вона зазвичай не збігається з кольоровістю через неповну хроматичну адаптацію.

39. Illustration is the process of accurately transmitting ideas and messages to the target audience and transforming them into visual elements [141]. – Ілюстрація – це процес точної передачі ідей та повідомлень цільовій аудиторії та перетворення їх на візуальні елементи.

40. The picture superiority effect suggests that pictures are more easily recognized and recalled than words, which has implications for design communication [159]. – Ефект переваги малюнка полягає в тому, що зображення легше розпізнаються і запам'ятовуються, ніж слова, що має значення для дизайнерської комунікації.

41. The artistic avant-garde active at the beginning of the last century was the only avant-guardism phenomenon which succeeded in radically, globally and irrevocably revising the object and aesthetic categories of architecture [159]. – Мистецький авангард, що діяв на початку минулого століття, був єдиним авангардистським явищем, якому вдалося радикально, глобально і безповоротно переглянути предметні та естетичні категорії архітектури.

42. Designing cars, also known as automotive design or car design, is a multi-faceted process that involves creating the appearance and functionality of a vehicle, including its interior and exterior, while considering factors like aerodynamics, ergonomics, and safety regulations [159]. – Проектування автомобілів, також відоме як автомобільний дизайн або дизайн автомобілів – це багатогранний процес створення зовнішнього вигляду та функціональності транспортного засобу, включаючи його внутрішній та зовнішній вигляд, враховуючи такі фактори, як аеродинаміка, ергономіка та правила безпеки.

43. The mineral veins of the stone emit soft light, and the metal shell reflects the surrounding coolness – a dialog of opposites that adds emotional depth to minimalist interiors [141]. – Мінеральні прожилки каменю випромінюють м'яке світло, а металева оболонка відображає навколишню прохолоду –

діалог протилежностей, який додає емоційної глибини мінімалістичним інтер'єрам.

44. The interiors were characterized by ornate tapestries, embroidered fabrics, and intricate woodwork, showcasing the craftsmanship and devotion of the era [141]. – Інтер'єри характеризувалися вишуканими гобеленами, вишитими тканинами та складними дерев'яними виробами, що демонстрували майстерність і відданість епохи.

Додаток В

Приклади вживання англомовних речень та їх переклад в україномовних виданнях.

1. In design, a grid is a system for organizing layout... A simple example of a baseline grid is a sheet of ruled paper [172]. – У дизайні сітка – це система для організації макету... Простим прикладом базової сітки може бути сторінка в лінійку [124].

2. If you want to create a sharp, eye-catching magazine that balances important information about your brand with spot-on graphic design... the layout of this Adventure digital magazine template will help you put your photos front and center... [155]. – Якщо ви хочете створити стильний, привертаючий увагу журнал, який поєднує ключову інформацію про ваш бренд із якісним графічним дизайном... макет цього диджитал-шаблону журналу Adventure дозволить вивести ваші фото на перший план... [125].

3. Brand guidelines, also known as brand style guides, are the rules that help you express your brand consistently [161]. – Руководства з брендингу, також відомі як стилістичні гіді бренду, – це правила, які допомагають вам послідовно висловлювати концепцію бренду [131].

4. This factor of operability is encompassed in the user interface, which serves as the only window to the features of the system. [138] – Цей фактор зручності роботи охоплюється користувацьким інтерфейсом, який слугує єдиним вікном до функцій системи [122].

5. A mockup is a static design model that shows how the final product will look without interactive elements [154]. – Макет зразка – це статична модель дизайну, яка демонструє, як виглядатиме кінцевий продукт без інтерактивних елементів [129].

6. The website redesign improved user experience and increased conversion rates significantly [170]. – Переробка дизайну сайту значно покращила користувацький досвід і підвищила конверсію [123].

7. Refactoring the layout helped simplify the interface and made the navigation more intuitive [172]. – Рефакторинг макету допоміг спростити інтерфейс і зробити навігацію більш інтуїтивною [132].

8. The company decided on debranding to remove all logos and brand elements from the product packaging [154]. – Компанія вирішила провести ребрендинг (зняття фірмового стилю), щоб видалити всі логотипи та елементи бренду з упаковки продукту [130].

9. Choosing the right font is essential for creating a readable and attractive design [164]. – Вибір правильного шрифту є важливим для створення читабельного та привабливого дизайну [133].

10. The designer used a repeating pattern to add texture to the background [163]. – Дизайнер використав повторюваний патерн, щоб додати текстуру до фону [118].

11. The website is built using several functional modules for better scalability [165]. – Вебсайт створений із кількох функціональних модулів для кращої масштабованості [135].

12. The new creative facility offers co-working spaces, studios, and meeting rooms for artists and designers [157]. – Новий креативний майданчик пропонує коворкінг-простори, студії та конференц-зали для художників і дизайнерів [126].

13. A detailed mockup shows the visual representation of the final product [157]. – Детальний макет зразка демонструє візуальне відображення кінцевого продукту [126].

14. The 3D model requires a high-quality render to showcase the textures accurately [159]. – 3D-модель потребує якісної візуалізації для точного відтворення текстур [126].

15. The software's render engine significantly reduces the time needed for image processing [151]. – Рендер-двигун програми суттєво скорочує час обробки зображень [120].

16. After the initial design, the team created a detailed render to present to the client [159]. – Після початкового дизайну команда зробила детальну прорисовку для презентації клієнту [126].

17. A wireframe helps you focus on structure and functionality rather than visual details. Smashing Magazine [157] – Вайрфрейм (каркас інтерфейсу) допомагає зосередитися на структурі й функціональності, а не на візуальних деталях [126].

18. The design team used the storyboard to brainstorm ideas before executing their plans [158] – Дизайн-команда використала розкадровку (сторіборд), щоб накинути ідеї перед втіленням планів [119].

19. Layers allow designers to isolate elements while creating complex compositions in tools like Photoshop or Sketch [140]. – Леєри (шари) дозволяють дизайнерам ізолювати елементи під час створення складних композицій у таких інструментах, як Photoshop чи Sketch [120].

20. Shaders are small programs that run on the GPU to determine the look of pixels, vertices, or fragments, enabling effects like lighting, shading, or texture blending [155]. – Шейдери – це невеликі програми, що виконуються на GPU й

визначають вигляд пікселів, вершин або фрагментів, забезпечуючи ефекти освітлення, відтінення або змішування текстур [134].

21. Patterns are reusable solutions to common design problems, providing consistency and familiarity across a product [165]. – Патерни – це багаторазові рішення поширених дизайнерських задач, які забезпечують послідовність і знайомість користувачам у межах продукту [120].

22. Typography is not just about choosing fonts – it's about arranging type to make written language legible, readable, and appealing [145]. Типографіка – це не просто вибір шрифтів, а мистецтво розташування тексту, що робить письмову мову зрозумілою, легкою для читання та привабливою [119].

23. Good composition balances visual elements, guiding the viewer's eye through the design in a purposeful way [153]. – Вдало складена композиція збалансує візуальні елементи, спрямовуючи погляд глядача по дизайну цілеспрямовано [133].

24. Postproduction is the final stage in the production process, where editing, color correction, and visual effects are applied to the raw footage [146]. – Постпродакшн – це фінальний етап виробництва, на якому виконують монтаж, корекцію кольору та додають візуальні ефекти до відзнятого матеріалу [134].

25. Motion design combines graphic design principles with animation to create dynamic visual storytelling [159]. – Моушн-дизайн поєднує принципи графічного дизайну з анімацією для створення динамічного візуального оповідання [135].

26. The prototype allowed the team to test functionality before mass production [152]. – Прототип дозволив команді протестувати функціональність перед масовим виробництвом [134].

27. Early sketches helped to visualize different product concepts quickly. [148]. – Початкові скетчі допомогли швидко візуалізувати різні концепції продукту [120].

28. The surface texture of the product was carefully designed to enhance grip and aesthetics [153]. – Текстура поверхні виробу була ретельно спроектована для покращення зчеплення та естетики [135].

29. Ergonomics plays a crucial role in product design to ensure user comfort and reduce physical strain [153]. – Ергономіка відіграє ключову роль у дизайні виробів, забезпечуючи комфорт користувача та знижуючи фізичне навантаження [135].

30. Effective use of white space improves readability and balances the overall composition [160]. – Ефективне використання негативного простору

(вільної області без графіки) покращує читабельність і збалансовує загальну композицію [134].

31. Responsive design ensures the product interface adapts seamlessly to different screen sizes and devices [147]. – Адаптивний дизайн забезпечує безшовне підлаштування інтерфейсу продукту під різні розміри екранів та пристрої [120].

32. Mapping the user journey helps designers identify pain points and improve the overall experience [171]. – Візуалізація шляху користувача – сценарію його взаємодії з продуктом – допомагає дизайнерам виявити проблемні моменти і покращити загальний досвід [134].

33. The concept defined the overall aesthetic direction and key functionalities of the product [155]. – Концепт визначив загальний естетичний напрямок та ключові функції продукту [134].

34. Design guidelines ensure consistency across all product variations. [149]. – Настанови з дизайну забезпечують послідовність у всіх варіаціях продукту [120].

35. Choosing the right font significantly impacts the readability and tone of the design [159]. – Вибір правильного шрифту суттєво впливає на читабельність і тон дизайну [119].

36. Refactoring the layout helped improve user navigation without altering the visual style [172]. – Рефакторинг макету допоміг покращити навігацію користувача без змін у візуальному стилі [121].

37. Debranding the product was necessary to reposition it in a new market segment [141]. – Зняття фірмового стилю було необхідним для репозиціонування продукту у новому сегменті ринку [133].

38. As an essential aspect of intelligent product usage, usability plays a major role in determining product effectiveness [156]. – Юзабіліті (зручність використання) відіграє важливу роль у визначенні ефективності виробу [127].

39. The visual hierarchy guides users' attention through the interface by organizing elements according to their importance [156]. – Візуальна ієрархія спрямовує увагу користувачів по інтерфейсу, упорядковуючи елементи за їхньою важливістю та ступенем пріоритету для кращого сприйняття інформації [127].

40. The hero image on the homepage immediately captures the visitor's attention and sets the tone for the entire site [156]. – Ключове банерне зображення на головній сторінці миттєво привертає увагу відвідувача і створює загальне враження про стиль та атмосферу всього сайту [127].

41. The wireframe serves as the blueprint for the product's user interface and layout [160]. – Вайрфрейм слугує кресленням для інтерфейсу користувача та макету продукту [134].

42. The open office space was redesigned to enhance collaboration and inspire creativity among the design team [160]. – Відкритий офісний простір було перепроєктовано, щоб покращити співпрацю та надихнути креативність серед команди дизайнерів [134].

43. The studio's creative space was carefully arranged to boost innovation and teamwork [156]. – Креативний простір студії був ретельно організований для стимулювання інновацій та командної роботи [127].

44. The ergonomic chair features adjustable lumbar support for improved posture [139]. – Ергономічне крісло має регульовану підтримку спини для покращення постави [121].

45. The user interface prototype allows designers to test the flow and responsiveness before development [173]. – Прототип користувацького інтерфейсу дає змогу дизайнерам перевірити послідовність дій і швидкість реагування системи ще до початку розробки [135].

46. The device includes an OLED display for enhanced visual clarity [148]. – Пристрій оснащений дисплеєм для покращення якості зображення [134].

47. The prototype was tested for haptic feedback to simulate real user interactions [150]. – Прототип тестували на відчуття дотику для моделювання взаємодії користувача з пристроєм [134].

48. The product's surface texture was optimized for enhanced grip [146]. – Текстура поверхні продукту була оптимізована для покращеного зчеплення [120].

49. The design team focused on material selection and ergonomic comfort. [146]. – Команда дизайнерів зосередилася на виборі матеріалів та ергономічному комфорті [120].

50. The product development includes material selection, surface treatment, ergonomic design, user interface, and visual communication [146]. – Розробка продукту включає вибір матеріалів, обробку поверхні, ергономічний дизайн, користувацький інтерфейс та візуальну комунікацію [120].

51. User experience design is critical for product success [148]. – Проектування користувацького досвіду є ключовим для успіху продукту [134].

52. Surface treatment techniques improve durability [137]. – Техніки обробки поверхні підвищують довговічність [135].

53. The design team improved the user interface to enhance usability and accessibility [137]. – Команда дизайнерів покращила інтерфейс користувача для підвищення зручності та доступності [135].

54. The material selection process significantly affects the final product quality [138]. – Процес вибору матеріалів суттєво впливає на якість кінцевого продукту [135].

55. The engineers created a prototype to test the new design concepts [137]. – Інженери створили прототип для тестування нових дизайнерських концепцій [135].

56. Product redesign is usually carried out by enhancing the functionality and design of existing products by redesigning components and their specifications... [138]. – Редизайн продукту зазвичай здійснюється шляхом поліпшення функціональних і дизайнових характеристик наявних виробів шляхом конструювання компонентів та перегляду їхніх специфікацій [135].

57. User-centered design ensures that the final product truly meets the needs of its users [146]. – Дизайн, орієнтований на користувача, забезпечує, що кінцевий продукт дійсно відповідає потребам користувачів [120].

58. Each design iteration brought the team closer to the perfect user experience [150]. – Кожна ітерація дизайну наближала команду до ідеального користувацького досвіду [134].

59. Engineers must consider material fatigue when designing aircraft components [139]. – Інженери повинні враховувати втому матеріалу під час проектування компонентів літаків [121].

60. Effective product lifecycle management is essential for reducing costs and improving sustainability [139]. – Управління життєвим циклом продукту є ключовим для зниження витрат і підвищення сталості виробництва [134].

61. The interface design guidelines ensure consistency across multiple platforms [147]. – Настанови з проектування інтерфейсу забезпечують послідовність на різних платформах [135].

62. The ergonomic assessment method was applied to evaluate the workspace setup [142]. – Метод оцінки ергономіки застосовували для аналізу організації робочого простору [133].

63. CAD is integral to industries requiring precision and efficiency [146]. – САПР (комп'ютерне проектування) є невід'ємною частиною галузей, де потрібна висока точність і продуктивність [128].

64. User experience (UX) supports revealing design requirements [144] – Досвід користувача (UX) допомагає виявляти вимоги до дизайну [128].

65. Significant investments in R&D accelerate innovation and product development [144]. – Суттєві інвестиції в дослідження й розробки (R&D) прискорюють інновації та розробку продуктів [126].

66. The production line uses CNC machines for high precision manufacturing [157]. – Виробнича лінія використовує верстати з числовим програмним керуванням (CNC) для високоточного виготовлення [134].

67. BIM technology improves collaboration and efficiency in construction projects [148]. – Технологія інформаційного моделювання будівель (BIM) підвищує рівень співпраці та ефективність у будівельних проектах [129].

68. Using CAD software significantly speeds up the product design process [168]. – Використання програмного забезпечення САПР суттєво прискорює процес проектування продукту [126].

69. Apple continues to innovate in product design, setting industry standards for user experience and aesthetics [166]. – Компанія Apple продовжує впроваджувати інновації у дизайні продуктів, встановлюючи галузеві стандарти користувацького досвіду та естетики [118].

70. Autodesk's CAD tools have revolutionized the way industrial designers approach complex modeling tasks [148]. – Інструменти CAD від Autodesk революціонізували підхід промислових дизайнерів до складного моделювання [128].

71. Dassault Systèmes provides innovative solutions in 3D design and product lifecycle management [148]. – Dassault Systèmes пропонує інноваційні рішення в області 3D-дизайну та управління життєвим циклом продукту [128].

72. The UI of the new software has been redesigned to improve user engagement and accessibility [149]. – Користувацький інтерфейс нового програмного забезпечення був перероблений для підвищення залученості користувачів та доступності [122].

73. UI benefits have increased due to recent legislative changes in unemployment support programs [157]. – Виплати за страхуванням від безробіття зросли через нещодавні законодавчі зміни у програмах підтримки безробітних [135].

74. The new CAD software significantly improves the accuracy of 3D modeling [159]. – Нове програмне забезпечення для комп'ютерного автоматизованого проектування (КАП) значно підвищує точність 3D-моделювання [134].

75. Effective PDM systems streamline collaboration across design teams [155]. – Ефективні системи управління даними про продукт (УДП) оптимізують співпрацю між командами дизайнерів [136].

76. Integration of IoT devices into industrial design is becoming increasingly common [157]. – Інтеграція пристроїв Інтернету речей (IoT) у промисловий дизайн стає все більш поширеною [136].

77. The BIM process facilitates collaborative planning and design in architecture and industrial design projects [159]. – Процес BIM (інформаційне моделювання будівель) сприяє спільному плануванню та проектуванню в архітектурних і промислових дизайн-проектах [135].

78. The adoption of 3D technologies has revolutionized prototyping in product design [137]. – Впровадження 3D технологій революціонізувало прототипування у дизайні продуктів [133].

79. E-design tools allow for rapid iterations and feedback integration in the product development cycle [167]. – Інструменти e-design дозволяють швидко виконувати ітерації та інтегрувати відгуки у цикл розробки продукту [130].

80. Implementing DFM principles early in the design phase reduces manufacturing costs significantly [167]. – Застосування принципів DFM (проектування для виробництва) на ранній стадії проектування суттєво знижує виробничі витрати [130].

81. Effective PDM systems improve collaboration across design and production teams [161]. – Ефективні системи PDM покращують співпрацю між командами проектування та виробництва [131].

82. Improving UX is critical for product success in competitive markets [140]. – Покращення досвіду користувача є ключовим для успіху продукту на конкурентних ринках [134].

83. CAD software enables designers to create detailed 3D models efficiently [141]. – Програмне забезпечення CAD дозволяє дизайнерам ефективно створювати детальні 3D-моделі [135].

84. Effective PLM strategies help optimize product development cycles [172]. – Ефективні стратегії управління життєвим циклом продукту допомагають оптимізувати процеси розробки [134].

85. PTC provides leading CAD and PLM software solutions to industrial designers worldwide [174]. – PTC (міжнародна корпорація) пропонує провідні програмні рішення CAD і PLM для промислових дизайнерів у всьому світі [135].

86. Many industrial designers rely on IDEs to streamline their design process [142]. – Багато промислових дизайнерів використовують інтегровані середовища розробки (IDE) для оптимізації процесу проектування [133].

87. The SMART criteria help designers set clear and achievable goals throughout the product development process [143]. – Критерії SMART допомагають дизайнерам встановлювати чіткі та досяжні цілі протягом усього процесу розробки продукту [133].

88. The FRAME model evaluates products based on functionality, reliability, aesthetics, modularity, and ergonomics [143]. – Модель FRAME оцінює вироби за показниками функціональності, надійності, естетики, модульності та ергономіки [133].

Додаток Г

Глосарій англомовних термінів сфери дизайну

1. abacus – частина капітелі колони
2. abstract art – абстрактне мистецтво
3. abstractionism – абстракціонізм
4. abstractionist – абстракціоніст
5. abstractionist artwork – абстракціоністський мистецький твір
6. accent – акцент
7. accent pieces – акцентні вироби
8. accent wall – акцентна стіна
9. accessibility – доступність для всіх користувачів.
10. accessory – аксесуар
11. achromatic color separation – ахроматичний кольороподіл
12. acrylic – акрил
13. adaptation – адаптація
14. Adaptive design – адаптивний дизайн
15. Accessibility Framework – адитивне виробництво
16. advertisement – реклама
17. Advertising Design – рекламний дизайн
18. aesthetic – естетичний
19. Affinity Diagram – діаграма спорідненості
20. Affinity Diagram Framework – структура діаграми спорідненості
21. Affinity Diagram Process – процес побудови діаграми спорідненості
22. affordance – функціональна можливість / здатність
23. AI-assisted Design – дизайн за підтримки ШІ
24. Algorithmic aesthetics – алгоритмічна естетика
25. alignment – вирівнювання
26. alla prima – алла-прима
27. alteration – зміна
28. alternation – чергування

29. Ambient design – амбієнтний дизайн
30. Ambient Lighting – навколишнє освітлення
31. Amortization – амортизація
32. analysis of ergonomics – аналіз ергономіки
33. anchored object – якірний об'єкт
34. animal painting – анімалістичний живопис
35. animation – анімація
36. Animation Framework – анімаційна рамка (анімаційний фреймворк)
37. Animation Fundamentals – основи анімації
38. Animation Guidelines – рекомендації з анімації
39. Animation Methodology – методологія анімації
40. Animation Principles – принципи анімації
41. Animation Process – процес анімації
42. Animation Strategy – стратегія анімації
43. Animation Techniques – методи анімації
44. Animation Tools – інструменти анімації
45. anonymous design – анонімний дизайн
46. Anti-design – антидизайн
47. antiqua – антиква (вид шрифту)
48. appearance – зовнішній вигляд
49. Appearance Model – зовнішній вигляд моделі
50. applique – аплікація
51. apse – апсида
52. aquatint – акванта
53. aquatype – акватипія
54. araeostyle – стиль міжколонного членування,
55. arabesque – арабески
56. arch – арка, криволінійна конструкція
57. arch bridge – арокний міст
58. arcade – аркада

- 59.architect – архітектор
- 60.architecture – архітектура
- 61.architecture design – архітектурне проектування (дизайн)
- 62.architectural – архітектурний
- 63.architectural design – архітектурний дизайн
- 64.AR design – дизайн доповненої реальності
65. arris – гостра крайка
66. artboard – монтажна панель
67. Art Deco – артдеко
68. Art director – артдиректор
69. Artefact design – дизайн артефактів
- 70.artistic design – художній дизайн
- 71.art direction – мистецький напрямок
- 72.Art Nouveau – Ар-нуво (модерн)
- 73.Art style – мистецький стиль
- 74.artificial intelligence (AI) – штучний інтелект
- 75.atrium – внутрішній простір (дворик)
- 76.attic – аттик (горище)
- 77.artifact – артефакт
- 78.ascetic – аскет, аскетичний
- 79.ashen – попелястий (колір)
- 80.askew – криво, косо
- 81.aspect – вигляд, погляд
- 82.asperity – нерівність, шорсткість
- 83.assembly drawing – складальне креслення
- 84.sort – сортувати, групувати, класифікувати
- 85.sortment – асортимент, сортування
- 86.asymmetry – асиметрія
- 87.athleisure – атлейжер, стиль
- 88.Atmospheric design – атмосферний дизайн

89. attic – мансарда, горище
90. attract – приваблювати, притягувати
91. attractive – привабливий
92. attractiveness – привабливість
93. attribute – ознака
94. aquarium – акваріум
95. aquatint – акватинта
96. au courant – модний
97. au naturel – у натуральному вигляді
98. authentic – аутентичний, справжній, достовірний
99. authentic costume – аутентичний костюм
100. augmented – збільшений, перевантажений
101. augmented reality (AR) – доповнена реальність
102. Audiovisual design – Аудіовізуальний дизайн
103. augmented reality (AR) – доповнена реальність
104. author – автор, творець
105. author design – авторський дизайн
106. authoring – авторська розробка
107. autograph – автограф
108. Auto Layout – автоматичний макет
109. Automobile design – автомобільний дизайн
110. auxiliaries – допоміжні засоби
111. available – доступний
112. availability – доступність, наявність
113. avalanche – лавина
114. avant-garde – авангард
115. avant-guardism – авангардизм
116. avant-gardist – авангардист
117. Avatar design – дизайн аватарів
118. avenue – проспект, авеню

119. average – середній, звичайний
120. avantitul – авантитул
121. axis – вісь
122. axonometric projection – аксонометрична проекція
123. background – основа
124. bactericide – бактерициди
125. balance – баланс
126. balance of proportions – баланс пропорцій
127. balance of colours – баланс кольорів
128. balustrade – балюстрада
129. banner ads – банерна реклама
130. barcode – штрих код
131. bath – кювета для замочування паперу
132. baseline – бейзлайн
133. Behavioral design – поведінковий дизайн
134. Behavioral prototyping – поведінкове прототипування
135. BELOW THE FOLD – «поза екраном»
136. Bézier curve – Крива Безьєт
137. Billboard – білборд
138. Bill of Materials (BOM) – специфікація матеріалів
139. Biodegradability – біорозкладність
140. Biomaterials – біоматеріали
141. Biomorphic design – біоморфний дизайн
142. Biomimicry – біомімікрія
143. Biophilic Design – біофільний дизайн.
144. birch bark painting – розпис на бересті
145. Blend Mode – режим змішування
146. blueprint – креслення
147. Blueprint Framework – структура креслення
148. Blueprint Fundamentals – основи креслення

149. Blueprint Guidelines – керівні принципи креслення
150. Blueprint Methodology – методологія креслення
151. Blueprint Principles – принципи креслення
152. Blueprint Process – процес креслення
153. Blueprint Strategy – стратегія креслення
154. Blueprint Techniques – методи створення креслень
155. Blueprint Tools – інструменти для створення креслень
156. bracket – кронштейн
157. brand – бренд
158. brand book – брендбук
159. branding – брендинг
160. Brand Identity – айдендика
161. Brand Identity Strategy – стратегія ідентичності бренду
162. Brand Identity Techniques – методи ідентичності бренду
163. Brand Identity Tools – інструменти ідентичності бренду
164. brand style – фірмовий стиль
165. Brand Design – дизайн бренду
166. Brand identity – ідентичність бренду
167. Brand image – імідж бренду
168. Breakpoints – точки зміни макета
169. Broadcast design – Дизайн мовлення
170. boho – бохо
171. book design – книжковий дизайн
172. booklet – буклет
173. bouclé – букле
174. brocatello marble – кольоровий декоративний мармур
175. bud – рослинний орнамент
176. Building Information Modeling (BIM) – інформаційне моделювання будівель
177. CAD (computer-aided design) – комп'ютерне проектування

178. CAD Modeling – CAD-моделювання (моделювання САПР)
179. CAD Modeling Framework – структура моделювання САПР
180. CAD Modeling Fundamentals – основи моделювання САПР
181. CAD Modeling Guidelines – рекомендації щодо моделювання САПР
182. CAD Modeling Methodology – методологія моделювання САПР
183. CAD Modeling Principles – принципи моделювання САПР
184. CAD Modeling Process – процес моделювання САПР
185. CAD Modeling Strategy – стратегія моделювання САПР
186. CAD Modeling Techniques – методи моделювання САПР
187. CAD Modeling Tools – інструменти моделювання САПР
188. CAD Modeling Workflow – робочий процес моделювання САПР
189. Call to action – заклик до дії
190. Calligraphiti – каліграфіті
191. Calligraphy – каліграфія
192. Calligraphic font – каліграфічний шрифт
193. Canvas – полотно
194. Canvas stacking order – порядок укладання полотна
195. capital – капітель
196. caption – підпис
197. cap height – висота великої літери
198. car design – автомобільний дизайн
199. Card Layout – картковий формат відображення контенту
200. Card Sorting – метод структуризації контенту.
201. carcass – каркас
202. cardboard – картон
203. cardboard cone shape – картонний конус
204. carry out – виконувати
205. cartoon – мультфільм, комікс
206. cartoonist – карикатурист, художник-мультиплікатор
207. carve – вирізувати, витісувати, випилювати

208. carver – різбяр
209. casting – кастинг
210. cave painting – наскельний живопис
211. cellular – комірчастий, пористий
212. cellular coating – пористе покриття
213. cement – клейка речовина, клей
214. cement construction – клейовий метод кріплення
215. cemented – з нанесеним клеєм, склеєний
216. center – середина, центральна точка, вісь
217. centering – центрування
218. central – основний, провідний
219. ceramic – гончарний, керамічний
220. ceramics – кераміка
221. CGI (computer-generated imagery) – комп'ютерна графіка
222. chamfer – фаска
223. chafe – терти, втирати
224. chafing – потертість
225. chap – тріщина, щілина
226. Character design – дизайн персонажа
227. chips – чіп
228. Chromacity – хроматичність
229. characterization – характеротворення
230. circle – коло
231. circular – круговий, кільцевий
232. Circular Design – циркулярний дизайн
233. Circular materials – циркулярні матеріали
234. circularity – округлість
235. circumference – довжина контуру
236. city landscape – міський краєвид
237. clamp – затискач, скоба

238. clarity – прозорість, чистота
239. classic – класичний, античний, зразковий
240. classification – класифікація
241. clay – глина
242. clay pot – глиняний горщик
243. clean – чистий
244. clean-cut – різко окреслений, ясний, точний
245. clear – рівний
246. clearance – очищення, люфт, зазор
247. cleft – тріщина, щілина
248. cliché – штамп
249. clicking press – вирубковий прес
250. closed composition – закрита композиція
251. clothing design – дизайн одягу
252. CMF Design (Color, Material, Finish) – дизайн кольору, матеріалів та покриття
253. CNC Manufacturing – виробництво з ЧПК
254. CNC Manufacturing Framework – структура виробництва з ЧПК
255. CNC Manufacturing Fundamentals – основи виробництва з ЧПК
256. CNC Manufacturing Guidelines – керівництво з виробництва з ЧПК
257. CNC Manufacturing Methodology – методологія виробництва з ЧПК
258. CNC Manufacturing Principles – принципи виробництва з ЧПК
259. CNC Manufacturing Process – виробничий процес з ЧПК
260. CNC Manufacturing Strategy – стратегія виробництва з ЧПК
261. CNC Manufacturing Techniques – технології виробництва з ЧПК
262. CNC Manufacturing Tools – інструменти для виробництва з ЧПК
263. CNC Manufacturing Workflow – робочий процес виробництва з ЧПК
264. cold tone – холодний тон
265. Collaborative Design – спільний дизайн
266. collage – колаж

267. Color – колір
268. Color Palette – кольорова гама
269. Color Theory – теорія кольору
270. Color Theory Fundamentals – основи теорії кольору
271. color tone gradation – градація колірному тону
272. collectible design – колекційний дизайн
273. coloured – кольоровий, пофарбований
274. colourfastness – стійкість кольору
275. colourful – барвистий, яскравий
276. colouring – фарбування, колорит
277. colour key – таблиця співвідношення кольорів, спектр
278. colourless – безбарвний, непофарбований
279. colour modification – тонування
280. colour palette – палітра кольорів
281. Color psychology – колірна психологія
282. colour swatch – зразок кольору
283. colorway – кольорова гама
284. combination – поєднання, сполучення
285. combine – поєднувати, комбінувати
286. come into play – взаємодіяти
287. comfort – комфорт
288. comfortable – зручний, затишний
289. compatibility – сполучність, сумісність
290. comparative design – порівняльний дизайн
291. compatible – сполучний, сумісний
292. competitive – змагальний, конкурентноспроможний
293. competitiveness – конкурентноспроможність
294. compilation – збирання, компіляція
295. complement – доповнювати
296. complementary – додатковий

- 297. complementary colors – кольори, що поєднуються
- 298. complete – закінчити, доповнювати
- 299. complex – складний
- 300. complexity of lines – складність ліній
- 301. compliance – відповідність
- 302. complicated – складний, заплутаний
- 303. complicated pattern – складний візерунок
- 304. component – компонент, складова частина
- 305. compose – складати, компоувати
- 306. composite – композиційний матеріал, складова частина, змішаний
- 307. composite style – поєднання різних стилів в одязі
- 308. composition – композиція
- 309. compound – складний, складений
- 310. compress – пресувати
- 311. compression – стиснення, згущення
- 312. Computational aesthetics – обчислювальна естетика
- 313. Computer – Aided Design (CAD) – комп'ютерне автоматизоване проєктування
- 314. computer-assisted drafting – комп'ютерна композиція, ескіз
- 315. computer-aided design and drawing (CADD) – комп'ютерне автоматизоване проєктування та креслення (САПР)
- 316. computer-guided machinery – обладнання з комп'ютерним керуванням
- 317. Computer Numerical Control (CNC) – числове програмне керування
- 318. concealed lighting – приховане освітлення
- 319. concealer – консилер, коректор
- 320. concept – концепція / початкова модель виробу
- 321. Conceptual design – концептуальний дизайн
- 322. conic – конічний
- 323. configuration – конфігурація, форма, обриси
- 324. connect – з'єднувати

325. Content design – дизайн контенту
326. contrast – контраст
327. Conscious design – усвідомлений дизайн
328. construct – моделювати, виготовляти, конструювати
329. construction – будова, структура, конструкція
330. Contrast ratio – коефіцієнт контрастності
331. consummate – досконалий
332. corporate identity – корпоративний стиль / айдентика
333. corporate style – фірмовий стиль (фірстиль)
334. costume matrix – матриця костюму
335. counter – внутрішній просвіт літери
336. Co-working – коворкінг
337. creative design – креативний дизайн
338. Cross-platform design – кросплатформний дизайн
339. color palette – палітра кольорів
340. Color wheel – колірне коло
341. Complementary colors – додаткові кольори
342. conservation – збереження
343. consistency – одноманітність
344. Constructivism – конструктивізм
345. Continuity – безперервність
346. Corporate Identity – Айдентика / фірмовий стиль
347. Corporate fashion – корпоративна мода
348. corporate style – фірмовий стиль
349. copy – копіювати
350. Copyright – авторське право
351. craft – крафт
352. Craftsmanship – ремісництво
353. creation – творення
354. Creative coding – креативне кодування

- 355. Critical making – критичне виготовлення
- 356. Creativity – творчість
- 357. Critical Design – критичний дизайн
- 358. Cross-cultural design – міжкультурний дизайн
- 359. crown – вінець, корона
- 360. Cuneiform – клинопис
- 361. cupola – купол
- 362. curving – зігнутий
- 363. customer journey map – карта подорожі клієнта
- 364. Customization – кастомізація
- 365. cut – розріздainty – витончений, елегантний
- 366. darken – затемнювати, темніти, чорніти
- 367. dark tone – темний тон
- 368. Data-driven design – дизайн, заснований на даних
- 369. decolour – знебарвлювати, змінювати забарвлення
- 370. decolouration – знебарвлення, зміна забарвлення
- 371. deconstruction – деконструкція
- 372. decor – декор
- 373. decorate – декорувати, прикрашати
- 374. decoration – прикраса
- 375. decorative – декоративний
- 376. decorative pattern – декоративний візерунок
- 377. decorative saddles – декоративні вставки
- 378. Decorative typography – декоративна типографіка
- 379. deer – глибокий, насичений, густий, темний (про колір)
- 380. deer-brown – темно-коричневий (про колір)
- 381. deepen – збільшувати, поглиблювати
- 382. define – визначати, характеризувати
- 383. defining statement – вирішальний фактор
- 384. deformation – спотворення

- 385. Demo (demonstration) – демонстрація
- 386. density – щільність
- 387. descender – десендер
- 388. desiccation – десикація
- 389. design – дизайн
- 390. Design associations – дизайнерські асоціації
- 391. design bases – конструкторські бази
- 392. design brief – дизайн-бриф
- 393. Design competence – дизайнерська компетентність
- 394. design concept – дизайн-концепція
- 395. design drawings – проєктувальні креслення
- 396. design elements – елементи дизайну
- 397. Design ethics – етика дизайну
- 398. Design for Maintainability (DFM) – проєктування для зручності обслуговування
- 399. Design for Manufacturing (DFM) – проєктування для виробництва
- 400. Design Management – управління дизайном
- 401. design of components – конструювання компонентів
- 402. design principles – принципи дизайну.
- 403. design process – процес проєктування
- 404. design review – перегляд дизайну
- 405. design solutions – дизайнерські рішення
- 406. Design System – дизайн-система
- 407. designer – конструктор, проєктувальник, дизайнер
- 408. designing – проєктування
- 409. debranding – ребрендинг / зняття фірмового стилю
- 410. Design anthropology – антропологія дизайну
- 411. design iteration – ітерація дизайну
- 412. design language – мова дизайну
- 413. design review – перегляд дизайну

414. Design solution – дизайнерське рішення
415. design strategy – стратегія дизайну
416. design system – дизайн-система
417. design theory – теорія дизайну
418. Design thinking – дизайн-мислення
419. desktop publishing (DTP) – настільна видавнича справа
420. development, архіт. – забудова
421. die – штамп
422. Digital typography – цифрова типографіка
423. Digital twins – цифрові двійники
424. dim – тьмянний, матовий, тьмянити
425. dimensions – вимірювання, розміри
426. dimensional – вимірний
427. direct – очевидний, прямий, абсолютний
428. direction – напрям
429. directory – довідник, каталог
430. disorganized – хаотичний
431. disparate – різнорідний
432. display – монітор, екран, дисплей
433. display of wealth – відображати, демонструвати достаток
434. dissymmetrical – асиметричний
435. dissymmetry – асиметрія
436. distinct – чіткми, ясний, виразний
437. distinct segment – виразний, окремий сегмент
438. distored – спотворений, скривлений, перекошений
439. distort – деформуватися
440. distortion – спотворення, деформація
441. diverge – відрізнятись, різноманітний
442. diversified – різноманітний
443. diversity – різноманіття

- 444. divine – чудовий
- 445. divine picture – прекрасна картина
- 446. drabness – тьмяність
- 447. drafting – проектування, формулювання, креслення
- 448. drain – фільтрувати, дренаж
- 449. drapable – здатний драпіруватися
- 450. drape – драпірувати
- 451. draped – зі складками, драпірований
- 452. drawback – недолік, дефект
- 453. drawing – креслення, малюнок
- 454. dress designing – дизайн / проектування сукні
- 455. digital interface – цифровий інтерфейс
- 456. distorted features – спотворені риси
- 457. discernible – видимий, помітний
- 458. discolour – знебарвлюватися
- 459. discolourize – знебарвлюватися
- 460. disfigure – спотворювати
- 461. disharmony – дисгармонія, невідповідність
- 462. display – дисплей
- 463. display type – акцидентний текст
- 464. distorted – спотворений (для більшої виразності)
- 465. distance, жив. – перспектива, зображення предметного світу на площині
- 466. drawing – креслення, малювання, малювати
- 467. drawing style – стиль малювання
- 468. drop-down list – випадний (розкритий) список
- 469. drop-down menu – випадне (спадне) меню
- 470. dynamic – динамічний
- 471. dynamic identity – динамічна айдентика
- 472. Easing – плавність анімації
- 473. Eclecticism – еkleктика (максималізм) стиль

474. Eco-Design – екодизайн
475. Eco-Design Fundamentals – основи екодизайну
476. Eco-Design Principle – принцип екодизайну
477. Eco-Design Strategy – стратегія екодизайну
478. Eco-Design Tools – інструменти екодизайну
479. Ecological Design – екологічний дизайн
480. Eco-materials – екоматеріали
481. Eco-packaging – екоупаковка
482. Editorial Design – редакційний дизайн
483. electronic design (e-design) – електронне проектування
484. electronic prototyping (e-prototyping) – електронне прототипування
485. enamel – емаль
486. Engineering aesthetics – інженерна естетика
487. Engineering design – Інженерне проектування
488. engraver – гравер
489. engraving – граверне мистецтво, естамп
490. entourage – антураж
491. Environmental Design – екологічний дизайн / дизайн середовища
492. Environmental Graphics – графіка у просторі.
493. elongation – розтягнення
494. Emotional design – емоційний дизайн
495. Environmental storytelling – просторовий сторітелінг
496. eraser – гумка для стирання, ластик
497. Ergonomics – ергономіка
498. ergonomic assessment – оцінка ергономіки
499. ergonomic assessment method – метод оцінки ергономіки
500. ergonomic design – ергономічний дизайн
501. ergonomic workspace layout – ергономічне планування робочого простору
502. etcher – офортист, гравер

- 503. etching – гравірувальний дизайн
- 504. Ethical AI design – етичний дизайн ШІ
- 505. Ethical design – етичний дизайн
- 506. evaluation of prototypes – оцінка прототипів
- 507. exploded view – розгорнутий вигляд
- 508. exterior – екстер'єр
- 509. eye-tracking – айтрекінг
- 510. Fabrication design – фабрикаційний дизайн
- 511. Fabric texture mapping – картографування текстур тканин
- 512. facade – фасад
- 513. facility – майданчик для коворкінгу / простір / комплекс для креативних робіт
- 514. Fashion design – дизайн одягу
- 515. Favicon – фавікон
- 516. feature – ознака, особливість
- 517. Feature hierarchy – ієрархія функцій
- 518. feng shui design – дизайн фен-шуй
- 519. figuration – фігура
- 520. figurative art – фігуративне мистецтво
- 521. figure – символ
- 522. fillet – філе
- 523. flat – плоский
- 524. Flat design – плоский дизайн
- 525. floral motifs – квіткові (флоральні) мотиви
- 526. flow – плавність
- 527. flying buttress – арочний контрфорс
- 528. Focal point – фокусна точка
- 529. fragment of a statue – фрагмент/частина скульптури
- 530. frames – рамки
- 531. framework – фреймворк

- 532. Framing the Subject – кадрування об'єкта
- 533. free line – вільна лінія
- 534. fresco – фреска
- 535. frontal position – торцева позиція
- 536. flèche – шпиль
- 537. folder – папка
- 538. font – шрифт
- 539. Food design – дизайн їжі
- 540. form – форма
- 541. form matrix – матриця форм
- 542. form factor – форм-фактор
- 543. form follows function – форма слідує функції
- 544. formative design – формотворчий дизайн
- 545. foundation – основа
- 546. Frame Rate – частота кадрів
- 547. Frontend developer – фронтенд-розробник
- 548. Full-stack designer – фулстек-дизайнер
- 549. full-color – повнокольоровий
- 550. function – функціональність
- 551. functional design – функціональний дизайн
- 552. functional layout – функціональне компонування
- 553. functional model – функціональна модель
- 554. Functionalism – функціоналізм
- 555. futuristic design – футуристичний дизайн
- 556. furniture – фурнітура
- 557. Furniture design – дизайн меблів
- 558. Future-proof design — дизайн, орієнтований на майбутнє
- 559. Futuristic design – футуристичний дизайн
- 560. Game Design – ігровий дизайн
- 561. Garage design – гаражний дизайн

- 562. Garden design – дизайн саду
- 563. Gender design – гендерний дизайн
- 564. Generative Adversarial Network (GAN) – генеративні змагальні мережі
- 565. Generative branding – генеративний брендинг
- 566. Generative Design – генеративний дизайн (алгоритмічний)
- 567. Generative textures – генеративні текстури
- 568. geometric геометричний
- 569. geometric abstraction – геометрична абстракція
- 570. Geometric design – геометричний дизайн
- 571. geometric shape – Геометрична фігура
- 572. gesamtkunstwerk – синтез мистецтв
- 573. gilding – позолота
- 574. Glassmorphism – гласморфізм (стиль дизайну)
- 575. golden ratio – золотий перетин
- 576. gradation – градація
- 577. Graphic design – графічний дизайн
- 578. Graphic design elements – елементи графічного дизайну
- 579. Graphic design skills – навички графічного дизайну
- 580. Graphical user interface (GUI) – графічний інтерфейс користувача
- 581. Graphics – графіка
- 582. grayscale – градація сірого
- 583. gradation of tone – градація тону
- 584. graffiti – графіті
- 585. Graphic Design – графічний дизайн
- 586. Graphic display – графічний дисплей
- 587. graphics – проектування, зіставлення креслень, графіків, прецій
- 588. Green Design – зелений дизайн
- 589. grid – сітка
- 590. Grid System – сітка для компоновання елементів.
- 591. guideline – настанови

592. handcrafted objects – ручні вироби
593. handicraft – рукоділля
594. hand-drawn – намальований від руки
595. hand made design – хенд-мейд дизайн
596. hanging preposition – висячі прийменники
597. haptics – тактильні відчуття
598. haptic feedback – тактильний зворотний зв'язок
599. harmony – гармонія
600. hero image – ключове банерне зображення сайту
601. Heuristic Evaluation – експертне оцінювання за евристичними
602. Heuristic patterns – евристичні патерни
603. High Fidelity Prototype – високоточний прототип
604. high tech – висока технологія
605. Hi-fi wireframe – high-fidelity, вайрфрейм високої точності
606. hierarchy – ієрархія
607. High contrast – висока контрастність
608. Hover Effect – ефект при наведенні курсора
609. hue – відтінок
610. Human Centered Design (HCD) – людиноцентричний дизайн
611. Human factors – людський фактор
612. Hyperreal rendering – гіперреалістичний рендеринг
613. Hyperpixel graphics – гіперпиксельна графіка
614. Iconography – іконографія
615. Identity Design – Дизайн айдетики
616. Immersive branding – імерсивний брендинг
617. Immersive experience design – проектування занурювальних досвідів
618. inartistic – антихудожній
619. Industrial Design – промисловий дизайн
620. Industrial production – промислове виробництво
621. Information Design – інформаційний дизайн

622. Information scent – інформаційний слід
623. Innovation – інновація
624. Interface architecture – архітектура інтерфейс
625. Integration – інтеграція
626. Intellectual property – інтелектуальна власність
627. Interaction Design (IxD) – Інтерактивний дизайн
628. International Style – інтернаціональний стиль
629. interface – інтерфейс
630. Interface Design – Дизайн інтерфейсу
631. illustrator – художник-ілюстратор;
632. illustration – ілюстрація, малюнок, картинка
633. inkjet printing – струменевий друк
634. inlay – мозаїка
635. infographics –інфографіки
636. Information Graphics – інформаційні графіки
637. Installation – інсталяція
638. Interactive design – інтерактивний дизайн
639. interface design – проєктування інтерфейсу
640. interface design guidelines – настанови проєктування інтерфейсу
641. interior – внутрішній простір, інтер'єр
642. Interior design – дизайн інтер'єру
643. intercolumnar архіт. – міжколонний
644. inter-industry – міжгалузевий
645. interlacing – переплетення, переплітається
646. interlining – інтерліньяж
647. intermediate – перехідний, проміжний
648. intermingle – змішувати
649. International Style – міжнародний стиль
650. International typography style – інтернаціональний стиль типографії
651. interwine – сплітати(ся), переплітати(ся)

- 652. intertwined forms переплетені форми
- 653. Intuition інтуїція
- 654. Ionic orde, архіт. – іонічний ордер
- 655. Irrigation system – система зрошення
- 656. isometric projection, архіт. – перспективне тривимірне проектування
- 657. japper – лакувальник
- 658. jeweller – ювелір
- 659. Jewelry design – ювелірний дизайн
- 660. jasperware – виріб з яшми
- 661. kerning – кернінг / відстань між літерами
- 662. keyframe – ключовий кадр
- 663. key-stone, архіт – замковий камінь арки
- 664. Key Visual – кейвізуал, ключовий візуальний образ
- 665. khaki – захисний колір, хаки
- 666. kill – послаблювати (ефект), заглушати, вбивати (колір, тон)
- 667. kiln – I. n піч для випалювання; II. v обпалювати (цеглу та ін.)
- 668. Kinetic Line – Кінетична лінія
- 669. Kitsch – кітч
- 670. kneeler архіт. – опорний камінь фронтона
- 671. Landing Page – цільова сторінка
- 672. Landscape architecture – ландшафтна архітектура
- 673. Landscape design – ландшафтний дизайн
- 674. Landscape maintenance – догляд за ландшафтом.
- 675. layer – шар, пласт
- 676. layering – нанесення шарів
- 677. layout – макет
- 678. Leading – міжрядковий інтервал, інтерліньяж
- 679. Lead generation process – процес генерації лідів
- 680. Lettering – леттерінг
- 681. Letterpress – високий друк

- 682. Ligature – лігатура
- 683. Light Emitting Diode (LED) – світлодіод
- 684. light tone – світлий тон
- 685. Lighting design – дизайн освітлення
- 686. line – лінія
- 687. lighting design – дизайн світла
- 688. lithographer – літограф
- 689. lithographically – літографським способом
- 690. logo – логотип
- 691. Lo-fi wireframe – low-fidelity, вайрфрейм низької точності
- 692. Low Fidelity Prototype – низькоточний прототип
- 693. Low-impact Materials – матеріали низькоекологічні
- 694. lumbar support – поперекова підтримка
- 695. luster – блиск, сяйво
- 696. lusterless – тьмянний, позбавлений блиску, матовий;
- 697. Manga Matrix – матриця манги
- 698. manufactory design. – мануфактурний дизайн
- 699. manuscript illumination – орнамент рукописів
- 700. mapping (interaction) – відображення взаємодії
- 701. margin – зовнішній відступ
- 702. mask icon – піктограма маски
- 703. mass production – масове виробництво
- 704. material – матеріал
- 705. Material-driven design – матеріалоорієнтований дизайн
- 706. material properties – властивості матеріалів
- 707. material selection – вибір матеріалу
- 708. material selection process – процес вибору матеріалів
- 709. material fatigue – втома матеріалу
- 710. Matrix – матриця
- 711. Matte Painting – метпейтінг

- 712. Mechatronic Design – мехатронічний дизайн
- 713. Media Design – медіадизайн
- 714. Memphis style – стиль Мемфіс
- 715. Meta-design – метадиизайн
- 716. Metamerism – метамерія (у кольорі)
- 717. Metro – Метро (стиль дизайну)
- 718. method – метод
- 719. mechanization – механізація
- 720. Micro-branding – мікробрендинг
- 721. microinteractions – дрібні інтеракції/анімації в інтерфейсі
- 722. Midcentury Modern – середньовічний модерн
- 723. minimalism – мінімалізм
- 724. minimalist – мінімалістичний
- 725. Mixed Reality (MR) – змішана реальність
- 726. Mobile App Design – дизайн мобільних додатків
- 727. Mobile application – Мобільний застосунок
- 728. Mock-up – мокап, макет зразка
- 729. model – модель
- 730. 3D Model – тривимірна візуалізація
- 731. modelling – ліплення, ліпна робота
- 732. modern – сучасний
- 733. Modular Design – модульний дизайн
- 734. Modular typography – модульна типографіка
- 735. module – модуль
- 736. monochrome – монохромність
- 737. monochromatic color scheme – монохромна колірна гама
- 738. monogram – монограма
- 739. mosaic – мозаїка
- 740. Motion Design – анімаційний дизайн
- 741. Motion grammar – граматики руху

- 742. motion path – траєкторія руху
- 743. Motion system — система рухів бренду
- 744. moulding – виливок, ліплена прикраса
- 745. mudéjar – мудехар
- 746. multi-coloured – багатобарвний, кольоровий
- 747. multi-media – мультимедійний
- 748. Multimodal interface – мультимодальний інтерфейс
- 749. Multisensory Design – мультисенсорний дизайн
- 750. mural – фреска
- 751. mural paintings – настінний розпис
- 752. nanolithographic – нанолітографічний
- 753. Navigation Bar (Navbar) – панель навігації
- 754. navigation design – навігаційний дизайн
- 755. necklace – кольє
- 756. needs assessment – оцінка потреб
- 757. Negative Space – негативний простір
- 758. Neo Industrial design – неоіндустріальний дизайн
- 759. Neural rendering – нейронний рендеринг
- 760. Neuroaesthetics – нейроестетика
- 761. Non Intentional Design (NID) – Ненавмисний дизайн (NID)
- 762. No-code tool – інструмент «без кодування»
- 763. non-figurative – абстрактний, безпредметний
- 764. non-figurative art – нефігуративне мистецтво
- 765. non-objective – абстрактний, безпредметний
- 766. non-representationalist – художник-абстракціоніст
- 767. non-representational – абстрактний, безпредметний
- 768. non-symmetrical – асиметричний
- 769. non-transparent – непрозорий, матовий
- 770. object– об'єкт
- 771. object design – предметний дизайн

- 772. oil painting – олійний живопис
- 773. octagon – восьмикутник
- 774. OLED display – екран з органічних світлодіодів / дисплей, розм.
- 775. Olfactory Design – ольфакторний дизайн
- 776. on-objective – абстрактний, безпредметний
- 777. onboarding – адаптація
- 778. op-art – оп-арт
- 779. open composition – відкрита композиція
- 780. order, архіт. – ордер
- 781. organic line – органічна лінія
- 782. Organic Shape – органічна форма
- 783. organized – упорядкований
- 784. Original Design Manufacturer (ODM) – виробник оригінального дизайну
- 785. ornament – візерунок
- 786. ornamental – декоративний
- 787. ornamental molding – декоративна ліпнина
- 788. ornamentation – орнаментация
- 789. ornate – вишуканий
- 790. outdoor ad design – дизайн зовнішньої реклами
- 791. outdoor lighting – зовнішнє освітлення
- 792. overdoord – картина або різьблена панель над дверима
- 793. overgild – позолота
- 794. overgilded – позолотити
- 795. Package Design – Дизайн упаковки
- 796. padding – педінг, відступ
- 797. painter – художник, живописець
- 798. painting – картина
- 799. painting of battle-scenes – батальний живопис
- 800. palette – палітра
- 801. Parallax Scrolling – паралакс-ефект при прокручуванні

- 802. Parametric modeling – параметричне моделювання
- 803. part – деталь
- 804. pathos – пафос
- 805. patina– патина
- 806. Participatory design – партисипативний дизайн
- 807. pastoral – пастораль
- 808. pattern – патерн / візерунок, малюнок;
- 809. perception – сприйняття
- 810. pediment – фронтон
- 811. performance –перформанс
- 812. perpendicular style, архіт. – перпендикулярний стиль
- 813. personality matrix – матриця особистості
- 814. photographic composition – фотографічна композиція
- 815. Photographic design – фотодизайн
- 816. Photoshop – фотошоп
- 817. Photoshop Document (PSD) – файл для збереження графіки
- 818. Phygital design – фіджитал-дизайн
- 819. pictogram – піктограма
- 820. picture – живопис, малюнок або фотографія
- 821. pixel – піксель
- 822. pilaster – пілястр
- 823. Pixel Perfect Design – дизайн досконалих пікселів.
- 824. Pix (pixels) – пікселі
- 825. placeholder – заповнювач
- 826. planting design – проектування озеленення
- 827. pointillism – паунтилізм
- 828. point size– розмір точки / кегль
- 829. porch – тераса
- 830. portable network graphics (PNG) – растровий формат зберігання графічної інформації

- 831. pop-art – попарт
- 832. position – позиція, розташування
- 833. poster – плакат
- 834. poster designing – дизайн плаката
- 835. post-impressionism – постімпресіонізм
- 836. post-impressionist – I. n постімпресіоніст; II. a постімпресіоністський
- 837. postmodernism – постмодернізм
- 838. potter –гончар
- 839. potter’s wheel – гончарне колесо
- 840. Prepress – додрукарська підготовка
- 841. printing design – поліграфічний дизайн
- 842. Procedural generation – процедурна генерація
- 843. Process Design Manual (PDM) – керівництво з проєктування процесів
- 844. Product Design – дизайн товару
- 845. Product development – розробка продукту
- 846. Product Data Management (PDM) –управління даними про продукт
- 847. Product Design Specification (PDS) – технічне завдання дизайн-продукту
- 848. production – виробництво
- 849. product lifecycle – життєвий цикл продукту
- 850. product lifecycle management – управління життєвим циклом продукту
- 851. production technology – виробнича технологія
- 852. Project Delivery Method – метод реалізації проєкту
- 853. Production design – виробничий дизайн
- 854. product lifecycle – життєвий цикл продукту
- 855. Projection drawing – проєкційне креслення
- 856. Project Management (PM) – управління проєктом
- 857. prompting – створення текстових запитів для моделей
- 858. proportion – пропорція
- 859. proportional – пропорційний
- 860. proportioning – пропорціонування

- 861. proportionless – непропорційний
- 862. prostyle – простиль, тип античного храму
- 863. Protest design – протестний дизайн
- 864. prototype – прототип
- 865. prototyping – прототипування
- 866. Proximity – групування елементів
- 867. Psycho-Social City Design – психосоціальний міський дизайн
- 868. Psycho Cybernetic Design – психокібернетичний дизайн
- 869. psycho-cybernetic approach in design – психокібернетичний підхід у дизайні
- 870. Publication Design – дизайн видання
- 871. purity of proportions – чистота пропорцій
- 872. quality – якість
- 873. quality assurance – гарантія якості
- 874. Radical design – радикальний дизайн
- 875. Rapid prototyping techniques – методи швидкого прототипування
- 876. Rapid Prototyping – швидке прототипування
- 877. raster color proof – растрова кольоропроба
- 878. Raster Images – растрові зображення
- 879. Ray Tracing – трасування променів
- 880. Ready-made – реди-мейд – техніка в різних видах мистецтва
- 881. Rebranding – ребрендинг
- 882. reconstruction – реконструкція
- 883. Recreational area – рекреаційна зона
- 884. rectangle – трикутник
- 885. redesign – редизайн
- 886. refactoring – рефакторинг макету
- 887. registered design – зареєстрований дизайн-зразок
- 888. render – рендер / візуалізація
- 889. rendering – рендеринг

- 890. repetition – повторення
- 891. retail design – роздрібний дизайн
- 892. retro design – ретродизайн
- 893. representational – предметно-образотворчий, репрезентативний;
- 894. Research and Development – дослідження і розробки
- 895. Responsive Design – адаптивний дизайн
- 896. restyling – рестайлінг
- 897. RGB – адитивна схема формування кольору
- 898. rococo – рококо
- 899. rotate – обертання
- 900. Roto molding – ротоформування:
- 901. rough – шорсткий
- 902. rubber – ластик
- 903. Rule of Thirds – правило третин
- 904. rhythm – ритм
- 905. Sans-serif typography – рублений шрифт
- 906. Safety Design – дизайн безпеки
- 907. Saturation – насиченість
- 908. Scalable Vector Graphics (SVG) – масштабована векторна графіка
- 909. Screen calibration – калібрування екрану
- 910. Screen Design – дизайн екрану
- 911. screen print – променевий друк
- 912. sculpture – скульптура
- 913. Seal – друк
- 914. secondary colour – додатковий колір
- 915. selection process – процес вибору матеріалів
- 916. sentimentalism – сентименталізм
- 917. Sensuality – чуттєвість
- 918. Serif – зарубка
- 919. Service Design – сервісний дизайн

- 920. Sidebar – бокова панель
- 921. shader – рейдер
- 922. shading – зафарбовування
- 923. shadow – тінь
- 924. shape – форма / пласка фігура
- 925. Sharpness – різкість
- 926. Shop Design – дизайн магазину
- 927. Shore Durometer Scale – шкала твердометра Шора
- 928. sideration – роздуми
- 929. Signature Design – фірмовий дизайн
- 930. similar colours – аналогічні кольори
- 931. simplicity – простота
- 932. Site plan – План ділянки
- 933. sketch – ескіз / скетч
- 934. sketching – скетч, скетчинг, замальовка
- 935. Skeuomorphism – скевоморфізм (стиль дизайну)
- 936. slab serif fonts – слаб шрифти, брускові шрифти
- 937. Slow design – повільний дизайн
- 938. Smart environments – розумні середовища
- 939. Smart materials – розумні матеріали
- 940. Smart textiles – розумні текстильні матеріали
- 941. smooth – гладкий
- 942. Social impact design – дизайн соціального впливу
- 943. Soil analysis – аналіз ґрунту
- 944. Softscape – рослинні елементи ландшафту
- 945. Software design – дизайн програмного забезпечення
- 946. Sound design – звукове оформлення
- 947. space – простір / робоча зона / креативний простір
- 948. spady – спади
- 949. Speculative design – спекулятивний дизайн

- 950. square – квадрат
- 951. Stainless Steel – нержавіюча сталь
- 952. standardization – стандартизація
- 953. statement piece – виразний елемент
- 954. static – статичний
- 955. statuary marble – скульптурний мармур
- 956. Steampunk – стимпанк-стиль
- 957. Steam technology – парова технологія
- 958. Stock – сток
- 959. storyboard – сторіборд / розкадровка
- 960. Strategic Design – Стратегічний дизайн
- 961. Streamline Design – стримлайн (обтічний) дизайн
- 962. Street art – стріт-арт
- 963. structured – структурований
- 964. structured design – структурований дизайн
- 965. structured framework – структурований фреймворк
- 966. staffing – кадрування
- 967. style – стиль
- 968. Style Transfer – перенесення стилю
- 969. Styling – стайлінг / стилізація
- 970. Styling Design – стайлінг дизайн
- 971. stylization – стилізація
- 972. Subdivision Modeling – моделювання підподілом
- 973. surface – поверхня; сурфейс, розм.
- 974. surface finish quality – якість обробки поверхні
- 975. surface texture – текстура поверхні
- 976. surface treatment – обробка поверхні
- 977. Sustainable design – сталий дизайн / екологічно стійкий дизайн
- 978. Sustainable material selection – вибір сталих матеріалів
- 979. Symbol – символ

980. symbolic – символічний
981. Symbolisme – символізм
982. symmetry – симетрія
983. symmetrical – симетричний
984. synthetic materials – синтетичні матеріали
985. synthesis – синтез
986. System – система
987. Tactile typography – тактильна типографіка
988. target group – цільова група
989. teaser – тизер
990. Tech Pack – технічний пакет
991. Television graphics – телевізійна графіка
992. template – шаблон
993. Tensile strength (MPa) – міцність на розрив
994. terrace – тераса
995. tessellation – мозаїка;
996. testing – тестування
997. texturing – текстурування
998. text baseline alignment – вирівнювання базової лінії тексту
999. Textile design – текстильний дизайн
1000. textura – текстура
1001. textured – текстурований
1002. texturing – текстурування
1003. three-dimensional computer graphics model – тривимірна модель комп'ютерної графіки
1004. Three-Dimensional Designing – тривимірне проектування
1005. Three-dimensional coordinate system (XYZ) – тривимірна система координат
1006. thumbnail – мініатюра
1007. Title design – дизайн титлів

- 1008. Tilt Shift – титл-шифт
- 1009. Time-based design – проектування на основі часу
- 1010. tone – тон
- 1011. tonal contrast – тональний контраст
- 1012. tools – інструменти
- 1013. Topography – топографія, рельєф місцевості
- 1014. touchpoint – точка контакту з користувачем
- 1015. tracery – ажурна кам'яна робота
- 1016. Tracking – трекінг / загальний інтервал між літерами
- 1017. Trademark – торгова марка
- 1018. Trade Shows Design – експозиційний дизайн
- 1019. traditional – традиційний
- 1020. Transdisciplinary design – трансдисциплінарний дизайн
- 1021. Transformation – трансформація
- 1022. Transportation design – транспортний дизайн
- 1023. trend – тренд
- 1024. triadic color – триадні кольори
- 1025. tristimulus values – координати кольору
- 1026. tuscan orde, архіт. – тосканський ордер
- 1027. tweening – автоматичне створення кадрів
- 1028. TV Design – Дизайн телебачення
- 1029. Type Design – дизайн типу
- 1030. typeface – тайпфейс / гарнітура
- 1031. typography – типографіка
- 1032. ultramarine – I. п ультрамарин; II. а ультрамариновий
- 1033. unattached – неприкріплений
- 1034. uncoated – непокритий (фарбою), непроґрунтований
- 1035. uncoloured – безбарвний, нерозфарбований
- 1036. undercoat, жив. – підмальовок
- 1037. underpainting, жив. – підмальовок

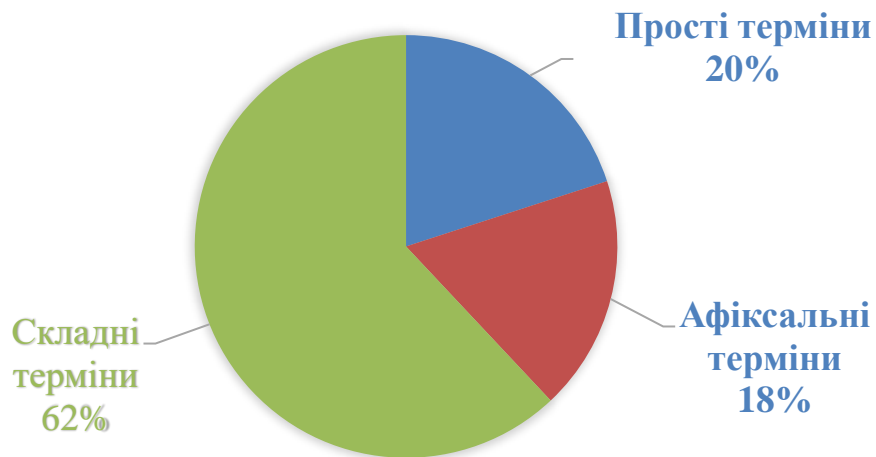
- 1038. undercut – підрізання, виїмка
- 1039. Unemployment Insurance – страхування від безробіття
- 1040. uneven – нерівний
- 1041. uneven surface – нерівна поверхня
- 1042. Universal typeface – універсальний шрифт
- 1043. unfigured – без візерунку
- 1044. unfired – необпалений
- 1045. unfired majolica – необпалена майоліка
- 1046. Universal design – універсальний дизайн
- 1047. Universal typeface – універсальний шрифт
- 1048. unpainted – безбарвний, нерозфарбований
- 1049. unpatterned – без зображення людини
- 1050. untinged – безбарвний, нерозфарбований
- 1051. unshaded – лінійний, контурний, без тіней
- 1052. unshaded drawing – контурний малюнок
- 1053. unstructured – неструктурований
- 1054. Upholstery – оббивка
- 1055. upright – стійка, стовп, колонка;
- 1056. Urban design – міський дизайн
- 1057. urban landscape – урбаністичний краєвид
- 1058. Urban planning – містобудування
- 1059. Urban UX – міський користувацький досвід
- 1060. usability – зручність використання / юзабіліті
- 1061. user-centered design – дизайн, орієнтований на користувача
- 1062. User Interface Kit (UI Kit) – комплект інтерфейсу користувача
- 1063. User interface (UI) – користувацький інтерфейс
- 1064. User experience (UX) – досвід користувача
- 1065. user experience design process – процес проектування користувацького досвіду
- 1066. User Interface text – текст інтерфейсу користувача

- 1067. user journey – шлях взаємодії користувача з продуктом
- 1068. UV Mapping – розгортка текстур
- 1069. Value – яскравість
- 1070. Vector Graphics – векторна графіка
- 1071. Vector Images – векторні зображення
- 1072. Vehicle design – дизайн автомобіля
- 1073. Verge – верже
- 1074. Video design – відеодизайн
- 1075. Viewport – вікно перегляду
- 1076. vignette – віньєтка
- 1077. virtuality – віртуальність
- 1078. visual metaphor – візуальна метафора.
- 1079. virtual realit – віртуальна реальність
- 1080. virtual set – віртуальний набір
- 1081. visiting card – візитна картка
- 1082. visual communication – візуальна комунікація
- 1083. Visual direction – візуальний напрямок
- 1084. Visual effects – візуальні ефекти
- 1085. visual hierarchy – візуальна ієрархія
- 1086. Visual identity – візуальна ідентичність
- 1087. Visual language – візуальна мова
- 1088. visual narrative – візуальний наратив
- 1089. Visual pastiche – стилістичне нашарування
- 1090. visualization – візуалізація
- 1091. Visual Weight – візуальна вага
- 1092. Voice user interface (VUI) – голосовий інтерфейс користувача
- 1093. VR design – дизайн віртуальної реальності
- 1094. wall paintings – настінний розпис
- 1095. warm tones – теплий тон
- 1096. Wayfinding – навігація у просторі

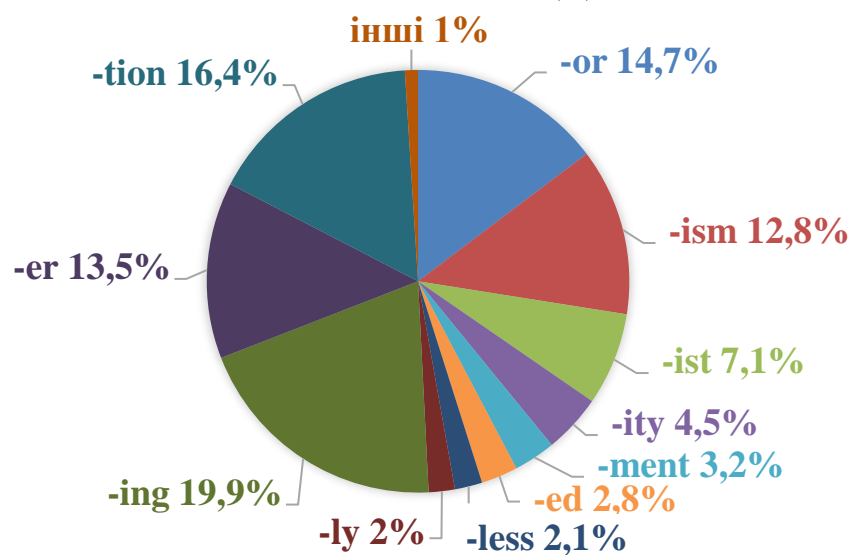
- 1097. Web app – вебдодаток
- 1098. Web design – вебдизайн
- 1099. web layout – вебмакет
- 1100. Website Heat Mapping – теплове мапування вебсайтів
- 1101. Welding – зварювання
- 1102. Wireframing – вайрфреймінг
- 1103. white space – негативний простір / вільний простір без графіки
- 1104. Whiplash curve – «ударна лінія»
- 1105. wireframe – фотореалістичне зображення / вайрфрейм
- 1106. wood-engraving – гравюра на дереві
- 1107. X-height – X-висота
- 1108. xylograph – гравюра на дереві;
- 1109. xylography – ксилографія, гравірування на дереві
- 1110. Zero-waste design – дизайн з нульовими відходам

Додаток Д
Діаграми

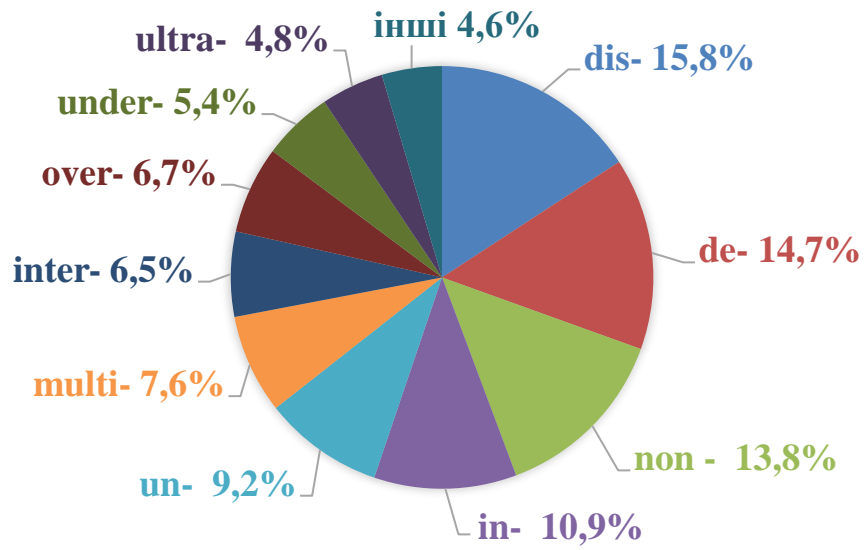
СТРУКТУРНІ ТИПИ АНГЛОМОВНИХ
ТЕРМІНІВ ДИЗАЙНУ

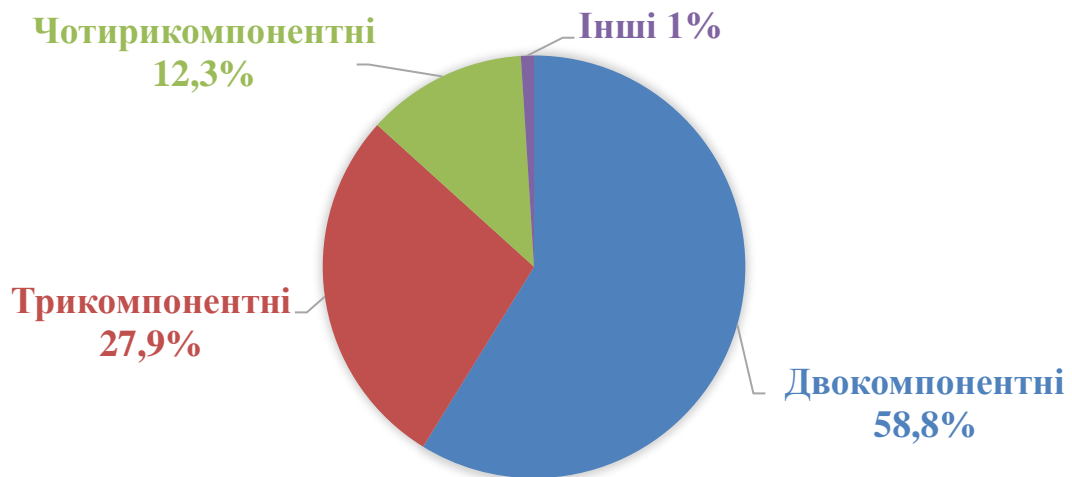
ЧАСТОТНІСТЬ УЖИВАННЯ СУФІКСІВ В
АНГЛОМОВНІЙ СФЕРІ ДИЗАЙНУ

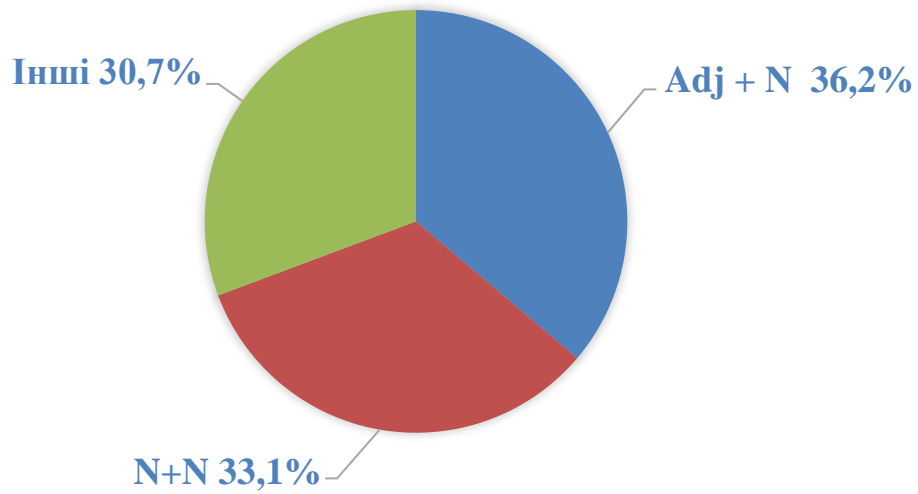
ЧАСТОТНІСТЬ УЖИВАННЯ ПРЕФІКСІВ В АНГЛОМОВНІЙ СФЕРІ ДИЗАЙНУ

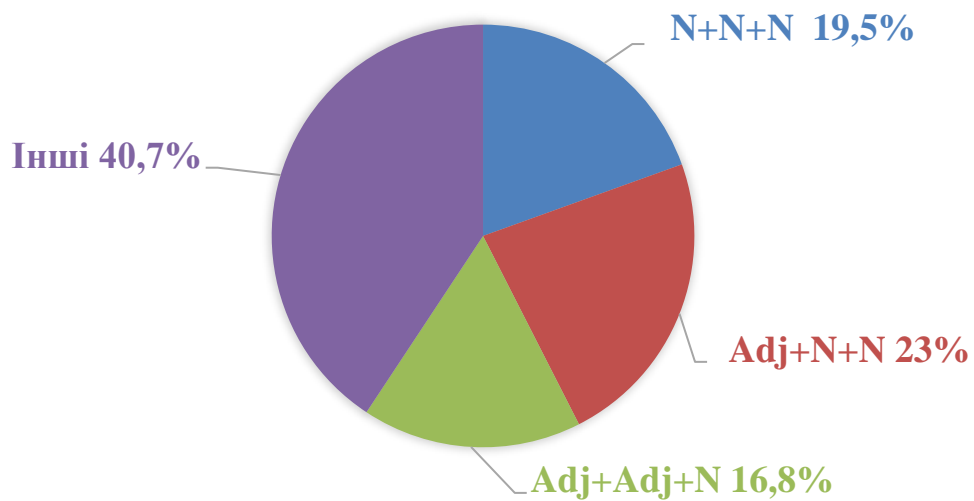
БАГАТОКОМПОНЕНТНІ ТЕРМІНОСПОЛУЧЕННЯ

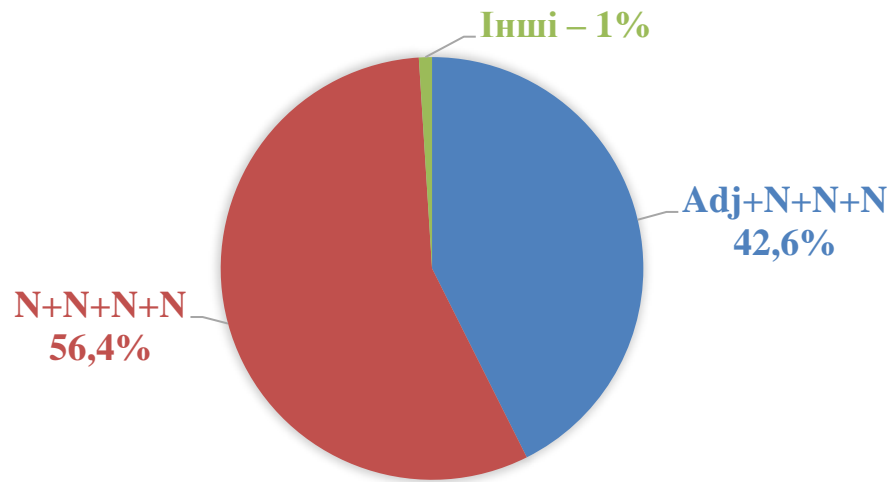
ДВОКОМПОНЕНТНІ АНГЛОМОВНІ ТЕРМІНИ ДИЗАЙНУ

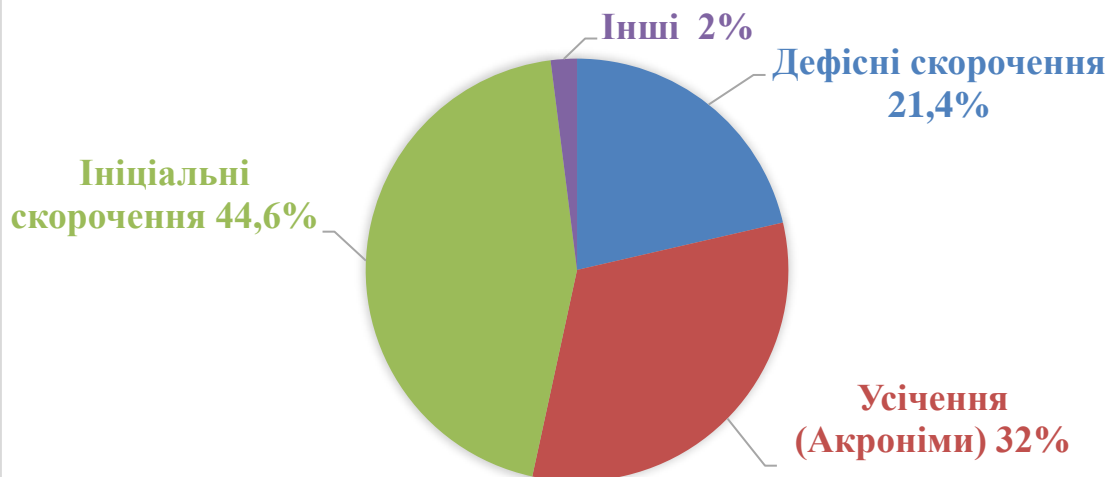
ТРИКОМПОНЕНТНІ АНГЛОМОВНІ ТЕРМІНИ ДИЗАЙНУ

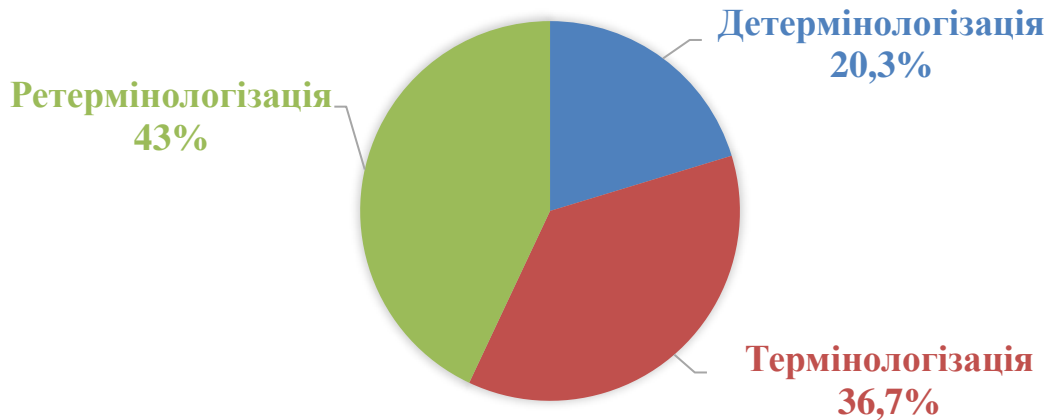
ЧОТИРИКОМПОНЕНТНІ АНГЛОМОВНІ ТЕРМІНИ ДИЗАЙНУ

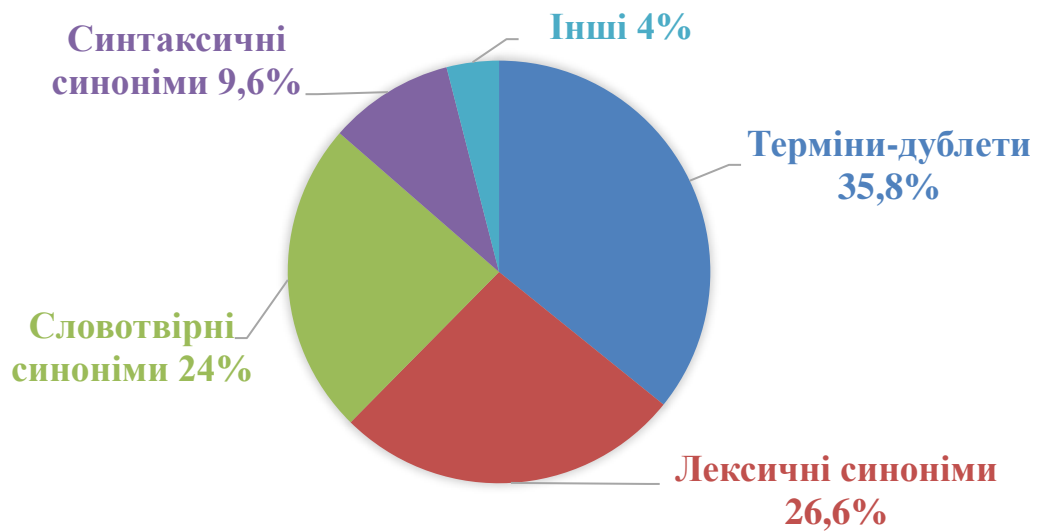
ВИДИ СКОРОЧЕНЬ В АНГЛОМОВНІЙ СФЕРІ ДИЗАЙНУ

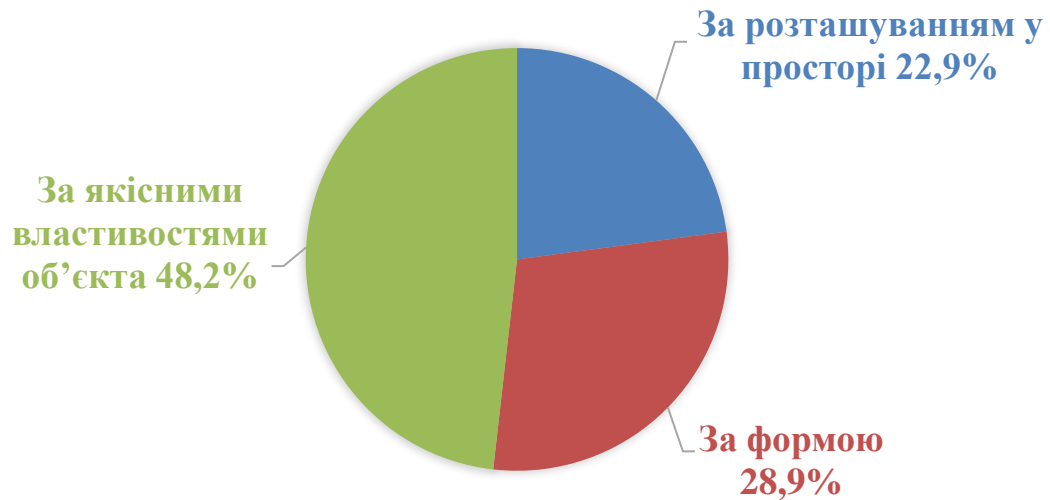
СЕМАНТИЧНІ ПРОЦЕСИ В АНГЛОМОВНІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ СФЕРИ ДИЗАЙНУ

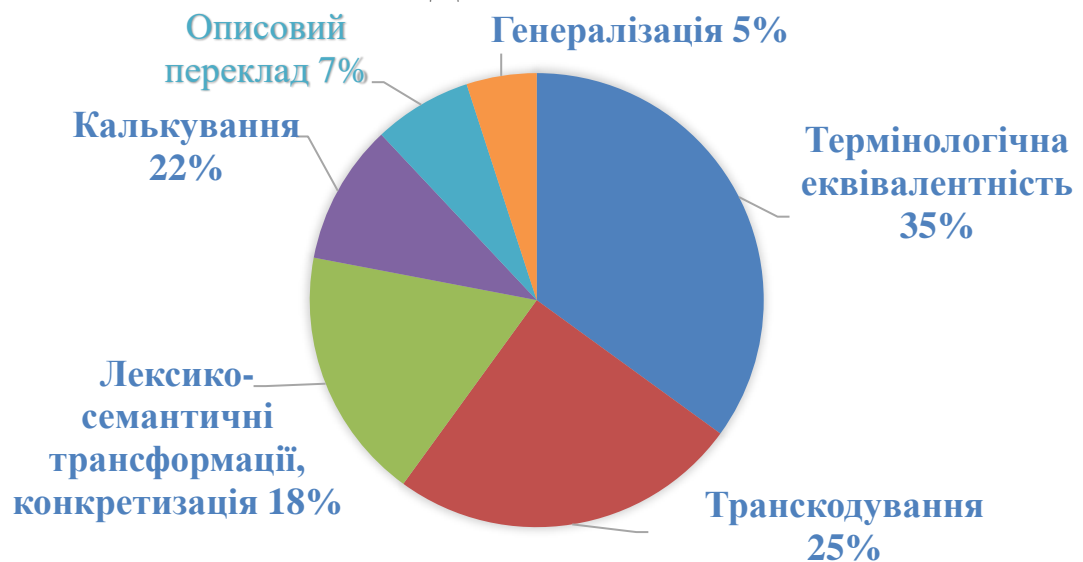
ВИДИ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ СИНОНІМІЇ В ТЕРМІНОЛОГІЇ ДИЗАЙНУ

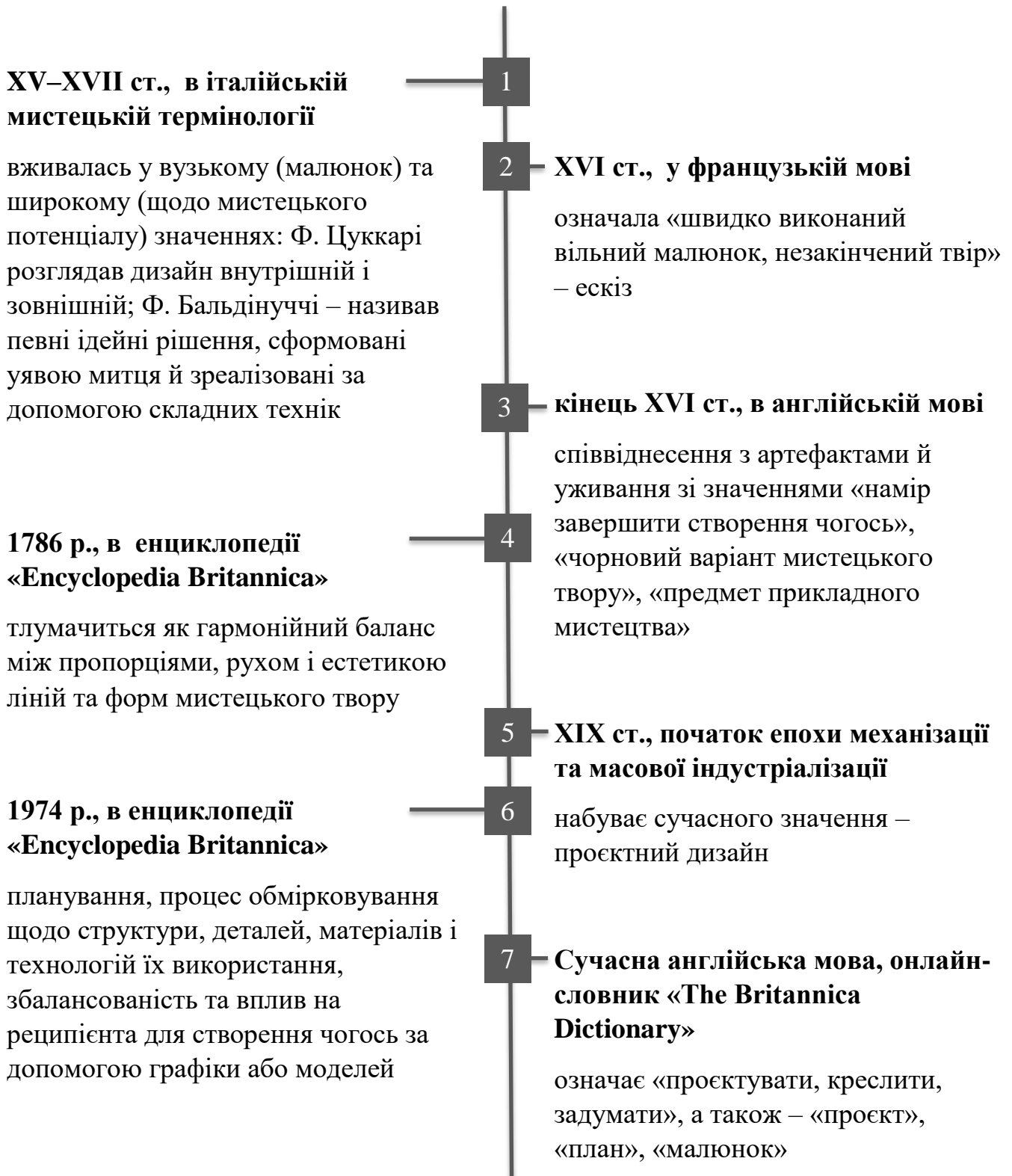
ВИДИ ТЕРМІНІВ-АНТОНІМІВ У ТЕРМІНОЛОГІЇ ДИЗАЙНУ

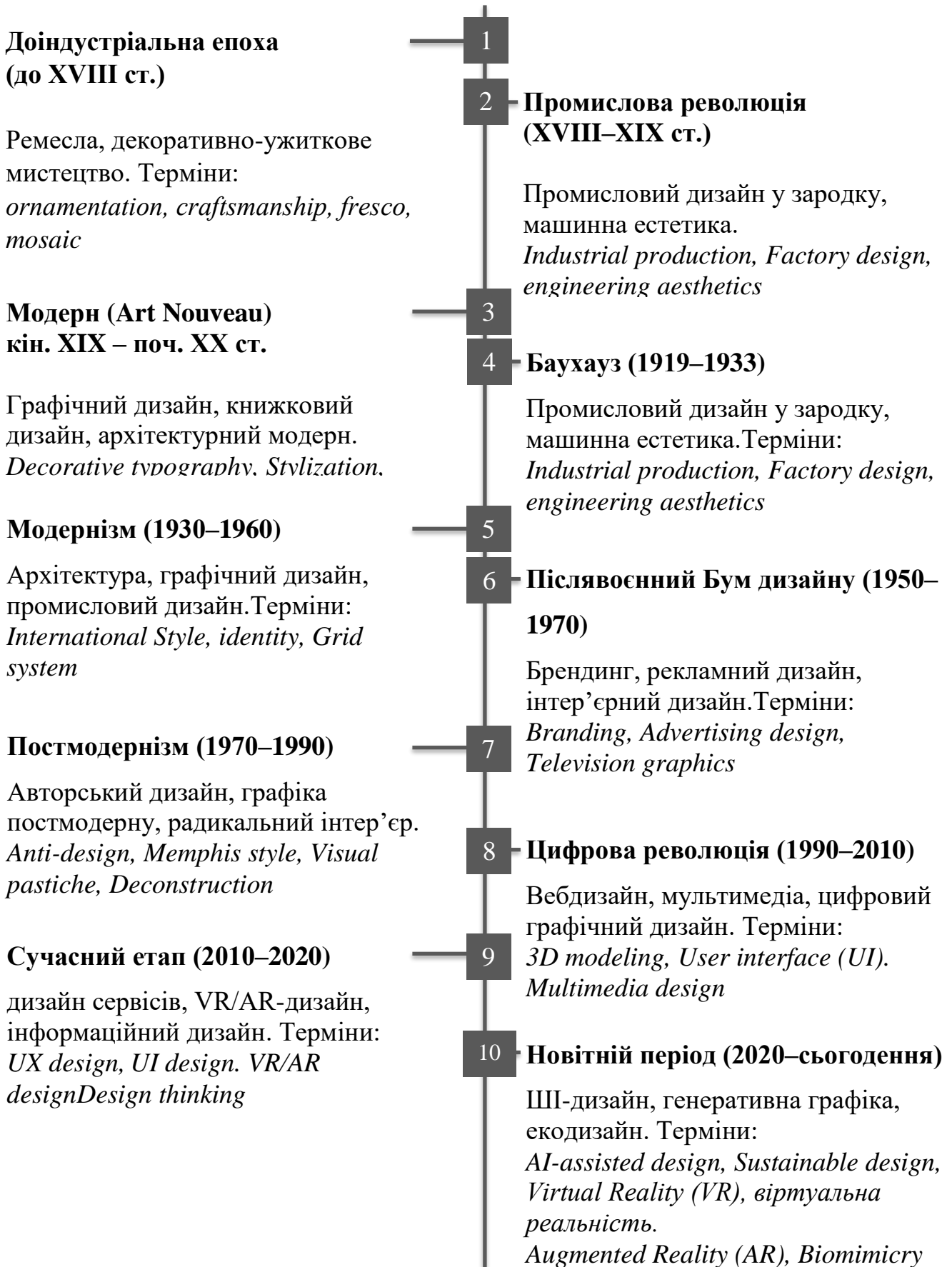
МЕТОДИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ ДИЗАЙНУ

Основні аспекти з історії розвитку лексеми «design»

Історія розвитку дизайну

Додаток Е

Публікації

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ТИЖДЕНЬ НАУКИ-2025
Гуманітарний факультет

Збірник тез доповідей щорічної
науково-практичної конференції серед студентів, викладачів, науковців,
молодих учених і аспірантів
14–18 квітня 2025 року

Електронне видання на DVD-ROM

Запоріжжя • НУ «Запорізька політехніка» • 2025

<i>Підгорна А. Б., Касала М. С.</i>	
Поняття еквівалентності та адекватності перекладу	76
<i>Підгорна А. Б., Куценко Д. О.</i>	
Науковий та художній функціональні стилі: ключові відмінності	78
<i>Підгорна А. Б., Лимар А. О.</i>	
Науковий та офіційно-діловий функціональні стилі: схожості та відмінності.....	81
<i>Підгорна А. Б., Наконечна М. В.</i>	
Усний переклад: специфіка, норми поведінки, етика та добросесність	84
<i>Підгорна А. Б., Сацюк Б. С.</i>	
Скорочення та аббревіатури: види і специфіка використання в науково-технічних текстах.....	85
<i>Підгорна А. Б., Синицина Є. Є.</i>	
Жанрово-стилістичні ознаки технічної реклами: структурні та графічні особливості.....	87
<i>Підгорна А. Б., Улянченко Н. У.</i>	
Відмінності усного наукового мовлення від писемного	89
<i>Кузнєцова І. В., Куратченко К. Я.</i>	
Еволюція сучасної військової термінології.....	91
<i>Кузнєцова І. В., Животченко О. М.</i>	
Щодо етимології слова «кібербезпека»	94
<i>Кузнєцова І. В., Полковникова С. М.</i>	
До проблеми тлумачення поняття «дизайн»	97
<i>Костенко Г. М., Кіресва Д. О.</i>	
Переклад літературних текстів як самостійна художня робота перекладача	99
<i>Костенко Г. М., Підгорна Т. Ю.</i>	
Комунікація у сфері блокчейн технологій.....	101

УДК 122:7.012

Кузнєцова І. В.¹, Полковникова С. М.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФз-314м НУ «Запорізька політехніка»

ДО ПРОБЛЕМИ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДИЗАЙН»

Сучасна термінологія дизайну пройшла досить тривалий і складний шлях розвитку. Зокрема, лексема DESIGN, як вважають дослідники, з латині (*dēsīgnātus*) через французьку «*dessin*», де функціонувала зі значенням незакінчений малюнок, позначати, описувати, була запозичена до англійської мови, де вже в XVI ст. позначала кінцевий вигляд креслення (нарису) для твору, включаючи водночас й предмети прикладного мистецтва, і згодом, значно розширивши семантичні межі, стала вживатися відповідно до суспільного запиту (період світової індустріальної революції (друга половина XVIII – початок XX ст.)) на позначення будь-якого процесу розробки чогось нового. Так із побутування в середовищі зображувального мистецтва лексема потрапляє у сферу промислову, яка розвивається швидкими темпами й потребує найменування нових продуктів, явищ, технологій тощо.

У XX ст. лексема DESIGN потрапляє в професійну й навчально-наукову сферу, оскільки стає основою для утворення назв професій, навчальних дисциплін та об'єктом дискурсивних студій. До вивчення суті поняття «дизайн» як наукової категорії зверталися такі дослідники, як Ю. Грабовенко, В. Даниленко, А. Дмитрук, Ч. Доулен, С. Зенкевич, Л. Кауфман, Л. Кулеєва, К. Ледсомта, Т. Малдонадо, В. Михайленко, Т. Шевчук ін.

Нині в наукових колах поняття «дизайн» розглядається в різних аспектах. Зокрема Н. Глухих тлумачить дизайн як «вид діяльності, пов'язаний з проектуванням предметного світу» [1, с. 146]; схожої думки дотримується В. Даниленко: «Дизайн – вид діяльності, що пов'язаний із проектуванням предметного світу. Метою цієї діяльності є формування гармонійного предметного середовища, яке задовольняє потреби людини [2, с. 49]; Т. Шостачук, Н. Колесник подають в авторському термінологічному словнику визначення, прийняте в 1964 р. міжнародним семінаром з дизайнерської освіти у м. Брюгге: «Дизайн – це творча діяльність, метою якої є визначення формальних якостей промислових виробів. Ці якості включають і зовнішні риси виробу, але головним чином ті структурні й функціональні взаємозв'язки, які перетворюють виріб у єдине ціле як з точки зору споживача, так і з точки зору виробника» [3, с. 11]; А. Холл розглядає дизайн як сполучну ланку між людськими ідеями, етикою та естетикою, підміну природного світу штучним за допомогою засобів виробництва [4]. Дизайн як результат творчої діяльності трактують В. Глазичев, А. Москаєва, С. Зенкевич, Т. Малдонадо визначає дизайн як творчу активність, мета якої – покращувати зовнішній вигляд об'єктів, виготовлених промисловістю [5]. Тож, спираючись на згадані вище

прикладі, дійшли висновку, що дослідники насамперед розглядають поняття дизайн як творчу проектно-художню діяльність, результатом якої є формування гармонійного предметного середовища, що задовольняє матеріальні та духовні прагнення людини. У визначеннях відображається зміст поняття «дизайн», проте жодне із них не є абсолютно вичерпне, а репрезентує різні концепції дизайну, в основі котрих художньо-проектна діяльність стосовно тих чи тих об'єктів.

Лексема DESIGN є основою для творення як наукової поняттєвої методологічної бази (*Design thinking* (дизайн-мислення), *Design concept* (дизайн-концепція), *Design education* (дизайн-освіта), так і фахової термінології (зокрема назв різних напрямів сфери дизайну, як-от: *Media Design* (медіадизайн), *Advertising Design* (рекламний дизайн), *Ecological design* (екодизайн), *Graphic design* (графічний дизайн), *Environmental design* (дизайн середовища), *Ergonomic design* (ергодизайн), *Production design* (виробничий дизайн), *Universal design* (універсальний дизайн) тощо).

Отже, у сучасній науковій мові поняття «дизайн» уживається насамперед із таким основним значенням: проектна художньо-творча діяльність, що направлена на розроблення елементів предметно-просторового середовища, виготовлених засобами виробництва, з високими споживчими властивостями й естетичними якостями. Лексема DESIGN є продуктивною основою для творення наукових понять та найменувань на позначення явищ, предметів, напрямів, що з'являються у зв'язку з активним розвитком новітніх технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Глухих Н. А. Модельер или дизайнер? [Текст] / Н. А. Глухих // Вісник Харк. державної академії дизайну і мистецтв. – 2005. – № 1. – С. 145–148.
2. Даниленко В. Я. Дизайн : підручник для студ. ВНЗ, які навчаються за спец. «Дизайн» [Текст] / В. Я. Даниленко. – Харків : Вид-во Харківської державної академії дизайну і мистецтв, 2003. – 320 с.
3. Шостачук Т. В. Словник основних дизайн-термінів [Текст] / Т. В. Шостачук, Н. Є. Колесник. – Житомир : Вид-во «ТОВ-505», 2022. – 48 с.
4. Maldonado T. Disegno industriale: un riesame. [Testo] / T. Maldonado. – Milano : Feltrinelli, 2013. – 128 p.
5. Hall A. G. Models & Mathematics: The Effect of Design on Theory in Engineering [Text] / A. G. Hall // Engineering Education, increasing student participation : proceedings conference held at Sheffield Hallam University, Sheffield, England, 12–14 September 1994 / ed. by Alan J. Smith. – Sheffield : Sheffield Hallam University, 1994. – 142 p.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗАКАРПАТСЬКІ ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

Випуск 41
Том 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

РОЗДІЛ 3**РОМАНСЬКІ МОВИ**

Мойсюк В.А., Середенко В.В. ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФРАНКОМОВНОГО ДИПЛОМАТИЧНОГО ДИСКУРСУ.....	138
Телкова О.В., Шепченко К.О. РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ІСПАНСЬКОМОВНОЇ БУДІВЕЛЬНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ: ШЛЯХИ УНІФІКАЦІЇ ТА ЛЕКСИЧНІ РОЗБІЖНОСТІ.....	144

РОЗДІЛ 4**ТЮРКСЬКІ МОВИ**

Пілик В.В. ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ УСТАЛЕНИХ МОВНИХ ФОРМУЛ У СУЧАСНІЙ ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ.....	150
---	-----

РОЗДІЛ 5**МОВИ НАРОДІВ АЗІЇ, АФРИКИ, АБОРИГЕННИХ НАРОДІВ АМЕРИКИ ТА АВСТРАЛІЇ**

Костанда І.О. КОГНІТИВНА МАТРИЦЯ ВІЙНИ В КИТАЙСЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ КАНОНАХ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ВІД ФІКСАЦІЇ ПРАВИЛА ДО ІНСЦЕНІЗАЦІЇ ДІЇ.....	156
Медведєва К.А. ЧИТАННЯ ЯПОНСЬКОЮ МОВОЮ: ПСИХОЛІНГВІСТИКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА ВИКЛАДАННЯ.....	171
Осьмачко О.С. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНФУЦІАНСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ ВЛАДИ ЯК МОРАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	179

РОЗДІЛ 6**ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО**

Вушко О.А. INTERNATIONAL ECONOMIC LAW DISCOURSE IN ENGLISH AND SPANISH: A SHORT OVERVIEW.....	185
Жалко Д.Д. ВЗАЄМОДІЯ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ ТА ІНТЕРДИСКУРСИВНОСТІ В СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ХУДОЖНИХ ТВОРАХ.....	189
Кузнецова І.В., Миронюк Л.В., Полковникова С.М. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ДИЗАЙНУ.....	197
Остапенко М.П. ЕПОНІМИ У НАЙМЕНУВАННЯХ НОВОВІДКРИТИХ ВИДІВ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ T.L. ERWIN, 2002).....	204
Патріарх В.О. ПОЕТИКА ОНІМІВ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ПОХОДЖЕННЯ У РОМАНІ Е. ГЕМІНГВЕЯ «FOR WHOM THE BELL TOLLS».....	211
Потапова І.М., Орлов В.В. НЕОБХІДНІ НАВИЧКИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ГУМАНІТАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ, ЯКІ ПРАГНУТЬ ЗДОБУТИ МЕДІАГРАМОТНІСТЬ.....	217
Тарасенко К.В., Мацегора І.І. СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ МОВНИХ ЗАСОБІВ В ПОЛЬСЬКИХ ПІСНЯХ ПЕРІОДУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	221

РОЗДІЛ 7**ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО**

Гладуш Н.Ф., Дячок Н.В., Бровко К.А., Курнилович М.О. ЛІНГВОКУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ У ПЕРЕКЛАДІ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ЧИТАЧА.....	227
Купчишина Ю.А. АНАЛІЗ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ МАРКЕРІВ АНГЛОМОВНИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ У КОНТЕКСТІ МІЖМОВНОЇ ТРАНСЛЯЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ВІЛЬНЮСЬКОГО КОМЮНІКЕ НАТО).....	237
Kucherenko M.V. TRANSLATING COMPLEX NOUN PHRASES IN THE CONTEXT OF CIVIL PROTECTION: LEXICAL AND GRAMMATICAL CONSIDERATIONS.....	242
Мищенко А.І. ГАРМОНІЗОВАНА ТЕРМІНОЛОГІЧНА РОБОТА ЯК СТРАТЕГІЧНА СКЛАДОВА ЧАСТИНА МІЖНАРОДНОГО ВІЙСЬКОВОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ЗАГАРБНИЦЬКОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ.....	246

УДК 811.111'276.6:7.012 (091)
DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.41.1.31>

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ДИЗАЙНУ

HISTORY OF THE DEVELOPMENT OF ENGLISH TERMINOLOGY IN THE FIELD OF DESIGN

Кузнецова І.В.,

orcid.org/0000-0003-2741-5428

кандидат філологічних наук,

*доцент кафедри іноземної філології та перекладу
Національного університету «Запорізька політехніка»*

Миронюк Л.В.,

orcid.org/0000-0001-8356-4431

*старший викладач кафедри українознавства та загальної мовної підготовки
Національного університету «Запорізька політехніка»*

Полковникова С.М.,

orcid.org/0009-0008-1716-7372

магістрантка

Національного університету «Запорізька політехніка»

У статті розглядається проблема еволюції англomовної термінології сфери дизайну. Вважається, що зародження та формування англomовної термінології сфери дизайну безпосередньо пов'язані з історією й становленням галузей дизайну та розбудовою науково-технічної термінології англійської мови загалом, і складає невід'ємну її частину. Аналізується термінологія дизайну в контексті основних періодів еволюції дизайну. Розглядається походження терміна «дизайн» та специфіка його функціонування у сучасній терміносистемі дизайну. Визначено базові терміни основних напрямів (графічний дизайн, промисловий дизайн, дизайн навколишнього середовища) сучасної терміносистеми дизайну. Англomовна термінологія сфери дизайну має тривалу історію і становить цілісну систему мовних одиниць, серед яких розрізняємо власне дизайнерські найменування та номінативні елементи з інших споріднених галузей, зокрема сфери типографії, архітектури, мистецтва. Доведено, що англomовна терміносистема сфери дизайну побудована за гетерогенною моделлю, тобто є результатом взаємодії кількох галузей людського знання, що є причиною появи великої кількості міжгалузевих термінів. Однією з особливостей сучасної термінології дизайну є інтеграційність та продуктивність, що зумовлено специфікою розвитку галузі. Зазначається, що поповнення термінології дизайну відбувається водночас із розвитком науково-технічної думки і, як наслідок, появою нових технологій. Доведено, що з'ясування загальних і специфічних закономірностей організації терміносистеми дизайну на різних етапах становлення, аналіз процесів творення термінів, дослідження їхнього складу з погляду походження допоможе при впорядкуванні всієї терміносистеми, її стандартизації, дозволить прогнозувати тенденції у розвитку.

Ключові слова: лексема «дизайн», термін, термінологія сфери дизайну, терміносистема, галузеві напрями дизайну.

The article examines the evolution problem of the English-language terminology in the field of design. It is considered that the emergence and development of English design terminology are directly connected with the history and formation of design disciplines and the development of English scientific and technical terminology in general, it forms an integral part. The terminology of design is analyzed in the context of the main periods in design evolution. In the modern design terminological system the origin of the term «design» and the specifics of its functioning are considered. The basic terms of the main areas (graphic design, industrial design, environmental design) of the contemporary design terminological system are defined.

English-language design terminology has a long history and represents a coherent system of linguistic units to include both purely design-specific terms and nominative elements borrowed from related fields, such as typography, architecture and art. It is proven that the English-language design terminological system is structured according to a heterogeneous model, meaning it is the result of the interaction of several areas in human knowledge to explain the emergence of a significant number for interdisciplinary terms. One of the features in modern design terminology is its integrative and productive nature, which is due to the specifics of the field development. It is noted that the expansion of design terminology occurs simultaneously with the development of scientific and technical thought and, consequently, the emergence of new technologies. It is demonstrated that identifying the general and specific patterns of organizing the design terminological system at different stages of its development, analyzing the processes of term formation, and studying their composition in terms of origin will help organize and standardize the entire terminological system and allow for forecasting trends in its further development.

Key words: lexeme «design», term, design terminology, terminological system, periods of design evolution, industry-specific directions.

Постановка проблеми. Наукові студії галузевих термінологій є надзвичайно актуальними в сучасній лінгвістиці, оскільки жвавий розвиток

різних напрямків суспільного господарювання сприяє утворенню термінологічних одиниць, котрі, як відомо, складають підґрунтя фахового мов-

лення і потребують докладного поліаспектного дослідження. Зародження та формування англійської термінології сфери дизайну безпосередньо пов'язані з історією її становлення галузей дизайну (графічний дизайн, промисловий дизайн, дизайн навколишнього середовища тощо) та розбудовою науково-технічної термінології англійської мови загалом, складаючи невід'ємну її частину. Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблеми вивчення екстралінгвальних чинників термінології сфери дизайну зверталися О. Бойчук, А. Наконечна, М. Станкевич, Т. Браун, Р. Шмагало та ін.; специфіку формування її термінологічних систем у різних мовах розглядали В. Голобородько, О. Гурко, А. Король, Я. Мар'янюк, І. Кузнєцова, І. та Ю. Ментинські та ін. Так Н. Сергєєва, вивчаючи тематичні пласти лексики, зокрема «найменування окремих галузей дизайну і напрямків дизайнерської діяльності, найменування дизайнерських професій, найменування основних об'єктів дизайнерського проектування, найменування основних етапів дизайнерського проектування/розробки...» [1, с. 237], слушно зауважує, що терміни, репрезентують специфіку кожного з них і складають основу метамови дизайну. С. Прищенко й Е. Базилюк, досліджуючи термінологію дизайну з погляду ретроперспективи та сучасного тлумачення, наголошують, що «дизайн-продукт завжди зумовлений сукупністю потреб, цінностей і норм конкретного історичного періоду [2, с. 198], а також відзначають специфіку вживання окремих термінів (художнє проектування, художнє конструювання, проєктний образ тощо) у контексті короткого огляду двох великих етапів еволюції дизайну – «канонічний, ремісничий (протодизайн) і проєктний, який поступово розпочався у XIX ст. і набув свого максимального вияву на початку XX ст. у Німеччині – найбільш промислово розвиненій країні на той час» [2, с. 199]. Дослідниці, здійснивши компаративний аналіз тлумачення англійською та українською мовами базових терміноодиниць сфери дизайну (Design – дизайн, Design thinking – дизайн-мислення, Design concept – дизайн-концепція тощо), відзначили, що визначення майже збігаються, «оскільки на теоретичному рівні сучасний дизайн в Україні не відстає від зарубіжних концепцій» [2, с. 203]. Н. С. Вергунова, С. В. Вергунов проаналізували джерела походження термінів «промисловий дизайн», «предметний дизайн» та особливості їх семантики й функціонування у сучасній проєктній діяльності [3]. Тож у науковому просторі трапляються поодинокі лінгвістичні розвідки, що торкаються питань еволюції

певних термінів сфери дизайну, проте цілісного наукового дослідження англійської термінології сфери дизайну наразі ще немає. Вивчення загальних і специфічних закономірностей організації терміносистеми сфери дизайну на різних етапах становлення, аналіз процесів творення термінів, дослідження їхнього складу з погляду походження наразі є актуальним і стане в пригоді для впорядкування всієї терміносистеми, її стандартизації, дозволить прогнозувати тенденції у розвитку.

Постановка завдання. Метою статті є спроба вивчення специфіки виникнення й розвитку англійської термінології сфери дизайну. Відповідно до поставленої мети передбачено виконати такі завдання: проаналізувати ключові тенденції термінування в контексті основних еволюційних етапів дизайну – ремісничого і проєктного; з'ясувати походження та функціонування терміна «design» (дизайн), визначити базові терміни сучасної англійської терміносистеми дизайну.

Вклад основного матеріалу. У сучасних умовах розвитку креативних індустрій та розширення меж міждисциплінарних досліджень поняття «дизайн» набуло особливої актуальності та багатомірності. Незважаючи на широке використання терміна у професійному й побутовому дискурсі, його семантика не є сталою та однозначною, адже ґрунтується на багатовікових історичних, культурних і соціальних передумовах. Дослідження етимології та семантичної еволюції ключових лексем у фаховій термінології дозволяє краще зрозуміти специфіку їх використання в різних історичних контекстах і прослідкувати зміну акцентів у значенні залежно від соціально-економічних умов. Зокрема, простеження генеалогії терміна «design» сприяє виявленню закономірностей розвитку фахової лексики та розкриває глибинний взаємозв'язок між мовою й культурою певної епохи.

Як відомо, поняття «дизайн» дослідники пов'язують із виготовленням артефактів кінця XVI ст., а сучасний дизайн найчастіше співвідносять із початком епохи механізації та масової індустріалізації XIX ст., яка збігається з «ранньо-модерним» періодом західноєвропейської історії. У сучасній англійській мові лексема «design» активно вживана і функціонує зі значеннями «проєктувати, креслити, задумати», а також – «проєкт, план, малюнок» [4]. Цікаво, що латинське слово «desegno» зі значенням чернетка/схема репрезентованого твору було запозичене до італійської, французької та англійської мов: «Designara (Latin)→disignrn, (Italian)→disegno,

(Italian)→dessein, (French)→design (English)» [5, с. 2], – де набуло нових семантичних відтінків. Зокрема, дослідники стверджують, що в італійській мистецькій термінології XV–XVI століття лексема «disegno» мала як вузьке (малюнок), так і широке (уживалась стосовно творчого потенціалу митця) значення. Згідно з цим, архітектор, художник та мистецтвознавець Вазарі (Vasari, 1511–1574) словом «дизайн» називає будь-які мистецькі твори. [5, с. 2]. У XVI ст. лексема «дизайн» в англійській мові побутувала з такими значеннями, як «план завершити створення чогось», «чорновий варіант мистецького твору», «предмет прикладного мистецтва», а у французькій – зі значенням «швидко виконаний вільний малюнок, незакінчений твір» [5, с. 2–3]. До семантичної еволюції поняття «дизайн» причетні й італійські художники-теоретики XVI–XVII ст. Зокрема, у книзі «Ідеї скульптурів, живописців та архітектурів» («Concepts of Sculpture, Painting and Architecture», 1607) Ф. Цуккарі (Zuccaro, близько 1540–1609) пропонував розрізнати внутрішній та зовнішній дизайн, а Ф. Бальдінуччі (Baldinucci, приблизно 1624–1669), ґрунтуючись на широкому глумаченні слова «дизайн», називав ним певні ідейні рішення, сформовані уявою митця й зреалізовані за допомогою складних технік, зазначаючи, що він також має вплив на макет, композицію рядків та шари освітлення твору [5, с. 2–3]. Тож в епоху Середньовіччя лексема «дизайн» в англійській мові функціонувала зі значеннями такими, як малювання, творчість, чернетка мистецького твору (ескіз), предмет прикладного мистецтва; уживалась безпосередньо для назв ремісничих та мистецьких понять. Підґрунтям для їх формування слугували насамперед установлені традиції облаштування побуту в первісному суспільстві, оскільки, виготовляючи затребувані в господарстві знаряддя праці, майстри враховували не тільки їх функціональне призначення, а й естетичні властивості.

У період ремісничого дизайну, що розглядається у межах історичних епох Середньовіччя та Відродження, техніка й мистецтво були органічно поєднані, адже зазвичай усі речі виготовлялися вручну. Так до термінів цього періоду відносять назви об'єктів та їх властивостей, наприклад: ring (обручка) → давньоанглійське hring – «металеве кільце, особливо з дорогоцінного металу для носіння на пальці як прикраса, також частина кольчуги; будь-що кругле», bracelet (браслет) – «декоративне кільце або ланцюжок із застібкою для зап'ястя» (сер. XV ст.) → давньофранцузьке bracelet (XIV ст.) → латинське brachiale «нару-

кавна пов'язка»; necklace (намисто) – «гнучка прикраса, що носить на шії», 1580-ті роки, від іменників neck + lace; earring від давньоанглійського earspinl (сережка) – «кільце або інша прикраса, з дорогоцінним камінням або без нього, що носить у вусі»; accessory (аксесуар) – «допоміжні деталі в композиції» → латинського accessorius (сер. XVI ст.); symmetry (симетрія) – «співвідношення частин, пропорція» (сер. XVI ст.) від французького symétric → латинського symmetria; назви процесів та явищ: emboss (тиснення) – «прикрашати рельєфною обробкою», (кін. XIV ст.) від давньофранцузького embosser; shaping (формування) – «створювати, моделювати, формувати» → середньоанглійське shapen → давньоанглійське scapan; soldering (паяння) – «закріплювати на місці або лагодити паянням, об'єднувати металевим скріпленням» (XV ст.) → середньоанглійське souden, sowden (середина XIV ст.); назви матеріалів: silver, (срібло) – «білий метал, цінується за свій блиск і ковкість» → давньоанглійське seolfor → мерсійське sylfur, давньосаксонське silvbar; copper (мідь) – «металевий елемент червоного кольору характеризується міцністю, ковкістю, електропровідністю» → давньоанглійське corer → протогерманське kurar → латинське cuprum; спеціальні назви: furniture (фурнітура) – «стілці, столи тощо; домашнє приладдя; необхідні або декоративні в житловому приміщенні речі» від французького fourniture (кін. XVI ст.) interior (інтер'єр) – зі значенням «відносно замкнений та організований у функціонально-естетичному плані простір в середині будівлі» від латинського interior (XVII ст.) тощо [4].

Тож серед названих прикладів бачимо як питомо англійську лексику, так і численні запозичення з латинської, французької, італійської та інших мов, що ілюструє активні процеси міжмовної взаємодії в термінології дизайну. Наприклад, слово pattern (візерунок, шаблон) увійшло до активного вжитку саме у зв'язку з ремісничими та виробничими процесами й у пізніший період набуло ширшого значення у контексті серійного виготовлення виробів.

Зі зростанням масштабів виробництва та розвитком індустріалізації гармонія технічного й естетичного у виготовленні виробу стала досягатися завдяки художньому проєктуванню. Саме з його розвитком в історії дизайну й пов'язують наступний етап – проєктний, який відзначився переосмисленням ролі дизайнера та формуванням нових професійних стандартів та появою таких понять, як prototype (прототип), layout

(макет, компоновання), draft (ескіз, чорновий проєкт), blueprint (технічний кресленик) тощо. Наприклад, поняття prototуре почало вживатися не лише у технічних галузях, а й у дизайні для позначення початкової версії продукту, що тестується перед серійним виробництвом. Слово layout використовуватися у видавничій справі й графічному дизайні для опису організації елементів на сторінці або носії. Такі терміни відображають прагнення до стандартизації та багаторазового тиражування, що стало можливим лише за умов масового виробництва.

В епоху світової індустріальної революції (друга пол. XVIII ст. – початок XX ст.) семантика лексеми «дизайн» розширюється, еволюціонує відповідно до соціальних потреб, до планування з прагматичною метою. Так у Британській енциклопедії (Encyclopedia Britannica) 1786 р. лексема «дизайн» пояснюється як гармонійний баланс між пропорціями, рухом і естетикою лінії та форми твору мистецтва, а 1974 – як планування, процес обмірковування щодо структури, деталей, матеріалів та технологій їх використання, збалансованість і вплив на реципієнта для створення чогось за допомогою графіки або моделей, але до його цілісної комплектації [5, с. 34]. Очевидно, спочатку пропонувалось тлумачення семи «дизайн», що базувалось на знанні композиційних складників, а потім – плануванні та пропозиції, тобто використанні матеріалів і технологій виробництва задля створення ефективного завершеного продукту.

Дизайн, вважає Е. Корте-Реаль, пов'язаний із мистецтвом (як проєктне малювання), заклав підґрунтя нинішнього використання цього слова, а також на підставі тлумачень, поданих у трьох словниках англійської мови XVI–XVIII ст., доводить домінування в понятті «дизайн» семантичного значення проєктне креслення, що репрезентує інтелектуальну діяльність, як у сучасному терміні, а не ремісничу, і заперечує твердження К. Фрідмана про її походження з традиції декоративно-прикладного мистецтва [6]. Дослідник стверджує, що саме слово «Design» було обрано для називання процесів розвитку різних типів знань, котрі зародилися на межі між естетичним сприйняттям та етичною корисністю. Основою для їх продукування, стали переважно візуальні об'єкти як результат процесу, що ґрунтується на лінійності. Іноді їх називали drawings, іноді – sketches (the Vasarian «schizzi»), diagrams, schemes and schemata, іноді sometimes framed by geometry, а іноді ці сконструйовані образи були способом, який Дж. Ватсон характеризував як «відобра-

ження форми в просторі» (Dunlap 1834, Chapter 1, introductory, John Watson). Е. Корте-Реаль вважає, що лексема «Design» також вживалася на позначення, як і нині, назви академічної навчальної дисципліни і професійної діяльності, підґрунтям яких є процес конструювання образів задля створення нового типу об'єктів (здебільшого ужиткових) у просторі та як способу зміни середовища [6].

Так, поряд із основним терміном design у сфері фахового проєктування закріпилися й інші лексеми, що деталізують різні етапи створення об'єкта або графічного образу: rendering (опрацювання й візуалізація готової моделі або концепту); prototуре (прототип, експериментальний зразок); concept art (художня візуалізація ідеї); model (макет чи об'ємна конструкція); framework (каркас або структурна схема, що задає просторові межі) тощо. Такий перелік показує, як навколо ключового поняття design сформувалася група термінів, які детально описують кожен етап – від ескізу й креслення до готового макету, що особливо важливо у сучасній дизайнерській освіті й професійній практиці.

Відповідно до суспільних, політичних і економічних обставин тогочасного життя відбувався й розвиток художньо-промислової освіти. Урядова школа дизайну, заснована 1837 р., стала базою для створення Музею Вікторії та Альберта і Королівського коледжу мистецтв в Англії; вона пов'язує Вікторіанську епоху з народженням дизайну як професії, і є об'єктом досліджень у контексті студій з історії дизайну. Як навчальна дисципліна і професія дизайн донині є «курсом дій», заснованим на конструюванні образів для відображення просторових форм задля «зміни ситуацій». Під час переходу від Disegno та Dessine простежується розвиток суто інтелектуальної діяльності, у результаті якої з'явилися новий тип об'єктів, нова професія та нові інституції [6]. Цей етап закріпив у професійній лексиці такі слова, як draft (ескіз), blueprint (кресленик), plan (план), layout (компоновання), rendering (візуалізація) та mockup (макет) – як відображення різних стадій і результатів дизайнерського процесу.

Наприкінці XIX століття в Англії виник рух мистецтв і ремесел, головними натхненниками якого стали В. Морріс, Дж. Раскін. Вони виступали проти безликого виробництва і закликали враховувати під час оформлення виробів естетичну та художню цінність. У 1919 році в Німеччині відкрилась перша школа дизайнерської освіти Bauhaus. Тоді ж з'явилися затребувані на ринку праці сертифіковані конструктори

з різних спеціалізацій промислового виробництва. Усе це загалом сприяло формуванню галузевої термінології дизайну. Саме тоді, у XIX ст. – поч. XX ст., коли народжуються нові ідеї, форми й стилі, і виникла значна частка термінології дизайну. Більшість термінів цього періоду становлять спеціальні дизайнерські терміни, як-от: *pathos* (пафос) – «єдине емоційне, інтелектуальне й вольове устремління суб'єкта діяльності, що виражається в характері й спрямованості самої діяльності та її духовних продуктах» утворене від грецького *pathos* (I пол. XIX ст.); *entourage* (антураж) – «оточення, середовище, навколишня обстановка» від французького *entourage* (сер. XIX ст.); *fluer* (флаєр) питомою англійська лексема набуває значення «невелика листівка або рекламний листок» у кін. XIX ст.; спеціальні назви елементів ландшафтного дизайну, напр.: *aquarium* (акваріум) – «штучний басейн для утримання водних тварин, розведення декоративних рослин» від латинського *aquarius* (сер. XIX ст.); *avenue* (авеню) – «широка вулиця, обсаджена з боків деревами» від французького *avenue* (II пол. XIX ст.); спеціальні назви, серед яких є питомі англійські лексеми, наприклад: *poster* (плакат) – «рахунок, плакат; річ, що вивішується» (поч. XIX ст.), *logo* (логотип) – «простий символ або графіка, призначена для представлення чогось» (поч. XIX ст.), *accessory* (аксесуар) у значенні «невелика прикраса жіночого одягу» (поч. XIX ст.); *brand* (бренд) – «назва конкретної марки товарів» (сер. XIX ст.), а також запозичення, як от: *adaptation* (адаптація) – зі значенням «притосування пам'ятки архітектури до нового завдання, а також її добудова чи перебудова» утворено від французького *adaptation* → латинського *adaptationem* (XX ст.); *art deco* (артдеко) від скорочення французького *art décoratif*, буквально «декоративне мистецтво» (XX ст.) [4]. Очевидно, що термінологію сфери дизайну початку проєктного періоду складають терміни утворені засобами питомою англійської лексики та запозичення з французької, латинської, грецької мов.

У XX столітті формування термінологічної лексики пов'язують насамперед з потребою називання нових явищ, технологій, опису різних аспектів процесів певного спрямування. Розуміння дизайнерської термінології необхідне для спілкування у професійній сфері щодо створення візуально привабливого та ефективного дизайну. С. Приценко стверджує, що упродовж XX ст. саме промисловий дизайн став основою для появи екологічного та графічного дизайну – двох галузей дизайну, які, у свою чергу, також мають

багато спеціалізацій, проте принципи діяльності дизайнерів у межах кожної відрізняються лише специфікою об'єкта проєктування [7, с. 27].

Семантика лексеми «дизайн» у XX столітті розширюється, набуваючи нових відтінків у зв'язку із потребою забезпечення називання понять, породжених розвитком технологій та появою нових запитів і вимог до діяльності митця в епоху індустріалізації; формується широке термінологічне поле з ключовою лексемою «design» (дизайн). Наприклад, термін *Graphic design* (графічний дизайн), який став побутовати в типографічній справі для позначення нової спеціалізації, першим ужив друкар Вільям А. Двіггінс у 1922 році; а термін *Industrial design* (промисловий дизайн) обраний дизайнерською спільнотою офіційно на позначення нової художньої діяльності, її методів, результатів і системи теоретичних положень 1959 року в Стокгольмі на першому конгресі Міжнародної ради товариств промислового дизайну (*International Council of Societies of Industrial Design, ICSID*). Нині сема «дизайн», віддзеркалюючи різні аспекти багатогранного поняття, є ядром широкого термінологічного поля: *Design* (Дизайн) – *Design thinking* (дизайн-мислення), *Design concept* (дизайн-концепція), *Universal design* (універсальний дизайн), *Design education* (дизайн-освіта), *Media Design* (медіа-дизайн), *Advertising Design* (реklamний дизайн), *Outdoor ad design* (дизайн зовнішньої реклами), *Graphic design* (графічний дизайн), *Environmental design* (дизайн середовища), *Production design* (виробничий дизайн) тощо. Наприклад, серед запозичених термінів ландшафтного дизайну, як стверджує І. Кузнєцова [8, с. 39], переважають лексичні одиниці, що ввійшли до англійської мови протягом різних періодів її розвитку переважно з латинської, німецької та французької мов: зокрема з німецької мови: *bactericide* (бактерициди) – від нім. *Bakterizid*, що позначає «речовини, здатні знищувати бактерії»; з французької мови: *sideration* (сидерація) – від франц. *sidération* < лат. *sidere* «осідати, залишатися лежати» – агро-технічний прийом, що полягає у заорюванні зелених добрив тощо. Це свідчить про багатівікові міжмовні контакти та постійне оновлення професійної лексики завдяки запозиченням, що відображають як науково-технічний прогрес, так і вплив різних культурних традицій на формування термінології цієї галузі.

Сучасну термінологію дизайну лінгвісти «характеризують як інтеграційну і таку, що є типовою та продуктивною для нашого часу» [1, с. 237]. З цією думкою не пого-

дитися, адже її становлення та формування відбувалося впродовж тривалого часу й зумовлене безпосередньо специфікою розвитку галузі у світі. Нині, у XXI ст., практично кожен готовий виріб промисловості можна вважати дизайнерським рішенням. Слушною є думка С. Прищенко: «Сучасний дизайн варто розглядати як синтетичний вид професійної діяльності на стику трьох культур – технічної, інтелектуальної та художньої [7, с. 200]. Дизайн сьогодні – це й галузь індустрії, зосереджена на взаємодії між людиною («користувачем») і створеним фахівцем, який бере до уваги естетичні, функціональні, контекстуальні, культурні та суспільні запити, середовище, і водночас наукова дисципліна [9].

У наукових та професійних колах тривають дискусії щодо різних аспектів дизайну, торкаючись і проблем дефініювання основних термінів галузі. Так Дж. Соррелл, один із провідних фахівців індустрії дизайну, голова Ради дизайну Великобританії з 1994–2000 рр. і голова консультативної компанії з дизайну та ідентичності Newell and Sorrell, у книзі «Що таке дизайн? 100 дефініцій» («What is Design? 100 Definitions»), розмірковуючи про роль дизайну в житті людини, наводить 100 визначень цього поняття [10]. А в книзі «Творчий острів 2: натхненний дизайн з Великобританії» («Creative Island 2: Inspired Design from Great Britain») Дж. Соррелл відзначає надзвичайний асортимент і якість дизайну Британії сьогодні, включаючи роботи з двадцяти п'яти дизайнерських дисциплін – від архітектури та інженерії до моди та ювелірних виробів; від нових медіа та графіки до театрального та роздрібного дизайну та багато іншого [11]. Наукові дослідження спрямовуються на вивчення стильової специфіки архітектури, видів дизайнерської продукції, засобів візуального оформлення середовища тощо, сприяють формуванню фахової термінології відповідно до спеціалізацій. Відтак велика кількість міжгалузевих термінів, що виникли в результаті взаємодії різних сфер людського знання, сприяли утворенню англомовної терміносистеми дизайну за гетерогенною моделлю. У теорії дизайну дослідники традиційно виокремлюють три основні галузеві напрямки, зокрема графічний дизайн, промисловий дизайн та дизайн середовища [12, с. 49], активний розвиток котрих має безпосередній вплив на розбудову досліджуваної термінологічної системи. Зокрема, термінологія графічного дизайну, основними практичними завданнями якого є проєктування візуальних комунікацій і власне візуальної мови, збагатилася такими тер-

мінами: Motion Graphics – анімована графіка, Flat Design – плоский дизайн, UI (User Interface) Design – дизайн інтерфейсу користувача, UX (User Experience) Design – дизайн користувацького досвіду тощо. Термінологію промислового дизайну як сфери діяльності, яка займається художнім проєктуванням елементів предметного наповнення середовища проживання людини (промислові вироби, транспортні засоби), поповнили терміни, що називають насамперед сучасні технології: Additive Manufacturing (AM) – 3D-друк, Circular Design – циркулярний дизайн, Generative Design – генеративний дизайн, Human-Robot Interaction (HRI) Design – дизайн взаємодії людини з роботом тощо. Термінологію дизайну середовища як проєктно-художньої діяльності зі створення відкритих, напіввідкритих та закритих просторів репрезентують терміни: Biophilic Design – біофільний дизайн, Experience Design (XD) – дизайн досвіду, Urban Acupuncture – міська акупунктура тощо. Тож на сучасному етапі, XXI ст., у межах кожного з напрямів дизайну розвиваються нові спеціалізації, з'являються нові стилі та дизайнерські поняття, що потребують називання. Відтак термінологічна система сфери дизайну розгалужується водночас із еволюцією сучасних цифрових технологій.

Висновки. Паростки англомовної термінології сфери дизайну сягають ремісничого періоду, і пов'язані з назвами предметів побуту, технік їх виготовлення та оздоблення. Проте основні тенденції термінування пов'язують безпосередньо з розвитком функціональних спеціалізацій світової дизайнерської індустрії та наукових студій про неї, що відносять до так званого проєктного періоду. Лексема «design» (дизайн), запозичена з латинської мови, еволюціонувала, набуваючи нової семантики, і нині є ядром розгалуженого термінологічного поля. Значний масив дизайнерської термінології з'являється у другій половині XIX – початку XX століття, що зумовлено швидким розвитком нових промислових технологій та потребою комунікації в професійній сфері. Виникнення у XXI столітті новітніх спеціалізацій сфери дизайну збагатило метамову новими поняттями. Терміносистема сфери дизайну вважається інтеграційною, вона продуктивно розвивається, розгалужується, постійно збагачується новими терміноодинами завдяки появі різноманітних технологічних засобів, процесів, що продукуються науково-технічним, індустріальним поступом та стрімкою еволюцією цифрових технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сергеева Н. До питання термінології дизайну. Наукові записки. Серія Мистецтвознавство. 2019. № 1. Вип. 40. С. 234–244.
2. Прищенко С. В., Базилук Е. В. Термінологія дизайну: ретроспектива і сучасні тлумачення. Теорія та практика дизайну. Вип. 33. 2024. С. 196–205.
3. Vergunova N. S., Vergunov S. V. Objective design. Term validity. *Art and design*. 2018. №4. P. 30–39.
4. The Britannica Dictionary. Britannica : site. URL : <https://www.britannica.com/> (дата звернення: 05.06.2025).
5. Chuko C., Yang Ping-Yu A Discussion on the Changes and Progress of Design-Related Terms. *Proceedings of the International Association of Societies of Design Research Conference*. Hong Kong Polytechnic University, November 12–15, 2007. P. 12–15.
6. Côte-Real E. The Word «Design»: Early Modern English Dictionaries and Literature on Design, 1604–1837. *Working Papers on Design*, №4. Lisbon, Portugal: UNIDCOM/IADE, 2010. P. 1–15.
7. Прищенко С. В. Порівняльний аналіз термінології дизайну. *International Journal of Art and Design*. 2024. №1 (2). С. 15–29.
8. Кузнєцова І. В. Семантична трансформація англійських термінів ландшафтного дизайну. Наукові записки Ніжинського держ. ун-ту ім. М. Гоголя. Філологічні науки. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2016. Кн. 1. С. 38–41.
9. What is design? International Council of Design : site. URL: <https://www.theicod.org/en/professional-design/what-is-design/what-is-design> (дата звернення: 25.06.2025).
10. Sorrell J. What is Design? 100 Definitions. London : Hurtwood Books, 2017. 220 p.
11. Sorrell J. *Creative Island 2: Inspired Design from Great Britain*. London : Laurence King, 2009. 236 p.
12. Хмельовський О. М. Вступ у дизайн. Основи проектування систем життя : курс лекцій. / Луцький держ. технічн. ун-т. Луцьк, 2002. 208 с.

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Запорізька політехніка»

МАТЕРІАЛИ

I Міжнародної науково-практичної конференції
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДИСКУРСОЛОГІЇ, ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА
ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ»

до 125-річчя
Національного університету «Запорізька політехніка»

21 листопада 2025 р.

Запоріжжя
2025

ЛУТ К. А., ЛЕЖЕНКО Б. Ю. Особливості перекладу англомовного професійного жаргону у сфері технічного обслуговування автомобілів.	163
МАРТЬЯНОВА О. А., КУЗНСЦОВА І. В. Словотвір англомовних морських термінів	165
МЕЛЕЩЕНКО А. І. Особливості функціонування французьких технічних метафор у сучасній мультикультурній комунікації	168
МИРОНЮК Л. В. Явище синонімії в машинобудівній термінології української та англійської мов	170
МОРОЗ Т. О., СОВВА А. Ю. Чутливі аспекти перекладу з польської мови на українську лібрето Владзімежа Вольського до опери «Галька» Станіслава Монюшко	172
ПОДВОЙСЬКА О. В., НОСАЧЕНКО В. В. Маркери автентичності у німецько-українському перекладі спортивних інтерв'ю (на матеріалі дискурсу Олівера Кана)	174
ПЕТРОВСЬКА А. Ю., КУЗНСЦОВА І. В. Англомовна терміносистема ландшафтного дизайну: структура, семантика, сучасна динаміка	178
ПІДГОРНА А. Б. Граматичні властивості текстів сфери інноваційних технологій	181
ПІДГОРНА Т. Ю., ПРИХОДЬКО А. М. Труднощі перекладу англомовних текстів сфери блокчейн українською	183
ПОДВОЙСЬКА О. В., ГРАДЦЬ А. А. Найменування органів та установ як перекладацька проблема	186
ПОЛКОВНИКОВА С. М., КУЗНСЦОВА І. В. Специфіка перекладу двокомпонентних терміносполучень промислового дизайну	189
РИБНИЦЬКА Л. О., ПРИХОДЬКО А. М. Метафоризація англомовного музичного термінопростору	192
САБАЛАЄВ Д. М. Лінгвокогнітивний аналіз термінів у галузі розробки програмного забезпечення	194
САЦЮК Б. С., ПІДГОРНА А. Б. Особливості українського дубльованого перекладу фільму «Trainspotting»	197
СИВАЧУК О. М. Структурні характеристики та механізми творення англомовної комп'ютерної термінології	200
СОРОКА Д. Д., КУЗНСЦОВА І. В. Словотвір англомовних термінів у воєнному дискурсі	202
СТЕЦЕНКО Д. В., МАЖАСЬВ Д. В. Розвиток української наукової термінології в контексті європейської інтеграції	205
СТЕЦЕНКО Н. М., КУДИШКІНА В. В. Специфіка перекладу англомовних термінів психологічного дискурсу	208

інституційних реалій і допомагає уникнути помилкових інтерпретацій у міжкультурному контексті. Проте слід зауважити, що не в усіх текстах перекладацький коментар можливий.

Отже, переклад найменувань органів та установ є комплексним завданням, що вимагає поєднання лінгвістичної точності, правової адекватності та культурної відповідності. У практиці перекладу використовуються кілька стратегій, вибір яких залежить від наявності усталеного офіційного відповідника, особливостей семантики та структури оригінальної назви, традиції перекладу в конкретній країні та рівня обізнаності цільової аудиторії.

Література

1. Бойко Г. А. Особливості перекладу українських і німецьких політичних реалій. *Мова і культура: науковий журнал*. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. Вип. 17. Т. VII. С. 505–508.

2. Шаблій О. А. Проблеми перекладу назв українських юридичних актів англійською та німецькою мовами. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи*. К., 2014. С. 115–117.

3. Marin G.-S. Institutionsbezeichnungen als Übersetzungsproblem. *Germanistische Beiträge*. Lucian-Blaga-Universität, Sibiu/Hermannstadt, 2012. V. 31. S. 176–184.

УДК 811.111

Полковникова С. М.,
студентка,

Національний університет «Запорізька політехніка»

Кузнецова І. В.,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри «Іноземна філологія та переклад»,

Національний університет «Запорізька політехніка»

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ДВОКОМПОНЕНТНИХ ТЕРМІНОСПОЛУЧЕНЬ ПРОМИСЛОВОГО ДИЗАЙНУ

Встановлення адекватних міжмовних відповідностей термінологічних понять задля забезпечення однозначного розуміння галузевої термінології на національному та міжнародному рівнях надзвичайно актуальний. Проблемам теорії та практики перекладу термінології різних галузей приділяли увагу такі науковці, як О. Білоус, В. Карабан, Т. Кияк, І. Кузнецова, Е. Куц, Ж. Мацак, А. Підгорна,

А. Приходько, Е. Скороходько, А. Стегалюк, Д. Фурт, О. Хавкіна та ін. Проте англomовна термінологія сфери промислового дизайну ще потребує докладних наукових студій в аспекті відтворення українською мовою. Мета нашого дослідження – з'ясувати особливості і найбільш поширені способи перекладу англomовних терміносполучень зі сфери промислового дизайну українською мовою.

Терміносполучення складають вагомую частку серед одиниць англomовної терміносистеми промислового дизайну, що зумовлено розширенням термінологічного апарату цієї сфери, оскільки сучасні технології та запити суспільства спонукають до формування нових дизайнерських концепцій і напрямів, а також потребують міжгалузевої взаємодії. Проаналізувавши дібрані з фахових текстів промислового дизайну терміносполучення, переконалися, що в терміносистемі досліджуваної галузі домінують двокомпонентні лексеми, як-от: *design process* – процес проектування, *material selection* – вибір матеріалу, *user experience* – досвід користувача, *surface treatment* – обробка поверхні, *visual communication* – візуальна комунікація. Зауважили, що лексеми *design*, *material*, *user*, *product*, *surface*, *visual* виконують функцію означення головних компонентів *process*, *selection*, *experience*, *treatment*, *communication*. Вони відтворюються українською мовою за допомогою лексичного еквівалента. Такий метод перекладу найчастіше вживається для передання англomовної термінолексики промислового дизайну в українськомовному фаховому тексті. Також поширеним є метод калькування. Наприклад: словосполучення *surface texture* (див. у контексті: *The product's surface texture was optimized for enhanced grip.* – Текстура поверхні продукту була оптимізована для покращеного зчеплення.) калькується як «текстура поверхні», де обидва компоненти передані відповідно до їх значень; словосполучення *material selection* (див. у контексті: *The design team focused on material selection and ergonomic comfort.* – Команда дизайнерів зосередилася на виборі матеріалів та ергономічному комфорті.) перекладається калькуванням – «вибір матеріалів». Використання способу калькування в перекладах текстів промислового дизайну забезпечує точність і зрозумілість термінів, одночасно адаптуючи їх до граматичних норм української мови; допомагає перекладачеві чітко передати зміст складних термінів, уникнути двозначностей і зберегти професійний стиль тексту.

Також можливе використання адаптивного транскодування, коли термін передається із певною адаптацією до особливостей цільової мови. З'ясували, що в термінології сфери промислового дизайну часто вживаються такі трансформації в перекладі термінів: зміна відмінкової форми визначального іменника (*user interface* може перекладатися як

«*інтерфейс користувача*», де в українській мові застосовується структура «іменник + іменник у родовому відмінку»); у деяких випадках приєднання англійського словосполучення вилучають без втрати змісту терміна у перекладі українською (*to create a prototype* перекладається як «створювати прототип»); зміна числа та відмінкових форм із уведенням приєднання у терміни, що описують процеси або функції (*material selection* – «вибір матеріалів», *surface treatment* – «обробка поверхні», *design review* – «перегляд дизайну»). Зміна структури перекладу залежить від контексту та граматичних норм української мови, що є важливим аспектом адекватного передавання значення термінів.

Описовий переклад застосовується в разі відсутності в українській мові точного відповідника терміна. Цей метод передбачає відтворення значення слова через докладне пояснення або опис. Наприклад: *design iteration* – ітерація дизайну (повторний цикл удосконалення дизайну на основі отриманого зворотного зв'язку), *material fatigue* – втома матеріалу (зниження міцності матеріалу внаслідок тривалого навантаження). Застосування описового перекладу, часто в поєднанні з іншими методами, дає змогу максимально точно передати зміст терміна, адаптуючи його до норм мови перекладу.

Отже, терміни англійської термінології сфери промислового дизайну, що складаються з двох компонентів, становлять її вагому частку і найчастіше передаються українською мовою за допомогою методів добору лексичного еквівалента, калькування або адаптивного транскодування. Описовий переклад застосовується, якщо у мові перекладу відсутній точний відповідник терміна.